MESÎHÎ-İ TEBRİZÎ
HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ, ESERLERİ ve DÎVÂNININ İNCELENMESİ

Şevket BAŞTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Danışman: Yard. Doç. Dr. Mehmet SARI

Afyonkarahisar
Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mayıs 2006

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

MESÎHÎ-İ TEBRİZÎ HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ, ESERLERİ ve DÎVÂNININ İNCELENMESİ

ŞEVKET BAŞTÜRK
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Mayıs 2006

Danışman: Yard. Doç. Dr. Mehmet SARI

Mesîhî-i Tebrizî, XVII. yüzyılda yaşamış, dîvânı, mesnevîleri olan Azerbaycan Klasik Edebiyatı şâiridir. Dîvânını, Çağatay Türkçesi'yle yazmıştır. Dîvândaki şiirlerinde genel olarak aşk ve ıstırâp, tasavvuf, zamandan şikayet, methiye ve fahriye gibi konuları işlemiştir. Şiirlerinde Nevâyî ve Fuzûlî'nin etkisi görülmektedir.

"Mesîhî-i Tebrizî-Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Eserleri ve Dîvânının İncelenmesi" üzerine yaptığımız yüksek lisans tezi çalışmasında, şâirin hayatını açıkladık. Edebî şahsiyetini ortaya koyduktan sonra, değişik açılardan dîvânı inceledik. Mesîhî'nin eserlerini değişik kaynaklarda faydalanarak açıkladıktan sonra nüsha tanıtımı yaptık. Dîvânın transkripli metnini oluşturduk. Bundan sonra da sonuç, indeksler ve kaynakça vererek tezimizi bitirdik.

Yeni harflere çevrilen Dîvân Metni'nde muhtelif tür ve şekille yazılmış manzumeler bulunmaktadır. Bunlar, seksen üç beyitten oluşan bir sâkî-nâme, yirmi bir beyitlik iki mesnevî, yedi bölümden oluşan bir tercî'-i bend, altı bölümlük bir müseddes, üç tahmis, on tuyuğ, yüz atmış bir gazel, dokuz kıt'a, yüz otuz üç rubâ'î, on iki matla' ve üç müfredten ibarettir.

ABSTRACT

MESIHI-I TEBRIZI

His Life, Written Works, Personality in Literary and Examining his Divan

Şevket BAŞTÜRK

Turkish Languace and Literature Depertmant

Afyon Kocatepe University, The Instute of Social Sciences

May 2006

Advisor: Yard. Doç. Dr. Mehmet SARI

Mesihi-i Tebrizi who lived in the 17 th century, was an Azerbaijani divan poet, has got his own divan and mesnevi. He wrote his divan with the Cagatay Turkish.At the poems in his divan, he usually manipulated the subjects as, love and suffer, sufizm, complaint of the time, eulogy and fahriye. At his poems we can see the effects of Nevayi and Fuzuli.

In this Higt-Graduate Thesis work we tried to explain Mesihi-i Tebrizi's life and Works according to his life, written Works, personality in literary and examinetion of his divan.And at the part of the "Personality in Literary" we had a look at the persons who effected him by the shope and the contents and we introduced the speciman.After forming the text of divan with the new letters, we noted the result, the index and the sources with their abbreviations.

In divan text which was transcribed with new letters, we can find poems written by various types and shapes.They consist of a saki-name formed of eightythree couplet, twentythree couplet of two mesnevi, terci-i bend formed of seven partys, müseddes with six parts, three tahmis, ten tuyuğ, onehundred sixtyone gazel, nine quatrain, onehundred thirtythree rubai, twelve matla and three müfred.

TEZ JÜRİSİ ve ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

		imza
Tez Danışmanı:	Yard. Doç. Dr. Mehmet SARI	....
Jüri Üyeleri:	Prof. Dr. İrfan AYPAY	....
	Yard. Doç. Dr. H.İbrahim HAKSEVER	....

Şevket BAŞTÜRK'ün "MESÎHÎ-İ TEBRİZÎ-Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Dîvânının İncelenmesi" başlıklı tezi 25/08/2006 tarihinde, yukarıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim dalında, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Tez çalışmamızın amacı; XVII. yüzyıl Azerbaycan Klasik Edebiyatı şâirlerinden Mesîhî-i Tebrizî (öl. 1655–1656)'nin hayatını, eserlerini ve edebî şahsiyetini Türk okuyucusuna tanıtmak, eski harflerle basılı dîvânını transkribe etmektir.

Azerbaycan Klasik Edebiyatı'nda önemli bir yere sahip olan Mesîhî-i Tebrizî Türkiye'de yeteri kadar bilinmemektedir. Mesîhî-i Tebrizî'yi, Türk okuyucusuyla buluşturmak ve bu sayede Türk dünyası ortak kültürüne katkı sağlamak ise tezimizin bir başka önemini oluşturmaktadır.

Çalışmamızda "Ön söz" ve "Çeviri Yazı Alfabesi"ni, daha sonra "İçindekiler"i ve "Kısaltmalar"ı verdik."Giriş"te Mesîhî-i Tebrizî'nin de yaşadığı XVII. yüzyıl Azerbaycan Klasik Edebiyatı'nın genel durumu anlatıldı. Ayrıca metni ortaya koyarken tuttuğumuz yol hakkında da bilgi verildi. Bunlardan sonra gelen tezimizin asıl konusunu oluşturan " Mesîhî-i Tebrizî- Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri " ile "Mesîhî-i Tebrizî Dîvânı" başlıklı iki bölüm bulunmaktadır. Bunlardan birinci bölümde; Mesîhî-i Tebrizî'nin hayatını farklı kaynaklardan yararlanarak açıkladık. Bundan sonra Mesîhî Dîvânı'ndan yaptığımız tespitlerle oluşturduğumuz şâirin "Edebî Şahsiyeti" ve dîvânın bazı açılardan değerlendirilerek incelenmesi yer almaktadır. Şâirin eserlerini değişik kaynaklardan faydalanarak açıkladıktan sonra nüsha tanıtımı yaptık. İkinci bölümde ise; "Dîvân"ın transkripsiyonlu metnini verdik.

Çalışmamızın kısaca değerlendirilmesi olan "Sonuç"tan sonra, "Şahıs ve Yer Adları İndeksi" ile "Beyit Sayılarına Göre Şiirlerin İndeksi" bulunmaktadır. Tezimizde son olarak "Kaynakça" yer almaktadır.

Tez çalışmamızın belirlenmesinden sonuçlandırılmasına kadar, karşılaştığım zorluklarda hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen ve bu çalışmayı yapabilmem için özel kütüphanesinden bana Mesîhî-i Tebrizî Dîvânı'nı veren danışman hocam Sayın Yard. Doç. Dr. Mehmet SARI'ya ve tez çalışmasında beni destekleyen aileme teşekkürlerimi arz ederim.

Afyonkarahisar–2006 Şevket BAŞTÜRK

ÖZGEÇMİŞ

Şevket BAŞTÜRK

Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans: 1997, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Lise:1993, Kula İmam-Hatip Lisesi, Türkçe- Sosyal Bölümü

İş / İstihdam

2004-Afyon-Merkez-Atatürk Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

2000-Afyon-Şuhut-Fatih İ.Ö.O. Türkçe Öğretmeni

1997- Çankırı-Ilgaz-Yeşil Dumlupınar İ.Ö. O. Türkçe Öğretmeni

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: Kula, 01 Eylül 1974 Cinsiyeti: Erkek

Yabancı dil: İngilizce

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ء : ’

ا : A, a, Â, â, E, e

ب : B, b

پ : P, p

ت : T, t

ث : ä, ¦

ج : C, c

چ : Ç, ç

ح : Ó, ó

خ : Ò, ò

د : D, d

ذ : Õ, õ

ر : R, r

ز : Z, z

س : S, s

ش : Ş, ş

ص : ä, ã

ض: ë, ê, Ø, ø

ط : Ù, ù

ظ : Ô, ô

ع : ‘

غ : Ġ, à

ف : F, f

ق : Ú, ú

ك : G, g, K, k, ñ

نك : Æ

گ : G, g

ل : L, l

م : M, m

ن : N, n

و : V, v, O, o, Ö, ö

ه : H, h, e

ى : Y, y, ı, i, î

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ BÖLÜM
MESÎHÎ-İ TEBRİZÎ DÎVÂNI

KISALTMALAR

age : Adı geçen eser
agt : Adı geçen tez
Ank. : Ankara
Bk. : Bakınız
C : Cilt
Fas. : Fasikül
H : Hicrî
İA. :İslam Ansiklopedisi
İst. : İstanbul
M. : Miladî
MEB. : Milli Eğitim Bakanlığı
Öl. : Ölümü
s : Sayfa
S : Sayı
TDK : Türk Dil Kurumu
vb : Ve benzeri
vd : Ve diğerleri
Yay. : Yayını

GİRİŞ

XVII. yüzyıl Azerbaycan Klasik Edebiyatı şâirlerinden olan Mesîhî-i Tebrizî, Safevî hükümdarlarından Mehmet Hüdâbende (öl. 1587), Şah I. Abbas (öl.1628) ve Şah I. Safî (öl.1642) dönemlerinde yaşamıştır.[1]

XVII.asırda Azerbaycan topraklarında iki hâkim unsur göze çarpar.Bunlardan birincisi sosyal ve siyâsî durumu zayıf, iç karışıklarla uğraşan İran merkezli Safevî Devleti; diğeri ise siyâsî , askeri ve sosyal bakımdan duraklama devrine girmiş, kültür, sanat ve edebiyat yönüyle yükselişin devam ettiği [2] Osmanlı Devleti'dir.Siyâsî karışıklıklar ile birlikte Azerbaycan topraklarında siyâsî üstünlüğü kazanmak için Safevî-Osmanlı çekişmesi Azerî Edebiyatı'nın gelişmesini de etkilemiştir.[3]

XVII. yüzyıl Azerbaycan Klasik Edebiyatı'nı incelediğimizde iki büyük edebî mektebin oluştuğunu görürüz.Bunlar, Fuzûlî ve Nevâyî mektepleridir.Bu mekteplerin en etkin olduğu Azerbaycan şehirleri Tebriz, Şirvan, Gence'dir.[4]

XVII. yüzyıl Azerbaycan Klasik Edebiyatı'nda oluşturulan eserlerde lirizm önemli bir yer tutmaktadır.Aynı dönemde epik eserlere ve manzum hikayelere de ilginin arttığı müşahade edilmektedir.[5]

Azerbaycan sahasında Mesîhî ile çağdaş, pek çok dîvân şâiri yetişmiştir.Fuzûlî mektebinin geleneklerini sürdüren Emânî (öl.1610), şöhreti Hind, İran ve Anadolu ülkelerine yayılan, Şah II. Abbas zamanında İranda Melîkü'ş-şu'arâ olan, Azerî şâiri Sâib-i Tebrizî (öl.1676) Mesîhî ile birlikte bu dönemin en önemli şairleridir.[6]

Tarzi kasabasında doğan ve küçük bir dîvânı bulunan, Türkçe kelimeleri, Farsça kurallara uydurarak şiir yazan, şâir Tarzî de bu yüzyılda yaşamıştır. Sâib-i Tebrizî'nin

---

1 Elyar SEFERLİ, *Mesîhî Divan*, (Redaktor: H.S.Soytürk), Tahran, 1998, s. 12.
2 N. Sami BANARLI, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Fas. 9, MEB. Yay. İst. 1976, s.649.
3 Bk. A. Bican ERCİLASUN, Vilâyet MUHTAROĞLU, Azad NEBİYEV, "*Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi"* C.1 (Azerbaycan Türk Edebiyatı) Kültür Bak. Yay. Ank.1993, s.156.
4 A. CAFEROĞLU ,Y. AKPINAR , "Azerbaycan Türkleri Edebiyatı", *Türk Dünyası El Kitabı*, Türk Kültürünü Araştırma Ens.Yay., Ankara 1992, s. 609.
5 ERCİLASUN, s. 156.
6 ERCİLASUN, s. 156.

takdirini kazanmış şâir Derûnî ve atmış üç gazelden oluşan küçük bir dîvânı bulunan Melik Bey Avcı da ismini sayabileceğimiz diğer Azeri şâirlerindendir.[7]

Bunların dışında XVII. yy. Azerî şâirleri şunlardır: Fedâî, Gövsi Tebrizî, Mehcur Şirvânî , Rıza Kuli Han (öl. 1768), Mirza Salih Tebrizî, Mevcî, Mîrî Beg, Âvâre Beg, Mirza Celâl Şehristânî, Mirza Muhsin.[8]

XVII. yy. Azerbaycan sahası Klasik Edebiyatı'nı genel olarak ortaya koyduktan sonra tez çalışmamızda metin ve diğer unsurlarla ilgili uyguladığımız yöntemlere geçebiliriz.

Tez konusu olarak seçtiğimiz "Mesîhî-i Tebrîzî-Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Dîvânının İncelenmesi" hakkında Türkiye'de hiçbir çalışmanın yapılmadığını tespit ettik. Dîvânın Metin bölümünü oluştururken, Sayın Elyar SEFERLİ'nin[9] İsfahan el yazmasından Arap harfleriyle matbu olarak oluşturduğu kitabında [10] bulunan, "El Yazmanın Eski Edebî Şekilde Olduğu Bölüm"[11] ü esas aldık.Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri ile ilgili konuları, değişik kaynaklardan faydalandığımız gibi, çalışmamıza esas teşkil eden eserin giriş kısmındaki Sayın Elyar SEFERLİ'nin değerlendirmelerinden de faydalandık.

Düzensiz bir halde bulunan nazım şekillerini, normal bir dîvânçede genel kabul görülen sıraya [12] göre tasnif ettik. Dîvânın dîbâce kısmından Mesîhî-i Tebrîzî'nin edebî şahsiyetini ortaya koyarken istifade ettik.

Sâkî-nâme, Mesnevîler, Müseddes, Tuyuğlar, Gazeller, Kıt'alar ve Rubâ'îlerin her beytini numaraladık.Tahmislerin bölümlerinde bulunan her mısraya bir numara verdik. Gazelleri ve Rubâ'îleri Arap harflerine göre sıraladık.Vezinler her manzumenin başında gösterildi. Rubâ'îlerde ise sadece cüz adları verildi. Dîvân bugünkü harflere aktarılırken transkripsiyon işaretleri kullanıldı.

---

[7] CAFEROĞLU, s. 610-611.
[8] age. s. 610-611.
[9] Bakü Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesi Dekanı Akademik Elyar SEFERLİ.
[10] Elyar SEFERLİ, *Mesîhî Divan*, (Redaktor: H.S.Soytürk), Tahran, 1998
[11] SEFERLİ, s.185-434.
[12] İskender PALA, *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, Cilt:I,II, Akçağ Yay., Ankara, 1995, s.134.

Oluşturduğumuz metinde imlâ bakımından birlik sağlamaya çalıştık.Bağ-fiil ekindeki (bolup, görüp, alıp...) ünsüzün sert şeklini tercih ettik. "KöÆlüm-gönlüm, saÆa-sana, maÆa-bana, min-ben, didüm-dedim, isterem-isterim, gözdin-gözden, boldı-oldu, bile-ile, birme-verme, korharam-korkarım, it- et-,gitür-getir, düşti-düştü..." gibi kelimeleri birinci imlâ şekliyle verdik. "gelüp, digül, eylerüm, gözlerüm..."örneklerinde olduğu gibi, dar yuvarlak ünlüyü koruduk." Uyhu, bizge, çikdüÆ, yalàan, köÆlegin, yüzi, dimezem..." gibi kelimeleri dîvânda olduğu şekliyle aldık. Ben anlamına gelen "men" şahıs zamirini "ye"li yazıldığı durumda, "min" şeklinde okuduk. "KöÆlümni, zârumnı, cânımnı..." şekildeki belirtme hal eki almış kelimeleri değiştirmeden yazdık.

Metinde Çağatay Türkçesi göz önünde bulundurularak, Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların imlâsında da birlik sağlamaya çalıştık.Özellikle Farsça kelimeklerin başına ve sonuna gelen edat ve ekler ile Farsça birleşik isim ve sıfatları "şâmdân, mehveş, mestâne, gülistan, gül-gûn, àamgîn, dildâr, gülzâr..." örneklerinde olduğu gibi, Sayın İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler"[13] adlı çalışmasına bağlı kalarak oluşturduk. Birleşik isim ve sıfatlarda kelimeler arasına kısa çizgi (-) işareti koyduk.Ayrıca mânâ ve vezin açısından gerekli görülen bazı yerlerde metin tamiri yaptık. Baskıdan ve diğer sebeplerden dolayı eksik görülen yerlerde, tarafımızca yapılan eklemeler parantez içinde ( ) gösterilerek verildi. "Tek, ara, asa ..." gibi ekleri Çağatay Türkçesi'nde genel kabul görmüş[14] şekline uygun olarak, kendinden önceki kelimeden ayrı yazdık.

Metinde geçen âyetlerden iktibasları tırnak içinde Arap harfleriyle yazdık ve dipnotlarda bu iktibasların Latin harfleriyle yazılışlarını ve meâllerini de verdik.

---

[13] İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" adlı yazısı İLESAM'ın 17-18 Ocak 1992 tarihinde düzenlediği "I. Eski Türk Edebiyatı Kologyumu"nda okunan bildirinin genişletilmiş biçimidir.

[14] Bk.Bilal YÜCE , *Bâbür Dîvânı (Gramer-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1995. s. 26.; Kemal ERASLAN, "*Çağatay Şiiri", Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*, Yıl:36, C.LII, Sayı 415, 416, 417, Ankara, 1986 s.636, 647 vd.

BİRİNCİ BÖLÜM
MESÎHÎ-İ TEBRİZÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ ve ESERLERİ

I- HAYATI

Mesîhî-i Tebrizî XVII. yüzyılda yaşamış, dîvânı ve mesnevîleri bulunan Azerbaycanlı bir dîvân şâiridir. Elyar SEFERLİ, Mesîhî'nin Azerbaycan edebiyat tarihinde kendine mahsus bir yer tutmuş, görkemli bir şâir olduğunu belirtir.[15] Kaynaklarda hayatı hakkında verilen bilgiler yetersizdir. Kaynaklarda Mesîhî'nin asıl adının Rüknettin Mesut olduğu yazılıdır. Bazı tezkireciler ve cönk müellifleri ise adını sadece Hekim Rükna diye kaydederler. Kendisi de bazı şiirlerinde adının Hekim Rükna olduğunu söyler.[16] " Ze vehşiyo teyr besi dîdeyem gû liyken, der âdemi nebud çün Hekim Roknai", "De ki, vahşi hayvan ve kuş çok gördüm , lâkin insanlıkta Hekim Rükne'nin eşi yok"[17]

Mesîhî'nin kaynaklarda tam olarak hangi tarihte ve nerede doğduğu bildirilmese de, Tebriz'i çok sevdiğini ve belirli bir müddet Rûm'da yaşadığı, orada memleket (Tebriz) hasretiyle acı çektiğini aşağıdaki beyitlerden çıkarabiliriz:

" Subh-ı ʻıyşım şâm irür Tebrîz mısrîdin cüdâ
Tâ men-i âvâreye mesken bilâd-ı Rûmdur

Dime ġurbetde nedür hâlüÆ Mesîhî hicr ile
Ġurbet ü firkatde kalan hâleti maʻlûmdur"[18]

Mesîhî devrin padişahlarından fazlaca bir iltifat görmemiştir. 80 yaşını geçince, H. 1066 tarihinde İsfahan'dan Şiraz'a gitmiş ve bir zaman orada kalmıştır. Oradan Kaşan'a dönmüş ve burada vefat etmiştir. Vefat tarihi kaynaklarda M. 1655 veya M. 1656 olarak verilir.[19]

---

[15] SEFERLİ, s. 11.
[16] Gülahmet İMANOV, "*Mesîhî-i Tebrizî'nin Verga ve Gülşa Mesnevîsi*", Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, Afyon, 2002 s. 3 ; "Özbekistan Şarkşinaslık Üniversitesi El Yazmalar Fondu", Cönk, Sayı: 244-p.
[17] agt, s.3.
[18] Bk. Metin Böl., XLII. Gazel 6,7.
[19] İMANOV, s. 3; Mesîhî, "*Verga ve Gülşa*", Bakü Gençlik, 1992, s. 136.

II- EDEBÎ ŞAHSİYETİ

A - ŞEKİL HUSUSİYETLERİ

1. Nazım Şekilleri

Pek çok dîvân şâiri gibi Mesîhî'nin de en çok kullandığı nazım şekli gazeldir. Dîvânda yer alan yüz atmış bir gazelin, yüz otuz dokuzu yedi beyitten müteşekküldür. Geri kalanlardan on altısı sekiz, üçü altı, birer tanesi de beş, dokuz ve on dört beyitliktir. Muhtevâ yönünden incelerken de üzerinde duracağımız gibi, şâirimiz bir çok gazelinde yaşadığı hayat ile ilgili duygularını açıkça ortaya koymaktan çekinmemiştir.[20]

Dîvânda, gazel nazım şeklinden başka, dîbâce, seksen üç beyitten oluşan bir sâkî-nâme, yirmi bir beyitlik iki mesnevî, yedi bölümden oluşan bir tercî'-i bend, altı bölümlük bir müseddes, üç tahmis, on tuyuğ, sekiz kıt'a, yüz otuz üç rubâ'î, on iki matla ve üç müfred bulunmaktadır. Elyar SEFERLİ, Mesîhî Dîvânı'nın dîbâce, gazel, rubâ'î ve mesnevîlerden ibâret olduğunu belirtir.[21]

Nazım şekilleri konusundaki diğer bir tespitimiz ise, Mesîhî'nin rubâ'îlerden sadece beşinde[22] mahlas kullanmış olmasıdır.

2. Vezin

Mesîhî Dîvânı'nda, edebiyatımızda yer alan bütün bahirlerin kullanıldığı görülmektedir. Bu bahirlerden en çok tercih edileni Remel bahridir. Altı yüz atmış üç beyit tutarındaki doksan üç gazelini, on bir bendlik iki tahmisini, yirmi bir beyitlik iki mesnevîsini, iki beyitlik bir kıt'asını bu bahrin **Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün** kalıbıyla; yirmi dokuz beyitlik dört gazelini, yirmi beyitlik on tuyuğunu, iki beyitlik bir kıt'asını bu bahrin **Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün** kalıbıyla; yirmi iki beyitlik üç gazelini, altı bendlik bir müseddesini bu bahrin **Feʿilâtün (Fâʿilâtün) / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün (Faʿlün)** kalıbıyla; yedi beyitlik bir gazelini bu bahrin **Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün** kalıbıyla ; iki beyitlik bir kıt'asını da yine bu bahrin **Feʿilâtün (Fâʿilâtün) / Feʿilâtün / Feʿilün (Faʿlün)** kalıbıyla yazmıştır.

[20] Meselâ :XLII. gazel 6,7.
[21] SEFERLİ, s. 17.
[22] rubâ'î L, LXXI, XCV, CXI, CXXII.

Şâirimizin ikinci sıradaki en çok tercih ettiği bahir Hezec bahridir. Yüz yirmi iki beyitlik on yedi gazelini bu bahrin **Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün** kalıbıyla; elli altı beyitlik sekiz gazelini, altı bendlik bir tahmisini bu bendin **Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Feʿûlün** kalıbıyla; yirmi bir beyitlik üç gazelini, yedi bendlik bir tercî-i bendini bu bahrin **Mefʿûlü / Mefâʿîlün / Feʿûlün** kalıbıyla; on beş beyitlik iki gazelini, iki beyitlik bir kıt'asını bu bahrin **Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Feʿûlün** kalıbıyla; on dört beyitlik iki gazelini yine bu bahrin **Mefʿûlü / Mefâʿîlün / Mefʿûlü / Mefâʿîlün** kalıbıyla yazmıştır.

Tercih sırasında üçüncülüğü alan bahir, Muzârî'dir.Yetmiş sekiz beyitlik on bir gazel bu bahrin **Mefʿûlü / Fâʿilâtü / Mefâʿîlü / Fâʿilün** kalıbıyla; yirmi sekiz beyitlik dört gazeli de aynı zamanda Münserih bahrinin **Müstefʿilün / Feʿûlün / Müstefʿilün / Feʿûlün** kalıbına da dönüştürülebilen bu bahrin **Mefʿûlü / Fâʿilâtün / Mefʿûlü / Fâʿilâtün** kalıbıyla söylenmiştir.

Dördüncü tercih sırasını alan bahir Mütekârib bahridir.Seksen üç beyitlik sâkî-nâmesini, yedi beyitlik bir gazelini, dört beyitlik iki kıt'asını bu bahrin (aynı zamanda Şeh-nâme ölçüsü) **Feʿûlün / Feʿûlün / Feʿûlün / Feʿûl** kalıbıyla söylemiştir.

Beşinci sırada Müctess bahri gelmektedir.Yirmi sekiz beyitlik dört gazelini bu bahrin **Mefâʿilün / Feʿilâtün / Mefâʿilün / Feʿilün** kalıbındadır.

Altıncı sırayı Hafif bahri almaktadır.On dört beyitlik iki gazeli bu bahrin **Fâʿilâtün / Mefâʿilün / Fâʿlün** kalıbıyla söylenmiştir.

Bunların dışında Recez bahrinin **Müstefʿilün / Müstefʿilün / Müstefʿilün / Müstefʿilün** kalıbıyla yazılmış on dört beyitlik iki gazel, Seri' bahrinin **Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fâʿilün** kalıbıyla yedi beyitlik bir gazel, Kâmil bahrinin **Mütefâʿilün / Mütefâʿilün / Mütefâʿilün / Mütefâʿilün** kalıbıyla yazılmış yedi beyitlik bir gazel bulunmaktadır. Rubâ'îlerini dâhil etmediğimiz bu istatistikî bilgiler ile Mesîhî'nin aruz kadrosu tamamlanmış bulunmaktadır.

Mesîhî'nin aruz veznini kullanmadaki dikkat çeken hususları şu şekilde sıralayabiliriz:Mesîhî, edebiyâtımızda örneklerine az rastladığımız kalıpları kullanmaktan çekinmemiştir.Türk şiirinde çok az kullanılan[23] kalıplardan olan Kâmil

---

[23] Haluk İPEKTEN, *Eski Türk Edebiyâtı (Nazım Şekilleri ve Aruz)*, Dergah yay., İstanbul 2001, s.275.

bahrinin **Mütefâ'ilün / Mütefâ'ilün / Mütefâ'ilün / Mütefâ'ilün** kalıbıyla yazılmış Mesîhî'nin şiiri[24] bulunmaktadır.

Mesîhî'nin dîvânında tespit edebildiğimiz imâle ve zihaf hataları mevcuttur.Bir şiirinde [25] geçen "bûse" kelimesinin bir açık, bir kapalı şeklinde, başka bir şiirinde [26] geçen "Leylâ" kelimesindeki "lâ" hecesinin açık olarak değerlendirilmesi, tespit ettiğimiz zihaf örneklerindendir.

Bir şiirinde[27] geçen "nice" kelimesinin bir kısa, bir uzun şeklinde, yine başka bir şiirinde[28] geçen "gece" kelimesinin bir kısa, bir uzun şeklinde değerlendirilmesi, başka bir beyitte[29] geçen "yaprakları" kelimesindeki "rı" ekinin uzun olarak değerlendirilmesi dîvândaki imâle örneklerindendir.

Mesîhî Dîvânı'na dayanarak verdiğimiz bu istatistikî ve teknik bilgilerin ışığında şâirimizin bu alanda başarılı olduğu sonucuna ulaşabiliriz.

3. Kafiye

Dîvân Edebiyâtı'nın genel kafiye anlayışı olan tam ve zengin kafiyenin kullanılması, ayrıca redifin geniş imkanlarından faydalanılması[30] anlayışının Mesîhî'de de hâkim olduğu görülmektedir. Ancak bazı yerlerde bu anlayışın dışına çıkıldığı görülmektedir.Örneğin, bir gazelde[31] "belâ, vefâ" gibi kelimelerle "aÆa"[32] kelimesinin, başka bir gazelde[33] "bu" kelimesiyle "mû,gû, rû,cû, çü" kelimelerinin, diğer bir gazelde[34] "karşu, câdû, âhû, sayrû, ayru, su" kelimeleri arasında kafiye yapmaktadır.

Mesîhî'nin "kurban olayım" redifli gazelin dört beyitini [35] dîvân şiirinin genel kafiye anlayışıyla yazılmış şiirlerine bir örnek olması açısından aşağıda vermeyi uygun gördük.

---

[24] XCIV. gazel.
[25] XIII. gazel 4a.
[26] Müseddes 2/3a.
[27] X. gazel 1b.
[28] XII. gazel 6b.
[29] LXV. gazel 3a.
[30] PALA, s.135.
[31] II. gazel.
[32] II. gazel 1b.
[33] VI. gazel
[34] LXXXVIII. gazel
[35] CVIII. gazel 1-4.

“ ‘İşve-i nergis-i bî-mâruÆa kurbân olayım
Ġamze-i kâtil-i hûn-hâruÆa kurbân olayım

Saçılur gâh suòan-ı la‘l-i lebüÆdin güher
Ki leb-i la‘l-i güher bâruÆa kurbân olayım

Cânġa güftâr-ı melîóüÆdin irür zevk ü neşâù
Ki melâhat bile güftâruÆa kurbân olayım

Dil irür vâlih-i òâl ü òaù u ruòsâruÆ kim
Ol haù u hâl ile ruòsâruÆa kurbân olayım”

Yaptığımız bu tespitler bize Mesîhî’nin kâfiye kullanışında da genel olarak başarılı olduğu sonucunu göstermektedir.

4. Dil

Mesîhî Dîvânı’nı şekil yönüyle incelerken, “Terkipler”, “Sadelik” ve “İmlâ Hususiyetleri” üzerinde duracağız.

a. Terkipler

Mesîhî Divânı’nda dörtlü terkip bulunmamaktadır. Üçlü terkiplere örnek olarak “àamze-i ‘âşıkkeş-i câdû-yı fettânın”,[36] “ bihbûd-ı hâl-i ehl-i dil”[37] “serv-i kad-i sîm-ten-i meh-sîmâ”[38] “ gibi tamlamaları gösterebiliriz.

Dîvânda bu terkiplerin dışında dikkati çeken bir özellik de, Türkçe tamlamaların kullanılmasıdır. Türkçe tamlamalara örnek olarak “àam yeli”,[39] “servi boylu”,[40] “lâle yüzlü”,[41] “ taÆ yeli”,[42] “sarıà yüzüm”,[43] “Hayvan suyı”[44] gösterilebilir.Elyar SEFERLİ

[36] XIV. gazel 6b.
[37] CXLI. gazel 4a.
[38] XIV. rubâ‘î 1b.
[39] XCVII. gazel 2b.
[40] CXLVI. gazel 3b
[41] CXLVI. gazel 3b
[42] LIX. rubâ‘î 1a, CVIII. rubâ’î 1a.
[43] LXII. rubâ‘î 1a.
[44] I. matla‘.

Mesîhî'nin, zevkle seçip işlediği Türkçe söz ve ifâdelerin, terkip ve hikmetlerin şiirine millî bir ruh aşıladığını, bu sayede dilimizi zenginleştirmiş olduğunu belirtir.[45] Bunlardan başka şâir eski Türkçe sözcükleri de kullanmaktan çekinmemiştir.Bu sözcüklerin çoğu günümüzde kullanılmamaktadır.Meselâ:Tilbe (hasta, maraz), irmek (yetmek), ol (o), aytmak (demek, söylemek)...[46]

b. Sadelik

Mesîhî, bazı şiirlerinde halk ifadelerini kullanmaktan çekinmemiştir.Halkın kullandığı ifadeleri şiirlerine sokmaktaki amacının yeni ifade yolları aramak olduğunu söyleyebiliriz.

Mesîhî'nin şiirlerinde "yaman gözden ıraà olmak",[47] "aparmak",[48] "beÆzi sarıà",[49] "günümü kara etmek",[50] "ömürler olmak",[51] "nâmus köÆlegini kıla pâre",[52] "sarıàa kılmak nazar",[53] "kayırmak",[54] "Suyu bolmasa fülâd" (çeliğe su verilmesi),[55] halk ağzından gelen ifadeler olduğunu belirtebiliriz.

Mesîhî bazı sözlerini yerli lehçede güzel bir üslûba, ananeye sâdık kalarak vermiştir.Mesela: Yâ firâk, yüz (öz), tulû (dulû), uyhu (yuhu), yok (yoh), tan (dan), tün (dün), birlen (ile), yağlamak (ağlamak), tolanmak (dolanmak), dutmak (tutmak), ot (od)...[56]

Bunların yanında aşağıda bazı örneklerini verdiğimiz beyitlerin, âdeta Türki-i Basit cereyanının etkisiyle yazılmış olduğunu söyleyebiliriz.

---

[45] SEFERLİ, s. 28.
[46] SEFERLİ, s. 28.
[47] XVI. gazel 6a, XLVI. gazel 4a.
[48] XLI. gazel 5a, CXII. gazel 7a, tercî-i bend 3/1a, III. tahmis 4.
[49] LVIII. gazel 7
[50] LXXXV.gazel 3a.
[51] LXXXVI.gazel 4b.
[52] CVIII. gazel 3b.
[53] CXXXIV.gazel 4a.
[54] Müseddes 6/1b.
[55] II.tahmis 3.
[56] SEFERLİ, s. 27.

"Didüm ki derde eyle devâ didi yâ nasîb
Didüm ki 'ahde eyle vefâ didi yâ nasîb"[57]

"Sinsizin didüm gözümdin nem gider
Güldi didi nâz ile kim nem gider

Didüm eldin gitti sinsiz dîn ü dil
Didi ni ġam ger revânıñ hem gider

Didüm açduÆ reò yüzüÆdin gitdi ter
Didi güldin çıúsa gün şebnem gider

Key gider cândın didüm cânâ ġamıÆ
Didi kim cânıÆ bile bu ġam gider

Didüm itiÆdür Mesîóî baú aÆa
Güldi didi bahs bir âdem gider"[58]

"Evdin ol meh giçerek çıkdı maÆa didi rakîb
Ey Mesîhâ ol kadardur kim çıka cânıÆ siniÆ"[59]

"Ey perî zincir-i zülfüÆe mini kaydit didüm
Güldi didi ey Mesîhî sen meger dîvânesin"[60]

"MerkebiÆ gök tevseni irür meger kim gâh dü
Nâ'ledin zâhir hilâl oluna tozıdın kehkeşân"[61]

"Didüm hicrüÆde cân birdi Mesîhî yüz elem birle
Tebessüm birle didi cânı çıksun kimdür bu"[62]

[57] XIII. gazel 1
[58] XLV. gazel.
[59] LXXXVII. gazel 14.
[60] CXV. gazel 7.
[61] CXXIV. gazel 6
[62] CXXXII. gazel 7.

c. İmlâ Hususiyetleri

Çağatayca metinlerde, Türkçe kelimelerdeki her ünlü gösterilmektedir.Yine bu metinlerde, eklerin genellikle ayrı yazıldığını ve geniz n'sinin " نك " ile gösterildiğini biliyoruz. Bunların dışında art ünlülü Türkçe kelimelerdeki t ve s ünsüzleri "ط " ve "ص " yerine "ت " ve "س " ile gösterilmektedir. Ayrıca p ve ç ünsüzleri de genellikle "ب " ve "ج " ile yazılmaktadır. Çağatayca metinlerin ortak özelliklerinden biri de Arapça kelimelerdeki "â" ünlüsünden sonra gelen hemzenin " ى " ile yazılmasıdır: 'acâyib, dâyim, mâyil vb.[63]

Bunlardan başka metni kurarken, imlâ hususundaki prensiplerimiz şunlardır:

1. Okumayı kolaylaştırmak amacıyla, dîvânda ayrı yazılması gerekirken birleşik yazılmış ek ve edatları ayrı yazdık: "eyle mi"[64] ايلامى "kademdür bu"[65] قدم دوربو durur fiilini de genel anlayışa uygun olarak[66] ayrı yazdık: belâ durur [67] بلادورور vb.

Dîvânda bazı yerlerde de ayrı yazılmış olan ekleri birleşik yazdık: "kimsenüÆ" [68] كيمسه نونك "derddin" [69] درد دين vb.

2. Arapça ve Farsça kelimeleri kabul görmüş şekliyle[70], Osmanlı ve Türkiye Türkçesindeki telaffuzuna uygun olarak okuduk. Meselâ: "derdlerġa" [71], "cennetġa" [72] vb. Dîvânda bulunan elif-i maksûre ile yazılan kelimeleri de "â" ünlüsüyle okuduk: "ta'âla'llâh"[73], "'Îsâ"[74] vb.

Divânda bulunan bazı kelimelerin Türkiye Türkçesi'ndeki karşılıkları aşağıda verilmiştir:

Olmak "bolmak", bana "maÆa", sana "saÆa", gönül "köÆül", bize "bizge", yalan "yalġan", senden "sindin", korkarım "korharam", der "dir", et- "it- ", el "il", bel "bil", çektin "çikdüÆ", ile "bile", gömleğin "köÆlegin"...

---

[63] Bk.YÜCE, s. 26.
[64] CXLIX.gazel 1
[65] CXXXI.gazel 6b.
[66] Bk. YÜCE , s. 28.; ERASLAN, s.636, 647 vd.
[67] XLIII.gazel 2a.
[68] XXXVII. gazel 3b.
[69] XXXVII.gazel 5b.
[70] Bk. YÜCE , s. 28.; ERASLAN, s. 655 vb.
[71] XXXVIII. gazel 5a.
[72] XLVII.gazel 4a.
[73] XVI. gazel 3a.
[74] I. gazel 8b.

B - MUHTEVÂ HUSUSİYETLERİ

Mesîhî Divânı'nı muhtevâ hususiyetleri yönüyle incelerken sırasıyla dînî unsurlar, aşk kahramanları, astronomik unsurlar, mitolojik şahsiyetler, şâirler, günlük hayatla ilgili duygular gibi konular üzerinde durduk.

1. Dinî Unsurlar

Bu bölümde, "Âyetlerden İktibâslar", Âyetlere Telmihler", "Din Büyükleri" başlıkları altında dinî unsurları tespit ederek verdik.

a. Âyetlerden iktibaslar

Mesîhî Dîvânı'nda fazla olmamakla birlikte, Kur'ân'daki değişik âyetlerden iktibaslar yer alır. Mesela: Bakara sûresi yüz on yedinci ayetinde bulunan "kün"[75] ibaresi, bir gazelde [76] geçmektedir. Başka bir şiirde de [77] bu iki harf (kün) belirtilmeden telmih yapılmaktadır.[78]

Dîvândaki başka bir beyitte [79] şâir sevgilinin güzellik sayfasına örnek olarak "sûre-i nûn ve'l-úalem " i vermektedir. Mesîhî burada Kalem [80] sûresini kastetmektedir. Çünkü Kalem suresi "nûn ve'l-kalem" kelimeleriyle başlamaktadır.

Dîvândaki diğer bir beyitte [81] şeytanın lanetlenerek Allâh'ın huzurundan kovulmasına telmih yapılmaktadır. Kur'ân'da değişik ayetlerde [82] şeytandan ve yaptıklarından bahsedilmektedir.

b. Âyetlere Telmihler

Bu bölümde, âyetlerde anlatılan olaylar ve peygamberlerin mucizeleri telmih edilmektedir. Bunları, "Peygamberimizle İlgili Telmihler", "İsâ (A.S) İle İlgili Telmihler", "Hızır (A.S.) İle İlgili Telmihler", "Yûsuf ve Yakup (A.S.)lar İle İlgili

---

[75] 2 Bakara117, "…feinnemâ yeúûlü lehü 'kün' fe-yekûn" : (…Ona sâdece 'ol' der, o da hemen oluverir.)
[76] I. gazel 4b.
[77] I. rubâ'î
[78] SEFERLİ, s. 25.
[79] CXXXI. gazel 1b.
[80] 68 Kalem
[81] CXLI. gazel 5b.
[82] Meselâ: 2 Bakara 102; 4 Nîsâ 118-120; 7 A'râf 12-28; 17 İsrâ 27,53 ; 19 Meryem 69-72...

Telmihler", "Diğer Peygamberler ve Dînî Unsurlarla İlgili Telmihler" başlıkları altında inceledik.

Peygamberimizle İlgili Telmihler

Dîvânın değişik yerlerinde peygamberimizle ilgili beyitlere rastlamaktayız. Dîbâce bölümünde peygamberimiz için yazılmış beyitlerden bazılarını aşağıda veriyoruz.

"Ol server-i enbiyâ vü ol seyyid-i pâk
Kim kâsid irür sâfide 'akl u idrâk

Mi'râcda aÆa hâlık-ı 'âlem hâk
Didi "levlâke mâ halaktü'l-eflâk"[83]

Dîvândaki başka bir yerde Mesîhî, peygamberimize "habîbu'llâh" [84] diyerek telmih yapmaktadır.

İsâ (A.S.) İle İlgili Telmihler

Dîvânda on üç yerde İsâ (A.S.) ile ilgili telmih yapılmaktadır.Şunu da eklememiz gerekir ki Mesîhî, İsâ (A.S.)'a verdiği değerden dolayı, onun Mesih lakâbını kendisine mahlas olarak almıştır.

Dîvânda İsâ (A.S.) ile ilgili telmihler şunlardır: Mesîhî birinci gazelinde [85] İsâ ve Mûsa (A.S.)'ları birlikte anarak telmih yapmaktadır. Divândaki değişik beyitlerde[86] Mesîhâ (Hz. İsâ) veya Hz. İsâ için kullanılan "Rûhu'llâh" terimi söylenilmektedir.Başka bir beyitte [87] "Mesîh" ile "enfâs" kelimelerini birlikte kullanarak İsâ (A.S.)'ın nefesi ile hastaları iyileştirmesi ve körlerin gözlerini açma mu'cizesine işaret edilmektedir ki bu tür mu'cizeleri, eliyle mesh ederek gerçekleştirdiği Kur'ân'da [88] yer almaktadır.

---

[83] Hadîs-i Kutsî: "Sen olmasaydın (ya Muhammed) yeri göğü yaratmazdım."
[84] LI. gazel 2a.
[85] I. gazel 8b.
[86] Sâkî-nâme 76b, 78b, CXXII rubâ'î 2b ; XXI. gazel 3b
[87] XLVI.gazel 3a.
[88] 3 Âl-i İmrân 49.

Mesîhî dîvândaki değişik beyitlerde [89] sevgilinin nefesiyle, İsâ (A.S.)'ın nefesi arasında bağlantı kurmaktadır. Başka bir beyitte [90] şâir İsâ (A.S.)'ın "Mesîh" lakabıyla "mürde, cân-bahş" kelimelerini birlikte kullanarak, İsâ (A.S.)'ın Kur'ân'daki iki âyette[91] temas edilen ölüleri diriltme hâdisesine telmih yapılmaktadır. Başka bir beyitte [92] İsâ (A.S.)'ın nutkuna telmih yapılmaktadır.

Mesîhî başka bir yerde [93] özüne "Rûhu'llâh"ı (Hz.İsâ) "mihmân" (misâfir) yaptığını, diğer bir beyitte [94] ise Mesîhâ (Hz. Îsâ) ile sıkı arkadaş olmak istediğini belirtir.

Hızır (A.S.) İle İlgili Telmihler

Mesîhî dîvânda yirmi bir yerde Hızır (A.S.) ile ilgili telmih yapmaktadır. Hızır (A.S) Zülkarneyn'e, Zulumât [95] ülkesinde yol göstermiş ve orada Âb-ı Hayât'ı (ölümsüzlük suyu) bulmuştur. Dînî ve edebî hayatımızda sıkça anılan Hızır (A.S) daha çok darda kalanların imdadına yetişmesi yönüyle bilinir.

Dîvânda Âb-ı Hayat ve Âb-ı Hayat'ın değişik isimleri (Âb-ı Hayvan, Zülâl-i Hızır, Çeşme-i Hayvan, Hızır Suyu, Hayvan Suyu) değişik yerlerde[96] belirtilerek telmih yapılmaktadır. Başka bir yerde[97] Mesîhî, kendisine Hızır'ı mihman (misafir) yaptığını söyler. Başka bir beyitte[98] Mesîhî, Âb-ı Hayat ile Zulumât'ı birlikte kullanmış, diğer iki beyitte de [99] Hızır (A.S) ile ilgili telmihler yapmıştır. Son olarak Mesîhî iki beyitte[100] Hızır (A.S.) ile Âb-ı Hayat ve Zulumât'ı birlikte kullanmıştır.

---

[89] XLVII.gazel 7a; LXXI.gazel 4b; LXXIX.gazel 7a; CII.gazel 4a.
[90] LXXXVI.gazel 7.
[91] 3 Âl-i İmrân 49 ve 5 Mâide 110, 19 Meryem 30-33.
[92] LXXXVII.gazel 5a.
[93] CIV.gazel 2b.
[94] Sakî-nâme 79b.
[95] 18 Kehf 65 vd.
[96] X.gazel 7a; XXI.gazel 4b; XXIII.gazel 7a; XLV.gazel 7a; XLVIII.gazel 5a; LXII.gazel 2a;LXXI.gazel 4b; LXXXIII.gazel 5b; LXXXVII.gazel 5a; CIV.gazel 1b; CXVI.gazel 5b; CXXVIII.gazel 6b; CXXXIV.gazel 5a; CXXXVI.gazel 3b; Sâkî-nâme 77a; I.Matla'
[97] CIV.gazel 2b.
[98] VII.kıta 1b.
[99] Sâkî-nâme 78b; 79a.
[100] XXIII.rubâ'î 1;2.

Yûsuf ve Yakup (A.S.)'lar İle İlgili Telmihler

Mesîhî, dîvânda on yerde Yûsuf ve Yakup (A.S.)'lar ile ilgili telmih yapmıştır. Hz. Yûsuf'u kaybetmenin verdiği acıdan dolayı Yâkup peygamberin göz yaşı dökmesi ve gözlerinin kör olması hâdisesi bir yerde[101] bahsedilmektedir. Yâkup peygamberin bu üzüntüsünden dolayı acı içinde yaşadığı evine "Beytü'l-Hazan" denilir. Mesîhî de iki yerde[102] sevgiliden ayrı geçirdiği bağ ve bahçelerin "Beytü'l-Hazan" olduğunu belirterek bu yeri telmih yapmaktadır.

Mesîhî başka bir yerde[103] Kur'ânda bulunan[104] Yûsuf sûresinden bahsetmektedir. Yûsuf sûresinde[105] de anlatılan Yûsuf peygamberin hikâyesine "Ahsenü'l-Kasas" denilir.Edebiyâtımızda Yûsuf ile Züleyhâ şeklinde adlandırılan bu hikâyenin kadın kahramanı olan Züleyhâ'nın ismi, Mesîhî Dîvânı'nın değişik yerlerinde[106] geçmektedir.Bunlardan başka dîvânda bir yerde[107] Yûsuf (A.S.), Süleyman (A.S.) ile, başka bir yerde[108] ise Yûsuf (A.S.) Ken'an ile birlikte anılmaktadır.

Diğer Peygamberler ve Dinî Unsurlarla İlgili Telmihler

Bu bölüme kadar ismi anılan peygamberlerden başka, dîvânda Mûsâ ve Süleyman peygamberlerin de ismi geçmektedir. Mesîhî, bir beyitte[109] Mûsâ (A.S)'ı, iki beyit de[110] ise Süleyman (A.S)'ı anarak telmih yapmaktadır. Başka bir yerde [111] Süleyman (A.S)'ın parmağındaki yüzükte yazılı olan ism-i a'zamdan bahsetmektedir. Mesîhî, Süleyman (A.S) zamanında yaşayan Sebe melikesi Belkîs'ı da değişik beyitlerde[112] belirtmektedir.

---

[101] LXXVIII.gazel 6a.
[102] XLI.gazel 1b; CXL.gazel 4b.
[103] CLIII.gazel 8a.
[104] 12 Yûsuf
[105] 12 Yûsuf 3.
[106] II.mesnevî 6a; 7b; 8a; 9a.
[107] II.mesnevî 9b.
[108] Müseddes 1/3a.
[109] I.gazel 8b.
[110] LXXXIII.gazel 5a; II.mesnevî 9b.
[111] CXXXVI.gazel 5.
[112] II:mesnevî 6a, 7a, 8a, 9a.

Bunların dışında peygamberimiz zamanında yaşayıp, 604 yılında vefât etmiş, çok zengin olup cömertliğiyle ün kazanmış olan Hâtem-i Tay, dîvânda bir yerde[113] geçmektedir.

Dîvânın pek çok yerinde dînî unsurlarla ilgili telmihler yapılmıştır.Dîvân edebiyatımızda sıkça rastladığımız ham sofu (zâhid, nâsıh) – şâir (mutasavvıf, rind) çatışması Mesîhî Dîvânı'nda da değişik yerlerde[114] karşımıza çıkmaktadır.

İslâmiyetle ilgili unsurlardan olan Hûrî, Âb-ı Kevser, cennet, dûzah (cehennem), Rıdvan, irem... gibi unsurların yanında, diğer dinlerle ilgili unsurlardan olan büt, büt-i tersâ, sanem, zünnâr... gibi kavramlar da dîvânda sıkça[115] zikredilmektedir.

c. Din Büyükleriyle İlgili Unsurlar

Mesîhî Dîvânı'nda din büyükleriyle ilgili unsurlara az rastladık. Mesîhî, bir beyitte[116] Hz.Ali'nin sâdık kölesi olan Kanber'in ismini anmaktadır. Dîvândaki başka bir beyitte[117] Hz. Ali, Zülfekâr ile birlikte belirtilmektedir.

2. Aşk Kahramanları

Mesîhî'nin derin anlamlar ifâde eden tasavvûfi aşktan ziyâde, maddî sayılabilecek aşk anlayışına daha yakın olduğunu söyleyebiliriz.

Aşk kahramanları Leylâ ve Mecnûn ile Ferhad ve Şîrîn'dir. Bir yerde[118] de Vâmık ve Azrâ efsanesine telmih yapılmaktadır. Mesîhî bazı beyitlerde[119] kendisini veya âşıkları Mecnûn'a benzeterek kıyaslamaktadır. Dîvânda[120] Leylâ ve Mecnûn ile ilgili de değişik beyitler kurulmuştur. Mesîhî başka bir beyitte[121] Mecnûn'a ceylanın yâr

---

[113] CXXIX.gazel 3b.
[114] XXX.gazel 7a; XLVIII.gazel 4a; XLVIII.gazel 5b; XLVIII.gazel 7a; LXII.gazel 5a; CLI.gazel 3a; III. Tahmis 3 vd.
[115] Meselâ: XXX.gazel 7; XXXV.gazel 6a; XLVI.gazel 6a; LXIX.gazel 4b; LXXI.gazel 7; XCVIII.gazel 7b; CIX.gazel 5b; CXVIII.gazel 5b; CXXXI.gazel 5; CXXXVI.gazel 6a; sâkî-nâme 81a...
[116] Sâkî-nâme 81b.
[117] Sâkî-nâme 82.
[118] I.gazel 5b.
[119] XI.gazel 7a; XX.gazel 1a; LXI.gazel 6b; LXVI.gazel 6b; LXVII.gazel 5a; LXXXV.gazel 2a; LXXXVIIIgazel3b; CXVI.gazel 7a; CXXXI.gazel 6b; CXXXII.gazel 3a; sâkî-nâme 41b; XXIV. rubâ'î 2b ; LXXIII. rubâ'î 1a.
[120] I.gazel 5a; LX.gazel 2a; XVI.gazel 5a; XXXIII.gazel 5a; LXXXIII.gazel 7; XXXV. rubâ'î.
[121] XXXIV.gazel 4b.

olduğunu hatırlatmaktadır. Şâir, bir yerde[122] gönlüne Mecnûn'un arkadaş, Ferhad'ın dost; başka bir yerde[123] ise Mecnûn'un dert ortağı; diğer bir beyitte[124]de Mecnûn ve Ferhad'ın kendisine sırdaş olduğunu belirtir. Mesîhî iki beyitte[125] ise çektiği sıkıntıları, Mecnûn ve Ferhad'ın çekmediğini söylemektedir. Şâir bir yerde[126] sevgilisinin güzelliğini, Leylâ ve Şîrîn'in güzelliğinden üstün tutmaktadır. Yine başka bir beyitte[127] ise Mecnûn ve kûh-ken (Ferhad)'ın ümitsiz acılardan kurtulduklarını belirtilir.Bir beyitte[128] de Mesîhî, sevgilisinin bakışını Leylâ'nın bakışına benzetmekte ve şâirin sevgilisini gören Mecnûn'un, aşktan dolayı şaşırıp kalacağını ifade etmektedir.

Son olarak bir yerde[129] ise Mesîhî, ömrünü Mecnûn gibi gam çölünde geçirmek istediğini söylemektedir.

3. Astronomik Unsurlar

Mesîhî Dîvânı'nda astronomik unsurlar sıklıkla kullanılmaktadır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

Yunanlılarca Apollon, Romalılarca Febus adıyla anılan güneş (şems, mihr, âfıtâb, hurşîd) dîvânın pek çok yerinde[130] geçmektedir.

Yunanlılarca Afrodit, Romalılarca Venüs, Müslümanlarca Kevkeb-i seher, Nâhid, Zühre, Çoban yıldızı, Çolpan adlarıyla anılan yıldız, Mesîhî Dîvânı'nda bir beyitte[131] geçmektedir.

Yunanlılarca Diyanos, Romalılarca Artemis diye anılan ay (mâh, meh, kamer, hilâl) tıpkı güneş gibi Mesîhî Dîvânı'nda sıkça[132] söylenilmektedir.

Dîvânda ismi çokça zikredilen bir diğer unsur ise "çarh, sipihr, gerdûn, âsumân, gök" gibi kelimelerle karşılanan feleğin dönüşüdür. Bu unsur da dîvânda pek çok yerde [133] belirtilmektedir.

---

[122] XLIII.gazel 5b.
[123] XLIII.gazel 7b.
[124] CIII.gazel 5b.
[125] CXXII.gazel 3a; CL.gazel 6a.
[126] CL.gazel 6b
[127] Sâkî-nâme 75.
[128] Müseddes 2/3a.
[129] III.tahmis 5.
[130] XXV.gazel 1a; XXIX.gazel 6a; XXXII.gazel 4b; XLII.gazel 1b; LXXXVI.gazel 2a; C.gazel 7b vd.
[131] XXIV.gazel 6b.
[132] XXV.gazel 1a; XXV.gazel 3a; XXXI.gazel 6a XXXI.gazel 6b vd.
[133] XXXIV.gazel 1a; XCVII.gazel 6a; XCVIII.gazel 7b; CXX.gazel 6b vd.

4. Mitolojik Şahsiyetler

Dîvân edebiyatımızın mitoloji dünyasının birinci kaynağı, Firdevsi-i Tûsî (934?-1020?)'nin yazdığı Şehnâme adlı eserdir.Şahsiyetleri karıştırılan İskender ve Âsaf gibi şahıslarda bu dünyayı tamamlarlar.[134]

Mitolojik şahsiyetlerden İranlıların eski hükümdar ailesi olan pişdadiyan sülalesinin IV. hükümdarı, aynı zamanda şarabı bulduğu rivayet edilen, kadehi ile de meşhur hükümdar Cem, Mesîhî Dîvânı'nda iki yerde[135] geçmektedir. Ayrıca dîvânda iki beyitte [136] Cem'in kadehinde, ölümsüzlük suyunun olması arzulanmaktadır.

5. Şâirler

Mesîhî Dîvânı'nda üç şâirin ismi geçmektedir.Mesîhî üzerinde Ali Şir Nevâyî'nin etkisi çok fazladır.[137] Bundan dolayıdır ki Mesîhî Dîvânı'nın değişik yerlerinde [138] Nevâyî'nin ismi belirtilmektedir. Mesîhî, dîvânda Nevâyî'nin iki gazeline, Kıvâmî'nin bir gazeline tahmis[139] yapmıştır.

Mesîhî Divânı'nda ismi geçen son şâir ise Emânî'dir.Dîvânın bir yerinde [140] şâir Emânî'nin ismi belirtilmektedir.[141]

6. Günlük Hayatla İlgili Duygular

Mesîhî yaşadığı hayatla ilgili duygularını, memleketinden ayrı çektiği gurbet acısını şiirlerine yansıtmaktan çekinmemiştir. Aşağıdaki beyitlerde sıklıkla tekrarlanan "vatan, Tebrîz, ġurbet, firkat, visâl" kelimeleri bize Mesîhî'nin ruh halini, yaşantısını özetlemektedir.

" Subh-ı 'ıyşım şâm irür Tebrîz mısrîdin cüdâ
Tâ men-i âvâreye mesken bilâd-ı Rûmdur

---

[134] Tahir ÜZGÖR, *FEHİM-İ KADÎM (Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*), Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara, 1991, s.43.
[135] CXV.gazel 4a; CLI.gazel 7b.
[136] X.gazel 7a; XXIII.gazel 7a.
[137] Bk. Etkilendiği Şahsiyetler.
[138] Sâkî-nâme 6b, 7, 22b, 51b, 52a, 53a.
[139] Bk.Metin Böl., I, II, III. tahmis.
[140] CLVII.gazel 1b.
[141] SEFERLİ, s. 13-14.

Dime ġurbetde nedür hâlüÆ Mesîhî hicr ile
Ġurbet ü firkatde kalan hâleti ma'lûmdur "[142]

" Billâh ki köÆlü eylemeye cüz vatanġa meyl
Ger fi'l-mesel behişt ara kılsa câ ġarîb

Ġurbetġa meyl eylemeniÆiz ey vatan ili
Kim irmiş esr ü ġamzede ġurbet ara ġarîb "[143]

" Temennâyı visâlidin Mesîhî künc-i ġurbetde
Ġarîb ü bî-kes ü zâr olduġumnı yâr bilmes mü "[144]

" Hak lutfı ile yine Mesîhî şeh-i ġâzî
Tebrîzġa bastı kadem el-minnetu'llâh "[145]

" Vatanda çü yok irdi tab-ı firâkım
Barıp ihtiyâr eyledüm cûr-ı ġurbet

Nazar eyleyiÆ kim ne ahvâlim olġay
Ki ġurbetde boldum giriftâr-ı firkat "[146]

" Ger bilseydüm ki bî-vefâsın bu sıfat
Sindin ötürü vatandan ayrılmas idüm "[147]

"La'l-i mey içip dile uyurdum bu gice
Cânân lebini düşide gördüm bu gice "[148]

Mesîhî Dîvânı'ndan bazılarını aldığımız bu beyitler bize göstermektedir ki Mesîhî hayata kapalı bir şâir değildir.

---

[142] XLII.gazel 6,7.
[143] XII.gazel 4,5.
[144] CXXXII.gazel 7.
[145] CXXXIII.gazel 6
[146] II.kıta
[147] LXXXV.rubâ'î 2.
[148] CXIV.rubâ'î 1.

C- ÜSLÛBU

Türkçe, Arapça ve Farsça'yı edebî eser verecek şekilde iyi bilen Mesîhî, diğer taraftan zamanın pozitif ilimlerinden tıp ilmini de derinlemesine öğrenmiştir. Bu birikimin sonucunda doğu halklarının medeniyet abidelerini yakından tanımış, doğu şiirinin başarılarından istifade etmiştir. Bütün bunlar onun edebî şahsiyetinin oluşmasında önemli bir yer tutmuştur. Çağdaşlarından Tagieddin Kâşî Mesîhî'nin edebî üslûbunun farkına varan ilk şahıstır.[149]

Mesîhî'nin üslûbunun oluşmasında özellikle Fuzûlî (öl.1556) ve Nevâyî (öl.1501) etkisinden[150] söz edebiliriz.

Şâirin açıkça ıstırâbını dile getirdiği beyitlerinden bazıları şunlardır:

" Yüz vây ki devlet-i visâlüÆ
Bir gün maÆa bolmadı müyesser "[151]

" Ġurbetdeyem ey hem-nefes dermânda vü bî-kev ü kes
Çün mürġ-i zindân-ı kafes ayru gül ü gülzârıdın"[152]

Mesîhî'nin ana temleri, pek çok dîvân şâirinde de görülen, aşk ve ıstırap, tasavvuf, dünyadan ve felekten şikâyet, medhiyye ve fahriyye'dir.

Mesîhî dîvândaki bazı beyitlerde sanatını överek, kendisini diğer şâirlerden üstün tutmaktadır.

"Çalınur hüsrevlikim kûsı suhan iklîmide
Terbiyet gözi bile ger baksa şâhen-şeh maÆa"[153]

"Hüsn bâzârıda nazmıÆ râyiç ola ni 'aceb
Bar Mesîhî çün metâ'-ı hüsne nazmıÆdın revâç"[154]

---

[149] İMANOV, s.4.
[150] Bk. Etkilendiği Şahsiyetler.
[151] Terc-i bend II/5.
[152] CXVII.gazel 4.
[153] IV.gazel 7.
[154] XXI.gazel 7.

Mesîhî aşağıdaki gazelde[155] ise çektiği acılardan dolayı felekten şikâyet etmektedir.

" Lâle tek bağrımġa koyduÆ dâġ-ı hicrân ey felek
Ġonca tek köÆlümni kıldıÆ tabuta kan ey felek

Ol gül-i ruhsâre vü ol ġonca-i terdin cüdâ
Gül tikendür gözlerümge ġonce-i peykân ey felek

Ol meh-i mahmul nişînüÆ firúatidin çün ceres
Subh u şâm itdüÆ işim feryâd u efġân ey felek

Nice kan eylep köÆülni çün sürâhî dem-be-dem
İtasın ol kanı yüzüm üzre ġaltân ey felek

Úaysı gülni cilvekâr kılduÆ ki âhir kılmaduÆ
Anı yüz hârı beyâd hâk ile yeksân ey felek

İçmedi cüz zehr-i mihnet yemedi cüz hûn-ı dil
Her kim oldı nice gün hânuÆġa mihmân ey felek

äanmagil kevkeb Mesîóî tîr âhı biryedür
Kim senüÆ göġsüÆdin itmiş gice perrân ey felek"

Mesîhî, aşağıdaki beyitlerde kelimeler arasında değişik mecazlar yapmaktadır.

" 'ÂrızıÆ güldür nigârâ yâsemen
Kim aÆa güldür ġulam u yâsemen

Kara zülfüÆdin cüdâ sünbül kimi
Kara kıldım tün ü girdim yasa men"[156]

"Nice köÆlüm bolsa hicrândın yara
Ey felek rahm it bir işimge yara

155 LXXX.gazel
156 VI. tuyuğ.

Min kimi dişler nedâmet parmağı
Her kim aldansa mürüvvetsiz yâra"[157]

Bu açıklamaların ışığında, Mesîhî bazı şâirlerden etkilenmiş olsa da, kendine has bir üslûp ortaya koymayı başarmıştır. Belirttiğimiz bu özelliklerden sonra, Mesîhî'nin edebiyatımızda lâyık olduğu yere kavuşacağına inancımız tamdır.

D- ETKİLENDİĞİ ŞAHSİYETLER

Mesîhî'nin edebî şahsiyetinin oluşmasında Arap, Fars ve Türk Edebiyatı'nın güçlü isimleri olan Hâkânî (öl.1197?), Nizâmî (öl.1214), Hatâyî (öl. 1524), Fuzûlî (öl.1556) ve Nevâyî (öl.1501)'nin etkisi görülür. Bu şâirler arasında özellikle Nevâyî ve Fuzûlî'nin yeri farklıdır. [158]

Mesîhî, Çağatay şâiri Nevâyî'ye duyduğu hayranlık sebebiyle dîvânını Çağatay Türkçesi ile yazmıştır.Mesîhî Nevâyî şiirine daha yakından bağlıdır.Nevâyî'yi kendine üstâd kabul etmiştir.Mesîhî'ye göre Nevâyî Türk halklarının en ulu şâiri, hem de Türk şiiri ve bediî sözünün sultanı gibi, şerefli bir yer tutmaktadır.[159] Dîvânından bazı beyitlerini aşağıda verdiğimiz Mesîhî, Nevâyî'nin sanatını över ve onun şiirlerine eklemeler yapar.[160]

" Tâ ola cihânda zikr-i 'uşşâk u nevâ
Uşşâk u nevâdın ol 'âlemde sadâ

Hak rahmetidin hemîşe uşşâk ara
Râ Rab ki yete rûh-ı Nevâyîġa nevâ"[161]

" Muğannî makâm-ı tarabsâz kıl
Nevâyî tarabnâk-ı âġâz kıl

[157] IX. tuyuğ.
[158] SEFERLİ, s. 12-13.
[159] SEFERLİ, s. 13.
[160] I., II. tahmis.
[161] Dîbâce.

Nevâyî ki ġam dildin itgey birûn
Nevâyî ki derdümni itgey füzûn”[162]

“ Edâ eyle ey mutrib-i hoş edâ
Nevâyî ki cân tapar andın nevâ

Nevâyî ki her kim anı nûş iter
Cihân kayġusını ferâmûş iter

Nevâyî ki anı kılan istimâʿ
Kılur ʿakl-ı birle hıredġa vedâ”[163]

Mesîhî’nin edebî şahsiyetinin oluşmasında önemli etkisi olan bir diğer şâir ise Fuzûlî’dir. Mesîhî de Fuzûlî gibi Âzerî şâiridir.Aynı millete mensup olmalarının dışında, dil ve üslûp, özellikle de lirizm açısından Mesîhî’nin şiirlerini incelediğimizde aralarındaki etkileşim açıkça görülmektedir.

Mesîhî’nin aşağıda bazı beyitlerini verdiğimiz “saÆa” redifli gazeli[164] ile:

“‘Iyd-ı kurbân boldı vü kurbân diler min cân saÆa
Eylegil kurbân mini kim olayım kurbân saÆa

BaşıÆa çizgit gilen kurbân koyun tek mini
Tâ koyup pâyıÆġa ser kurbân kılay cân saÆa”[165]

Fuzûlî’nin aşağıda bir beyitini verdiğimiz “sana” redifli gazeli[166] ,

“Virmeyen cânın sana bulmaz hayât-ı câvidân
Zinde-i câvîd ana dirler ki kurbândur sana” [167]

---

[162] Sâkî-nâme 6, 7.
[163] Sâkî-nâme 51, 52, 53.
[164] V.gazel.
[165] V.gazel 1, 2.
[166] Hasibe MAZIOĞLU, “*Fuzûlî ve Türkçe Dîvânı’ndan Seçmeler*” Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1992, s.72.
[167] VII.gazel 2.

Mesîhî’nin aşağıda iki beyitini verdiğimiz“bar” redifli gazeli ile[168] :

“Kaysı bâàuÆ gülşen-i hüsnüÆ kimi gülzârı bar
Kaysı gülzâruÆ cemâlüÆ tek gül-i bî-òârı bar

İstemes hûr u peri hem-demliğını her kimüÆ
Sin gibi bir hûri sûretlü perîveş yâri bar”[169]

Fuzûlî’nin aşağıda iki beyitini verdiğimiz “var” redifli gazeli [170] arasındaki dil ve üslûp benzerliği açıkça görülmektedir.[171]

“Hansı gülşen gülbüni serv-i hırâmânunca var
Hansı gülbün üzre ġonce la‘l-i handânunca var

Hansı gülzâr içre bir gül açılur hüsnün kimi
Hansı gül bergi leb-i la‘l-i efşânunca var”[172]

Burada belirtmemiz gereken başka bir benzerlik ise Fuzûlî’deki, Rûm (Anadolu) sevgisi ve oraya gitme arzusu:

“Fuzûlî eyledi âheng-i ayş-hâne-i Rûm
Esîr-i mihnet-i Baġdâd gördüġün gönlüm”[173]

Mesîhî’de Tebrîz sevgisi ve oraya kavuşma isteği ,

“ Subh-ı ‘ıyşım şâm irür Tebrîz mısrîdin cüdâ
Tâ men âvâreye mesken-i belâd-ı Rûmdur

Dime ġurbetde nedür hâlüÆ Mesîhî hicr ile
Ġurbet ü firkatde kalan hâleti ma‘lûmdur ”[174]

[168] XXXVII.gazel.
[169] XXXVII.gazel 1, 2.
[170] MAZIOĞLU, s.94.
[171] SEFERLİ, s. 14.
[172] MAZIOĞLU, s 94.
[173] MAZIOĞLU, s.176.

şeklinde yansır ve her iki şâir de bulundukları yerden şikâyet ederler. Bu ve benzer örnekler bize göstermektedir ki: Mesîhî'nin edebî şahsiyetinin oluşmasında Fuzûlî'nin de derin etkisi vardır.

Mesîhî'nin halk şiirinden de etkilendiği, halk söyleyişi tarzında şiirler[175] yazdığını Şah İsmail Hatâyî'den etkilendiğini de belirtmemiz gerekir.[176]

Mesîhî'nin edebî şahsiyetinin oluşmasında saray hayatının etkisi de göze çarpmaktadır. Öyle ki Mesîhî Şah Abbas zamanında büyük şöhret kazanmış ve bu dönemde sarayın eğlence meclisleri ve ihtişamlı hayatını tasvir eden şiirler yazmıştır. Fakat saray hayatı uzun sürmez. Şahın davranışlarından rahatsızlık duyan Mesîhî Hindistan'a gider. Ancak yirmi yıl sonra ülkesine geri döner.[177]

---

[174] XLII.gazel 6, 7.
[175] XLIV. gazel, LIII.gazel 4 vd.
[176] SEFERLİ, s. 15-16.
[177] İMANOV, s.4, 5.

III-ESERLERİ

Kaynaklarda Mesîhî'nin eserleri olarak bir dîvânından ve üç mesnevîsinden söz edilir.Bu eserleri şöyle değerlendirebiliriz.

A- DÎVÂNI

Mesîhî'nin eserlerinden ilk sırayı dîvânı almaktadır. Mesîhî, dîvânının dîbâce bölümünde eserini Safevî hükümdarlarından Sultan Muhammed Hudâbende (öl. 1587)'ye ithaf ettiğini belirtir.[178]Dîvânda, dîbâcenin dışında, yirmi bir beyitlik iki mesnevî, yedi bölümden oluşan bir tercî'-i bend, altı bölümlük bir müseddes, üç tahmis, on tuyuğ, yüz atmış bir gazel, dokuz kıt'a, yüz otuz üç rubâ'î, on iki matla ve üç müfred bulunmaktadır.

Dîvânda, bunların dışında bir de Mesîhî-i Tebrizî'nin seksen üç beyitten oluşan Sâkî-nâme'si vardır.Eski Türk Edebiyatında oldukça yaygın bir tür olan "Sâkî-nâme" gerçek ya da mecazlı mânâsıyla sâkîden, içkiden, içki çeşitlerinden, bezm âleminin çeşitli araç ve gereçlerinden bahseden ve bunları öven manzum eserlerin genel adıdır.[179] Sâkî-nâmeler, genellikle mesnevî şekliyle yazılmıştır.Ancak, terkîb-i bend, tercî-i bend ve kasîde nazım şekliyle yazılmış sâkî-nâmeler de bulunmaktadır.[180] Mesîhî-i Tebrizî'nin Sâkî-nâme'si mesnevî şeklinde olup, aruzun Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûlün / Fe'ûl kalıbıyla yazılmıştır.

İslamiyet sarhoşluk veren içkiyi yasaklamıştır.Durum böyle olmakla birlikte, hayatı boyunca bir damla içkiyi ağzına almamış şâirlerin bile "Sâkî-nâme" yazdıkları görülmektedir.[181] Tasavvufî nitelikte olan bu sâkî-nâmelerde sâkî "mürşid"i; mey

---

[178] SEFERLİ, s. 12.
[179] Abdülkadir KARAHAN, "Sâkî-nâme" mad., Türk Ansiklopedisi, C. XXVIII, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1980, s. 66.
[180] PALA, s.422.
[181] Mehmet SARI, " *Sabûhî Şeyh Ahmed Dede-Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nın Tenkitli Metni* ", Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara, 1992, s. 172-173. (Yayımlanmamış Doktara Tezi)

(şarap) "ilâhî aşk"ı; mey-hâne "tekke"yi; mâşuk "Allâh"ı; âşık "Allâh'ın cemâline vurgun olan"ı; kadeh ise "âşığın kalbi"ni temsil eder. [182]

Sâkî-nâme türünün edebiyatımızdaki ilk örnekleri, Ali Şîr Nevâyî (öl. 1501)'nin "Fevâidü'l- Kiber" adlı dîvânındaki Sâkî-nâme ile Revânî (öl.1524)'nin "İşret-nâme"sidir.[183]

B- MESNEVÎLERİ

Mesîhî'nin üç mesnevîsi bulunmaktadır.Bunlardan birincisi "Verga ve Gülşa" mesnevîsidir.Eser birbirlerini seven, ancak kavuşamayan iki âşığın hikâyesini anlatır. Eserin erkek kahramanının adı Verga, kadın kahramanının adı ise Gülşa'dır.Verga ve Gülşa birbirlerini delice sevmektedirler. Ancak bir türlü birbirlerine kavuşamamaktadırlar. Sonunda Verga aşkın şiddetinden dolayı ölür.Gülşa da sevgilisinin kabri başında intihar eder. Âşıkları beraber gömerler. Kış geçip, bahar geldiğinde, âşıkların mezarı üstünde servi ve senuber ağaçları büyür, zamanla bu ağaçların dalları birbirine sarılır. O yörenin aşıkları buraya gelmeye başlarlar. En sonunda Şam halkı tarafından burası ziyaret yeri haline dönüştürülür.[184] Mesîhî'nin "Verga ve Gülşa" mesnevîsi ilk olarak 1978 yılında Elyar SEFERLİ tarafından incelenerek, yayımlanmıştır.[185]

Mesîhî-i Tebrizî'nin "Verga ve Gülşa" mesnevîsinden başka "Dane ve Dam" ve "Zenbur ve Esel" adlı iki mesnevîsi daha olduğu belirtilmekle birlikte, kaynaklarda bu mesnevîlere hâla ulaşılamadığı kayıtlıdır.[186]

---

[182] Abdülkadir KARAHAN, "Sâkî-nâme" mad., Türk Ansiklopedisi, C. XXVIII, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1980. s. 66.
[183] PALA, s. 422.
[184] Mesîhî-i Tebrizî'nin "*Verga ve Gülşa*" adlı mesnevîsini Gülahmet İMANOV Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi olarak yapmıştır.
[185] SEFERLİ, s.11.
[186] CAFEROĞLU, s. 610; SEFERLİ, s.11.

IV-NÜSHA TANITIMI

Mesîhî-i Tebrizî Dîvânı'nın el yazması, İsfahan'da bulunan Frenk Kütüphanesi' nin nâdir el yazmalar bölümünde bulunmaktadır.İsfahan el yazması Kacarlardan olan Ekber Mesut'un kütüphanesinde muhafaza olunmuş ve 1965'te İsfahan Frenk Kütüphanesi'ne hediye edilmiştir.[187] Elyar SEFERLİ Mesîhî-i Tebrizî Dîvânı'nı Arap harfleriyle matbu olarak yayımlamıştır.[188] Kitapta "El Yazmanın Eski Edebî Şekilde Olduğu Bölüm"den başka, "Mukaddime", "Nâşir", "Bakış", "Giriş" ve bazı gazellerin günümüz Azerî Türkçesine dönüştürüldüğü, "Eski Metnin Çağdaşlaşmış Bölüm"ü bulunmaktadır.

Matbu dîvân, dîbâce bölümüyle başlamaktadır. Dîvânda, dîbâcenin dışında seksen üç beyitten oluşan bir sâkî-nâme, yirmi bir beyitlik iki mesnevî, yedi bölümden oluşan bir tercî'-i bend, altı bölümlük bir müseddes, üç tahmis, on tuyuğ, yüz atmış bir gazel, sekiz kıt'a, yüz otuz üç rubâ'î, on iki matla ve üç müfred bulunmaktadır.

"El Yazmanın Eski Edebî Şekilde Olduğu Bölüm"de bulunan Mesîhî Dîvân'ı "Fasâhat-şi'âr şâ'irler cevherin rabt-ı sülkiñe tozmaàaylar eger ol hâlık-ı mahlûkât güher-i âtî bile müveşşaó ..." sözleriyle başlar;

"İt ʿisyânedin halâs encâmumnı
Ġufrân-ı varakîda sebit kıl nâmumnı"

beytiyle sona erer.

[187] SEFERLİ, s. 11.
[188] Elyar SEFERLİ, *Mesîhî Divan*, (Redaktör: H.S.Soytürk), Tahran, 1998.

İKİNCİ BÖLÜM
MESÎHÎ-İ TEBRİZÎ DÎVÂNI

I- SÂÚÎ-NÂME

Feʿûlün / Feʿûlün / Feʿûlün / Feʿûl
 . - -   . - -   . - -   . -

1. Gitür sâúi ol râó-ı râóat fezâ
Ki birür dil ü câna zevú ü ãafâ

2. KöÆül òalvetini münevver úılur
Dimâġ-ı òıredni muʿaùùar úılur

3. AnıÆ cürʿasın nûş itgen gedâ
Olur neşʿe vü õevúdin pâdişâ

4. Birür nefsġa õevúı anıÆ şikest
İder kibr ehlini çün òâk-pest

5. MaÆa luùf ile tut gilen sâġarı
Ki itgey meni özli kemdin berî

6. Muġannî maúâm-ı ùarabsâz úıl
Nevâyî ùarabnâk-ı âġâz úıl

7. Nevâyî ki ġam dildin itgey birûn
Nevâyî ki derdümni itgey füzûn

8. Ki köÆlüm elemdin óazîndür besî
Zamân miónetidin ġamındur besî

9. Kerem eyle göster gilen bir naġam
Ki köÆlümde ni úayġu úala ne ġam

10. Gitür sâúi ol âb-ı âteş-mi¦âl
Ki dildin úılur refʿ-i zeng-i melâl

11. Birür neş'esi könliñe şâdlıú
Tapar ġuããa vü ġamdın âzâdlıú

12. EniÆ-i cürʿa her kişi nûş ider
Zamâne ġamını ferâmûş ider

13. MaÆa bir ki endûhgınam yine
Zamân miónetîdin ġamînam yine

14. Muġannî çek ol naġme-i derdnâk
Ki köÆlüm elemdin irür çâk çâk

15. Úıl âheÆ-i âvâzuña sâzuÆı
Hem-âvâz it sâz u âvâzuÆı

16. Ki sâzı bahâne úılay şemʿ var
Úılam òâlıma girye-i zâr zâr

17. Bir ânıÆ ġamıdın ki ansız müdâm
MaÆa ʿömr ile zindegîdür óarâm

18. Cihânda imes min kimi ʿârsız
Niçün úalmışam zinde dildârsız

19. Gitür sâúi ol bâde kim her zamân
Birür rûóġa râóât u cisme cân

20. İrür rengi dildâr yüzi kimi
Mükeyyifligi yâr gözi kimi

21. İçem ol meyi yüzi yâdı bile
Úılam mestlıú gözi yâdı bile

22. Kerem eyle ey muùrib-ı òoş-nevâ
Nevâyî edâ ile ʿuşşâú ara

23. Ki bî-iòtiyâr ilni giryân iter
Yaòacaú itip âh u efġân iter

24. Ger il iteler eşk-i gözdin revân
Min item revân-ı eşk yerine úan

25. Ve ger õevúdın iteler câme-câk
KöÆül çâk item meni derd-nâk

26. Bir ol firúatîdin kanıÆ óasreti
KöÆül óürmeti boldı cân âfeti

27. Çü âòir meni öldürür bu melâl
TöküÆ úanumı sizge úanum óelâl

28. Kerem úılgil ey sâúi-i sîm-ten
Ki ġam ġuããasıdın yitip câne men

29. Gitür ol meyi kim feraó-nâk irür
Ġam u ġuããa zehrıġa tiryâk irür

30. Meni bî-òûd ol meydin eyledi mi
Ola kim unutsam cihânuÆ ġamı

31. Ki endûhgînam cüdâ yârdın
Beġâyet ġamînam cüdâ yârdın

32. Nice yâr yârı ki andın cüdâ
äanur min tenim düşti cândın cüdâ

33. Muġannî çek ol nâme-i dil-firîb
Ki alur dil-i nâ-tüvândın şekîb

34. Demey bî-òûdâne úılay vay vay
Gehî hicrdin yıġlayım hay hay

35. Óikâyet úılam ki zamân devridin
Şikâyet úılam ki cihân cevridin

36. Ki kimdin meni eyleyipdür cüdâ
Ne günlerge itmiş durur mübtelâ

37. Mini kâşki öldüreydi úaøâ
Bu kim cevr ile úıldı andın cüdâ

38. Gitür sâúi ol telò-i şîrîn ¦emer
Ki andın òıredmend irür behrever

39. Nice câm-ı pür ehl-i devre yetür
Ki ol ùûùî-i ùabʿa âyînedür

40. MaÆa bir ki ùabʿum süòansâz ola
Süòansâz ola siór-i perdâz ola

41. Diyem ʿışúdın ùurfe-i efsâne
Ki Mecnûn úılam ʿaúl-ı ferzâne

42. Muġannî çek ol naġme-i õevúnâk
Ki andın köÆüller olur şevúnâk

43. Nevâ ile bu bezmini sûr úıl
Demey bezm ehlini mesrûr úıl

44. Menüm derdüme bul gilen çâre-res
Ola kim ġamum kem bola bir nefes

45. Ki óâlum perîşân irür hicrdin
KöÆül tâ-be-tâ úan irür hicrdin

46. Menüm bî-devâ derdüm ol kim bilür
Ki bir mihrbân yârdın ayrudur

47. Úılaydı meni kâşki cândın cüdâ
Felek bu ki úılmışdur andın cüdâ

48. Gitür sâúi ol erġuvâni raóîú
Ki rengi leùâfet dâver çün ʿaúîú

49. İrür ãabr tek telò ü pür menfaʿat
Acıú pend tek lîk Şirîn ãıfat

50. MaÆa bir ki derdümġa dâfiʿ durur
Bu müfreù cünûnumġa nâfiʿ durur

51. Edâ eyle ey muùrib-i òoş-edâ
Nevâyî ki cân tapar andın nevâ

52. Nevâyî ki her kim anı nûş iter
Cihân úayġusını ferâmûş iter

53. Nevâyî ki anı úılan istimâʿ
Úılur ʿaúl birle òıredġa vedâʿ

54. Ola bî-òûd olup yıúılsam demi
Unutsam bu deyr-i òarâbuÆ ġamı

55. Ki esrû mini zâr úılmış firâú
Ölümġa giriftâr úılmış firâú

56. Firâú otı besi yamandur yaman
Firâú otıdın el-amân el-amân

57. Kerem eyle ey sâúî-i nûş-ı leb
Ki nûş-ı lebiÆdür cihâna sebeb

58. Gitür ol meyi kim irür úût-ı rûó
Yeter rûóġa her dem andın fütûó

59. Leùâfet ara rengi irür çü gül
Çü gül açılur her dem andın köÆül

60. Mürevvaú irür hem çü çeşm-i òurûs
Mükeyyif irür hem çü laʿl-i ʿarûs

61. MaÆa bir ki bir laóôa medhûş olam
ʿArûs-ı ùarabġa hem-âġûş olam

62. Muġannî ʿırâúa nevâ-sâz bol
Demey bu nevâlarġa hem-sâz bol

63. Eger Óaú saÆa birdi sâz u nevâz
MaÆa hem naãîb itti sûz u güdâz

64. Bülend ile yek-ser nevâ-i ʿırâú
Ki köÆlüm úılıpdur nevâ-i ʿırâú

65. Alıp köÆülini birip sîm sâú
Ki irür ʿIrâú u Òorasanda ùâú

66. Gitür sâúi ol laʿl-i yâúût-fâm
Ki andın alur laʿl-i yâúût-vâm

67. İrür laʿl tek lîk laʿl-i müõâb
Çü yâúût ammâ çü yâúût-nâb

68. MaÆa bir ki her laóôa òoş-óâl olam
Ġam-ı hicrdin fârıàü'l-bâl olam

69. Muàannî demi eyle âheÆ-i rûd
Edâ eyle bir ʿâşıúâne sürûd

70. Sürûdı ki tartıp fiġân yıġlayım
Naøar ehl-i óâlıġa úan yıġlayım

71. Ki devrâneġa cüz kîne-eyn imes
İşi ʿışú ehliġa cüz kin imes

72. Úılur gülni ger bülbüle âşinâ
Úılur dest-i hicr ile her dem cüdâ

73. Çü pervânei şemʿ hem-dem úılur
Hem ol dem fenâ otıġa úoy durur

74. Kimi bir güle âşinâ itmedi
Ki yüz òârı ile cüdâ itmedi

75. Eger irdi Mecnûn u ger Kûh-ken
Berî ittiler dâġ-ı óırmân bilen

76. Gitür sâúıyâ bir dem ol laʿl-i ter
Ki birür Mesîóâ demidin óaber

77. Leùâfet ara âb-ı óayvân kimi
Ferâġat-fezâ laʿl-i cânân kimi

78. Kişi kim úılur nûş andın demî
Tapar Òıør ʿömri Mesîóâ demî

79. MaÆa bir ki geh Òıør olam úarîn
Mesîóâ bile ki olam hem-nişîn

80. **Mesîóî** ger ol meydin içseÆ revân
Gilür ʿarşdın naʿre-i nûş-ı cân

81. AÆa sâúî-i Kev¦er irür sebeb
AÆa òâce-i Úanber irür sebeb

82. Şehen-şâhdın ãâóib-i zülfeúâr
ʿAlî-i velî şâh-ı dildâr-süvâr

83. Şehî kim elidin úılan nûş-ı cân
AÆa âteş-i düzâò olur óarâm

II- MESNEVÎLER

I

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ey köÆül faãl-ı bahâr u mevsim-i güldür yine
Her tarafda nâle-i úumrî vü bülbüldür yine

2. Gülşen etrâfıġa zînet cuʿd-ı sünbüldür yine
Bâġ-ı raʿnâsıġa envâʿ-ı tecemmüldür yine

3. Veh ne eyyâm-ı feraó-baòş u dem-i zîbâ irür
Rûó-ı perver mevsim u faãl-ı revân-efzâ irür

4. Bâġ-ı emvâtıġa bâd-ı ãubó-dem birdi óayât
Eyle kim tapúay óayât enfâs-ı ġaybîdin mevât

5. Boldı işmâm-ı reyâóındın muʿaùùar kâyinât
Cilve bir mihridin itti yüz şiküfteyle nebât

6. Tıfl tek kim her zamân itgey tebessüm mihr ara
Baş çıúarıp mihrdin durmaġa meyl alġay aÆa

II

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Bülbül itti sâġar-ı güldin şarâb-ı vaãl nûş
Saldı ol mey neşe-i zevúı anıÆ köÆlide òûş

2. Eyle bostân ãaónı içre saldı feryâd u òurûş
Kim çemen raʿnâlarıdın zâyil oldı ʿaúl u òûş

3. Sünbül oldı òûblar zülfi kimi âşüfte óâl
Nergis oldı mest ü gül úızdı vü son boldı lâl

4. Her ùaraf ferş-i zeberced saldı bâġ içre bahâr
Gûne gûne gül bile ol ferşini úıldı nigâr

5. Girdiler her sarı elvân òilʿat içre şâò-sâr
Yil şukûfeye firâġdın itdi her yân zer-ni¦âr

6. Gûyıyâ Belúîs-ı devrân u Züleyòâ luùf ilen
Eylemişler meyl-i bâġ u ʿazm-i gül-geşt-i çemen

7. Bar durur terk-i edeb anlarġa Belúîs-ı cihân
Eylemek elúâb ya dimek Züleyòâ-yı zamân

8. Onlara mânend-i Belúîs u Züleyòâ merâúân
Bardur maókûm u òıdmetkâr-ı bende yüz yuman

9. Ni çü Belúîs u Züleyòâdur hemin òâdımları
Çün Süleymân u çü Yûsuf úavlları her sarı

10. Biri evc-i devletüÆ mihr-i cihân arasıdur
Biri baór-ı salùanatnuÆ gevher-i yektâsıdur

11. Bu biri gülzâr-ı ismet gülbün-i zîbâsıdur
Bu biri ol gülbünüÆ şâò-ı gül-i raʿnâsıdur

12. Dehr ara tâ gülbün ü güldin bola nâm u nişân
Yitmesün bu gülbün bu gülge âsib-i òazân

13. Tâ ki devrân içre bu toúuz felek devvâr ola
Tâ ki bu tokuz felekġa ¦âbit ü seyyâr ola

14. İns ile cin ü melek tâ dehr içinda bar ola
Devlet ü iúbâl ü baòt anlarġa dâyim yâr ola

15. Mesned-i devletġa bolsunlar ilâhî müstedâm
Ey **Mesîóî** tâ bola leyl ü nehâr u ãubó u şâm

III- TERCÎʿ-İ BEND

1

Mefʿûlü / Mefâʿilün / Feʿûlün
- - .   . - . -   . - -

1. Nice úılacaksın ey perî-zâd
Cânımàa cefâ vü cevr ü bî-dâd

2. Feryâd ki úılmaduÆ demi gûş
Her nice ġamuÆdın eyledüm dâd

3. Ârî gül işi òamûşlıġdur
Her nice ki bülbül itse feryâd

4. Ümîd-i viãâl birle birgün
Nâ-şâd-ı köÆülni úılmaduÆ şâd

5. Görgeç sini kurmadum özümni
Bir laóôa ġam u elemdin âzâd

6. Dîvâne köÆül evini hicrüÆ
Yüz vây ki bozmaú idi bünyâd

7. Tâ bolsa ten-i nazârum içre
Â¦âr-ı óayât ey perî-zâd

8. Nice úılasın maÆa cefâ köp
Andın úılayım saÆa vefâ köp

2

1. Ey óüsn-i memâlikiġa server
Òâdım saÆa barça òûbrûlar

2. Gözümge úad u òatuÆdın ayru
Serv oldı òadeÆ ü sebze-neşter

3. Her nice ki mihr toòmı ikdüm
Dil mezraʿı içre birdi ġam-ber

4. Ümîd-i viãâl birle tâ ki
Hicr içre bola köÆül mukadder

5. Yüz vây ki devlet-i viãâlüÆ
Bir gün maÆa bolmadı müyesser

6. Artuġraú olur vefâ vü mihrüm
Her nice cefâ vü cevrüÆ artar

7. Koydurdı köÆülni firúat otı
Raóm eylegil ey büt-i sitemkâr

8. Dime ki saÆa cefâ úılam köp
Ola maÆa mihrüÆ olsa kemter

9. Nice úılasın maÆa cefâ köp
Andın úılayım saÆa vefâ köp

3

1. Göz ile köÆüldin ey perî-rû
Hicrü Æ aparur úarâr u uyòu

2. Feryâd ki ùâú-ı ùâúâtimdin
Úıldı meni andu ùâú-ı ebrû

3. Uyòumnı fiġân ki baġlayıpdur
Ol nergis-i nîm-mest-i câdû

4. Efġân ki ġam âteşide tüşti
Tüşgeç dil-i zâr sindin ayru

5. Hiç kimsege yâr itme yâ Rab
Bir óam u sitemkâr u cefâ-cû

6. Úılsam çü vefâ cefâ úılursın
Ni meõheb ara revâ durur bu

7. Úoròutma mini cefâġa kim yâr
Tâ cân-ı tenim içre ey perî-rû

8. Nice úılasın maÆa cefâ köp
Andın úılayım saÆa vefâ köp

4

1. Her nice ki úavl ü ʿahd ü peymân
ÚılduÆ maÆa barça boldı yalġân

2. Ni hicrde bolmaġımġa ùâúât
Ni vaãlġa yetmeàimge imkân

3. Cânımda firâú u mihnet otı
KöÆlimde belâ vü derd ü hicrân

4. Öz óâlıma sinsiz ey cefâ-cû
Boldum men(i) dil-şikeste óayrân

5. Òurşîd-i ruòuÆdın ayru çün çerò
Gözüm nice bolsa kevkeb-efşân

6. Sanma ki cefâ vü cevr sindin
Yüz döndereyim min perîşân

7. Tâ köÆlüm içinde bardur hûş
Tâ cismim içinde bardur cân

8. Nice úılasın maÆa cefâ köp
Andın úılayım saÆa vefâ köp

5

1. Tâ ġayr ile bolduÆ ey perî yâr
ÚılduÆ meni ġam ara giriftâr

2. Koydurdı köÆülni ġayret otı
Hem-dem saÆa tâ ki boldı aġyâr

3. ʿIşúında maÆa ne bir enîsi
Kim derd-i dil aÆa úılsam iôhâr

4. Hicrinde ne hem-demi ki bilgey
Kim ni ġama bolmışam giriftâr

5. Ni ol ùâkate ki ãabr itgey
Hicr içre dil-i şikeste-i zâr

6. Ni ola úuvat ki gilnebilsem
Koynıña men øaʿîf-i bîmâr

7. Bu barça sitem maÆa ki úılduÆ
Bi'llâh yaÆa ey büt-i sitemkâr

8. Nice úılasın maÆa cefâ köp
Andın úılayım saÆa vefâ köp

6

1. Ol sünbül-i müşk bîr-i sîr-âb
Cân riştesiġa salıp durur tâb

2. Görgeç göz ara òaùeÆ òâlı
Şeb-gîr-i gözümdin eyledi òûb

3. LaʿliÆ ġamıdın aòar dem-â-dem
Ruòsâre-i zerdüm üzre òûn-âb

4. Veh kim ġam u ġuããa vü elemdin
Úatlımġa firâú tüzdi esbâb

5. Yâ Rab ki viãâl günleri tek
Eyyâm-ı firâú bolsa nâ-yâb

6. Baş secdedin almayım zamâne
Göz yanıda úaşıÆ olsa miórâb

7. Tâ bolsa ùarîú-i ʿışúuÆ içre
Cân u cesedümde ùâúat ü tâb

8. Nice úılasın maÆa cefâ köp
Andın úılayım saÆa vefâ köp

7

1. Aòar nice ey nigâr-ı cânı
Cânġa göresin revâ cefânı

2. Sin bezm-i neşâù içre içseÆ
Aġyâr ile câm-ı erġuvânı

3. Min kûşe-i hicr içre yutsam
Baġrım úanı òalú u min nihânı

4. Dime ki ġamum kaçan bolur köp
Refʿ eyle gilen mey ile anı

5. Bi'llâh ki zehr-i úâtil irür
Sinsiz maÆa âb-ı zindegânı

6. Cevr ü sitem ile sindin özüÆ
Hergiz maÆa úılma bu gümânı

7. Tâ bolsa **Mesîóî**-i óazînniÆ
Cismimde óayâtnıÆ nişânı

8. Nice úılasın maÆa cefâ köp
Andın úılayım saÆa vefâ köp

IV- MÜSEDDES

1

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün
. . - - . . - - . . - - . . -
(Fâ‘ilâtün) (Fa‘lün)
(- . - -) (- -)

1. Ġonce aġzuÆnı görüp köÆli bolupdur pür-òûn
Müşg-i òâluÆ ġamıdın úıldı libâsın şeb-gûn

2. ʿÂrıøıÆ bendesidür çerò-ı öz ay ile gün
Bar sözüÆ dilkeş ü zihnüÆ òoş u ùabʿuÆ mevzûn

3. Óüsn ara Yûsuf-ı Kenʿândın irürsin efzûn
Ne ʿaceb ehl-i naôar cân birile seniÆ içün

2

1. Dür saçar gâh-ı tekellüm leb-i şeker-bâruÆ
Ölüñe cân birür ol òande bile güftâruÆ

2. ʿAúlını vâlih ider el ü úad u ol reftâruÆ
Ġâret-i òoş iter ol zülf bile ruòsâruÆ

3. Bir naôar Leylâ eger görseyidi dîdâruÆ
ʿIşúdın vâlih olurdı saÆa hem çün Mecnûn

3

1. Devr yâ Rab ki seniÆ birle úıla mihr ü vefâ
Tâ cihân bolsa bola óüsn-i serîri saÆa câ

2. Dâyimâ yâr bola devlet ü iúbâl saÆa
Her ne maúãûduÆ irür anı úılsa revâ

3. Ey felek úadr-i melek-óulú-ı fülânı mirzâ
Ki şeref-i burc ara necm-i murâduÆ bolsun

4

1. äubó-ı devlet güneşi ʿârıø-ı tâbânuÆ irür
Óoúúa-i cevher-i cân laʿl-i dür-efşânuÆ irür

2. Meyve-i bâġ-ı aram sîb-i zenaòdânuÆ irür
Bâġ-ı devlet çiçeġi ġonce-i òandânuÆ irür

3. Naòl-ı bostân-ı vefâ úadd-ı òırâmânuÆ irür
Sünbül-i gülşen-i cân ol iki zülf-i şeb-gûn

5

1. Tâmme vü mihr-i felek üzre irürler seyrân
Tâ ki bardur âdet-i sâl u meh ü leyl ü nehâr

2. Dehr ara tâ eŝer-i òayl benî âdem bar
Yetmesün dehr-i ġamıdın saÆa hergiz âzâr

3. Rûz u şeb devlet ü iúbâl saÆa bolsun yâr
Ey **Mesîóî** bola tâ yir ü gök ü seyr ü sükûn

6

1. Dir idüm maÆa irür yâr menüm dildârum
Ne bilürdüm kayırur aġyâr menüm dildârum

2. Mini il içre úılur òâr menüm dildârum
Bolmadı çün maÆa dildâr menüm dildârum

3. Úıldı bî-mihrlik iôhâr menüm dildârum
Gideyim min daġi nâ-kâm bu yirden bîrûn

V- TAHMÎSLER

I

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1

1. Bardı tâ ol serv-i gül ruòsâr yanumdın miniÆ
2. Koydı ʿömrüm gülbüni otluú fiġânumdın miniÆ
3. Luùf úıl çün kim úılursın gülsitânumdın miniÆ
4. Bir òaber bir ey ãabâ serv-i revânumdın miniÆ
5. Kim koyar cân lâle tek dâġ-ı nihânumdın miniÆ

2

1. Her nefes daġa ġam u bî-dâd-ı hicrân otıdın
2. Koysa ger köÆlüm taóayyür úılmagil ey hem-nişîn
3. Ni ʿaceb gülse köÆül veh kim min endûhgin
4. Nâgehân fikr eylesem kim kişidin ayru min
5. Min bilürmin ni giçer ol laóôa cânımdın miniÆ

3

1. Ayru ol güldin maÆa òâr-ı ġam olmışdur naãîb
2. Úalmayıpdur hicridin köÆlümde âram u şekîb
3. Eyle bî-tâb olmışam ġamdın min zâr-ı ġarîb
4. Øaʿfıdın veh kim önümni fehm úılma dur ùabîb
5. Ger bîrûn uymas idi ʿâlem fiġânumdın miniÆ

4

1. Miónet-i firâúdın uymas giceler min tâ seóer
2. Çâre-i kârı men(i) bidel úılıÆ ey dostlar
3. Hem rehi boldı köÆül ol seng-dil itgeç sefer
4. Her neyimni kim kılur ol sarıdın ãoruÆ òaber
5. Bir köÆül adlıġ ġarîb-i nâ-tüvânımdın miniÆ

5

1. Sancılur ki neşter-i miónet köÆülde her sayı
2. Gâh cân-ı nâ-tüvânum içre ġam nâvekleri
3. Veh ne ġam nâvekleri vü kaysı miónet neşteri
4. Sancılur her sarıdın yanımda hicrân òançeri
5. Oú kimi ol úaşı ya tapardı yanımdın miniÆ

6

1. Ey **Mesîóî** yoú aÆa teʿåîri âh u nâleniÆ
2. Veh ne âh u nâle sarıġ yüzde gül-gûn jâleniÆ
3. Çün şehîd-i òâl u laʿli boldum ol úutâleniÆ
4. Ey Nevâyî maúberimdin baş çıúar úan lâleniÆ
5. Dâġ-ı köÆlümdin nişândur rengi úanımdın miniÆ

II

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Feʿûlün

- - .   . - - .   . - - .   . - -

1

1. Bir laóôa mini úılmadıÆ endûhdın âzâd
2. Koydurdı mini firúatiÆ ey óûr-i perî-zâd
3. Ayrılġalı sindin nefesi bolmamışam şâd
4. ʿÂrıøı nesrîn saçı sünbül úadı şimşâd
5. Bülbül kimi hicriÆde işim nâle vü feryâd

2

1. Veh kim ġam-ı hicrânıda bu miónet ü úayġu
2. Bes devr min âvâreġa ey nââıó-ı bed-gû
3. KöÆlüÆni gözümdin dime kim úıl gilen ayru
4. äayd oldı köÆül gözleriġa veh úutalur mu
5. Bir úuş kim anıÆ úaãdıġa bolsa iki ãayyâd

3

1. Bardum ser-i iòlââdın ol mâh-liúâya
2. Úan yıġla beyân düştüm ayaġına cü sâye
3. Didüm ki göre eşkümi ʿazm itse vefâya
4. Eşkümni görüp köÆli bolur tîr-i cefâya
5. Ârı itemes çünki suyu bolmasa fûlâd

4

1. Òûbluú-ı sebâúı tâ oòuÆ eyledüÆ âyin
2. Üstâd ʿaceb úıldı saÆa ey ãanem-i çîn
3. Ôulm ü sitem ü cevr ü cefâ dersini telúîn
4. Ol mekteb ara kim oúuduÆ nâz rumuzın
5. Kûyı ki vefâ ʿilmin unutmış idi üstâd

5

1. Her yan ki güõâr eylese ol dilber-i mevzûn
2. Eùrâfıda mânende seylâb aòar òûn
3. Ez bes ki töker il úanı ol nergis-i mey-gûn
4. Ölgüni kişi defn itebilmes veli hergün
5. Yüz tîġ úılur defn gözi bolġalı cellâd

6

1. Ol óûr-ı **Mesîóî**ġa çü hem-òâneliú itse
2. Hem-òâne aÆa bolsa vü cânâneliú itse
3. İrmes ʿaceb er ʿaúl ile bî-gâneliú itse
4. Ni ʿayb Nevâyî kimi dîvâneliú itse
5. Her âdemi kim bolsa anıÆ yâr-ı perî-zâd

III

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - - - . - - - . - - - . -

1

1. ʿIşú ara óâãıl maÆa âh u fiġânı bîş imes
2. Òâùır-ı ġam-nâk u çeşm-i òûn-feşânı bîş imes
3. Hicr ölümdin ãaʿb irür ölmek zamânı bîş imes
4. Vaãldın cân birmek âsândır bu cânı bîş imes
5. KöÆlümi koydurma kim bir úaùre úanı bîş imes

2

1. Ey ki dirsin encümen içre úaçan ol reşkdür
2. Ġonce tek eyler tebessüm şâò-ı gül tek açılur
3. Ni sebebdin köÆlüÆ işi nâle vü feryâd irür
4. Gül ki açıldı çemen içre cihânı güldürür
5. Bülbül-i bî-çâreġa âh u fiġânı bîş imes

3

1. Şeyò birle vâʿiô ü zâhid söziñe dehr ara
2. Ey köÆül aldanma kim barça firîb irür saÆa
3. ŞeyòniÆ vecdini görseÆ cild-i dâmıdur aÆa
4. ZâhidüÆ taúvâsıġa baúsaÆ berî rızú u riyâ
5. VâʿiôüÆ efsânesi taóte'l-lisânı bîş imes

4

1. Dehr-i dûn kim ʿişi anıÆ az irür endûhı bol
2. Ni ġamı birle ġamın ni şâd şâdısıġa yol
3. Çün aparmas óîle vü tezvîrıġa heç kimse yol
4. Bu cihân-ı köhnenüÆ mikriñe aldanma köÆül
5. Gerçi mekri köp durur köhne cihânı bîş imes

5

1. Her nefes ger ʿışúınıÆ bî-dâdı birle bitgesin
2. Çün **Mesîóî** òalúdın düşnâm u ùaʿn işitgesin
3. ʿÖmrler Mecnûn kimi ġam-ı deştî içre itgesin
4. Barça-yı ʿömrüÆ òûblar yolıda ger ãarf itgesin
5. AnlarıÆ mihri Úıvâmî bir zamânı bîş imes

VI- TUYUĠLAR

I

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . -

1. İtme nefsini ki esîr óırã u âz
   Óırã u âzuÆ úaydıdın köÆülü âz
2. Ger dilesin dehr ara âzâdelik
   Dehr köp u âzına meyl eyle az

II

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . -

1. Nice beÆzüm sarı olsun eşkim al
   Ey ecel raóm eyleyip cânımnı al
2. Rûzgârum tîredür baòtım úara
   Çerò-ı aòøar tâ maÆa úıldı bu âl

III

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . -

1. Serv-i âzâdum çok idi sûseni
   Úâmetiġa bende úıldı sûseni
2. Sudaki ârısını görgeç köÆül
   ʿÂlemi bir su kurar bir sûseni

IV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . -

1. Zîb çün tuttuÆ elüÆe âyine
   Ùaʿna vurduÆ çerò-ı kevn-i âyine
2. Tûşi-i ʿaúl âyinedin her görüp
   ʿÂrıøınıÆ ey perî çü âyine

V

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . -

1. İt raúîbi göreyim yâ Rab ite
   Nice bizni yâr yanıdın ite
2. Yüz vefâ bar itdikim yoú anda bir
   Óayf irür nisbet anı úılmak ite

VI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . -

1. ʿÂrızuÆ güldür nigârâ yâsemen
   Kim aÆa güldür ġulâm u yâsemen
2. Úara zülfüÆdin cüdâ sünbül kimi
   Úara úıldum tün ü girdüm yasa men

VII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -　　- . - -　　- . -

1. Tâ ki ol gül çehre mindin tüştedür
Hicrdin yüz òâr-ı miónet cândadur
2. Ger men andın ayru tüştüm ey köÆül
Òadmetîdesin barıp cân birledür

VIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -　　- . - -　　- . -

1. Ey köÆül ol bî-vefâ sarıġa bar
Nice kim cân cism-i bî-mâruÆda bar
2. Ol nice atsun saÆa ġam nâveki
Sin digil kim nâvek-efgen ilgi bar

IX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -　　- . - -　　- . -

1. Nice köÆlüm bolsa hicrândın yara
Ey felek raóm it bir işimge yara
2. Min kimi dişler nedâmet parmaġı
Her kim aldansa mürüvvetsiz yâra

X

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . -

1. Nice bolsun lâle tik bağrımda dâġ
   Hem dil-i zâr ġamda ġamdın dâġ dâġ
2. Òûblardın cânġa ger köp dâġ idi
   Veh ki koydurdı meni yavuz bu dâġ

VII- GAZELLER

I

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün
. - - -   . - - -   . - - -   . - - -

1. Zihî óüsnüÆ[189] tecellîsidin ilge sûzlar hercâ
Hücûm-ı zerre tek kim mihr-i nûrıdın bolur beydâ

2. SaÆa bu şûrlar birle yetişmek bar durur ol nevʿ
Ki merdüm õerre istey vaãl-ı òurşîd-i cihân ara

3. Òıredġa laóôa laóôa bar durur óayret üze óayret
Ki câhil yoluÆa ʿâúıl irür nâdân irür dânâ

4. Ne vaãf ile beyân münşî-i idrâk eyte õâtuÆı
Ki iki óarf-i "كن"[190]din eylediÆ kevneyn-i bî-inşâ

5. Seni irür ġaraż irür óikâyet Leylâ vü Mecnûn
Sin irürsin murâd efsâne irür Vâmıú u ʿAõrâ

6. Gül-i maúãûde üzre ol kim ʿışúıÆ òâr-òârıdın
Çü bülbül òâr-ı bister eylar ü Ferhâd tek òârâ

7. Murâd u müddeʿâ salınġa irür Kaʿbe-i vaãlıÆ
Eger mescîd maúam eyler ü ger büt-òâne eyler câ

8. **Mesîóî** kim durur vü eylegey vaãlıÆ beyân yâ Rab
İrürler çün seniÆ vaãfıÆġa ʿâciz Mûsa vü ʿÎsâ

---

[189] Bk.:İmlâ Hususiyetleri.
[190] Bakara-2/117, "kün", "…feinnemâ yeúûlü lehü 'kün' fe-yekûn" : (…Ona sâdece 'ol' der, o da hemen oluverir.)

9. Velîkin iltimâs eyler güÆe râhı naãîb itseÆ
Ki kâm urmak aÆa ol rehde bolġay enseb ü evlâ

II

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ol sebepdin ellerine úâtilim yaúmış óanâ
Kim töke úanumnı vü hec kim gümân úılmay aÆa

2. Serme irmes kim çekipdür nergis-i òûn-rîzıġa
Nâ-tüvân merdümleriñ úanına úılmış göz úara

3. äanmıÆız kim zîb içün yüzüÆe yürmiş òâl kim
İl günin úılmış úara bu reng ile ol bî-vefâ

4. YaÆa koymışlar úara başdın ayaú ol iki zülf
Mürġ-i dilġa dâne-i miónetdür ü dâm-ı belâ

5. Ey **Mesîóî** bu çemen raʿnâlarıdın öz tamaʿ
Kim imesdür şemme-i bûy-ı vefâ bu úavm ara

6. Ot gilen dünyâ vü mâfîhâda birgil köÆül
AÆa kim kâyîm durur dünyâ vü mâfîhâ aÆa

III

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Düşmen-i cânnı hemîn ol ʿahdi yalġandur maÆa
Her kimi cân birle sevdüm düşmen-i cândur maÆa

2. Nice úılsam ġayrdın nâ-óaúú fiġân ey dostlar
Âteş-i ġayret salan çün köÆlüm alġandur maÆa

3. Sindürür her dem şebistân içre âhım şemʿini
Tâ òayâl-i úâmetiÆ şemʿ-i şebistândur maÆa

4. Bostân içre òaù u ruòsâr u laʿliÆdin cüdâ
Sebze-nîş ü gül tiken ü ġonce peykândur maÆa

5. Gerçi vaãluÆdın cüdâ düştüm muÆa şâdım velî
Kim òayâliÆ künc-i tenhâyıda mihmândur maÆa

6. Mihrbân u müşfikî kim bu leb-i òuşkum üze
Yit görür su şâm-ı ġamda çeşm-i giryândur maÆa

7. Ey **Mesîóî** fârıġam ʿâlem neşâù u ʿıyşdın
Tâ ki endûh-ı firâúı mûnis-i cândur maÆa

IV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Geceler kûyuÆ ùavâfı eylemek ey meh maÆa
Òoş durur bu düccedin kim sâye yoú hem-reh maÆa

2. Òoş ola günlere ki aġyâr siyeh-rûdın nihân
Merdümî vü iltifâtıÆ bar idi geh geh maÆa

3. Ni viãâle tâb u ni hicrâne irür ùâúatım
Ùurfe óâlet dest birmiş ʿışú ara bi'llâh maÆa

4. Hicr ara cân úaãdı eyler ġam viãâl içre feraó
Düşmesün heç kimge düşgen ʿuúdeler veh veh maÆa

5. Bar durur maòmurlıġıdın sâúıyâ derd-i serüm
Bir úadeó mey lutf itgil óasbete'n-lillah maÆa

6. Nâãıó-ı efserde söyler gec mey ü maóbûb men
Ey **Mesîóî** pende baú kim birür ol ebleh maÆa

7. Çalınur òüsrevliúım kûsı suòân ıúlîmide
Terbiyet gözi bile ger baúsa şâhen-şeh maÆa

V

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. ʿIyd-ı úurbân boldı vü úurbân diler min cân saÆa
Eylegil úurbân mini kim olayım úurbân saÆa

2. BaşıÆa çizgit gilen úurbân koyın tek mini
Tâ úoyup pâyıÆġa ser úurbân úılay cân saÆa

3. Şemʿ tek tâ cilve úıldıÆ encümende şâm-ı ʿıyd
İl úalıp çün şemʿ-i giryân göz bile óayrân saÆa

4. ʿIyd güni òûblar içre besî zîbendedür
Atlanıp úılmak semend-i nâz üze cevlân saÆa

5. Çünki çevgân oynamaġġa başladıÆ meydân saÆa
Úurã-ı òurşîd oldı top u mâh-ı nev çevgân saÆa

6. Úoyma devr ehlini bir dem bâdesiz bayrâm güni
Nice kim mühlet biripdür sâúıyân devrân saÆa

7. İstesen cânan viãâli ey köÆül cân tertib it
İtmeyesin terk-i cân itmes naôar cânân saÆa

8. ʿIydda bir bir kabarmak çün **Mesîóî** resm irür
Yâr bu vech ile òoşdur ger bola mihmân saÆa

VI

Feʿilâtün / Mefâʿilün / Feʿilün
. . - -   . - . -   . . -
(Fâʿilâtün)   (Faʿlün)
(- . - -)   (- -)

1. Cân fedâ tünd-òû yigitlerge
Tünd-òû-yı cenk-cû yigitlerge

2. Dil ü cân birle cân u dil birmek
Òûb irür òûb-rû yigitlerge

3. Bî-ser ü pâ köÆül fedâ bolsun
Pây tâ ser-nigû yigitlerge

4. Şehre bolmak besî nigû yigitlerge
Şehre-i şehr ü gû yigitlerge

5. Sende ger mihrdin yarur bûyı
Cân fedâ eyle bu yigitlerge

6. İncelür hem çü mûy-ı meyl itgan
Kemeri hem çü mû yigitlerge

7. Sâdelikdin **Mesîóî** biripdür
KöÆlini sâde rû yigitlerge

VII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - - - . - - - . - - - . -

1. Gözlerüm giryân irür ol laʿl-i òandândın cüdâ
Rûzgârum tîre ol zülf-i perîşândın cüdâ

2. Mürġ-ı dil ruòsârıdın ayru nevâ-sâz eylemes
Ni nevâ-sâz eyleki bülbül gülistândın cüdâ

3. Cân úuşı lâʿl olsa ayru lebleridin yoú ʿaceb
Eylemes ùûùî tekellüm şekeristândın cüdâ

4. Ey ecel lutf eyleyip cânımnı alaydın yüzün
Kim men(i) bidelni úılsaÆ köÆlüm alġandın cüdâ

5. Cânı ansız istemen úılgil mürüvvet ey felek
İt meni cândın cüdâ çün eylediÆ andın cüdâ

6. Şâm-ı hicrim mióneti bilgey mekr-i âvâre
Kim menüm tek bola ãubó-ı vaãl-ı cânândın cüdâ

7. Ey **Mesîóî** cism-i bî-mârum cüdâ cânânedin
Úâlib-i fersûde eydür kim irür cândın cüdâ

VIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - - - . - - - . - - - . -

1. Úâniʿ irdüm min òayâlıÆġa viãâliñdin cüdâ
Veh ki bî-òodlık meni úıldı òayâliñdin cüdâ

2. Øaʿfdın çün zerre bolmış il gözidin nâ-pedîd
Cism-i zârum âfitâb-ı bî-zevâliñdin cüdâ

3. Gülbün-i ʿıyşum irür pejmürde ey naòl-ı murâd
İtgeli devrân meni nevres nihâliñdin cüdâ

4. Veh ki bolmışdur mi¦âl-i mâh-ı nev zerd ü øaʿîf
Bu òamîde úâmetüm müşgin helâliñdin cüdâ

5. Bülbül-i rûhumnı ey gül her nefes ġam âteşi
Kop durur pervâne tek şemʿ-i cemâliñdin cüdâ

6. Úurʿa-i şâdı menüm adumġa veh kim düşmedi
Tâ ki düştüm ʿârız-ı feròunde fâlıñdın cüdâ

7. Hicr-i deştîde **Mesîóî** úoydı yüz Mecnûn sıfat
Ey perîveş tâ irür raʿnâ ġazalıñdın cüdâ

IX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Úâmetiÿdür câme-i gül-gûn bile ey dil rubâ
Yâ açılġan şâò-ı güldür bostân-ı hüsn ara

2. Naòl-i úaddüÆdür úızıl tün içre bolġan cilvekâr
Tâ ki serv-i nâzġa gül-bergdin bolmış úaba

3. Servġa òaêrâ libâs ör resm irür likin úadiÆ
Ùurfe servidür ki irür lâle-gûn òilʿat aÆa

4. Eyle kim laʿl üzre tüşmiş olsa ʿaks-i âfitâb
Laʿl-gün-i tün birle yüzüÆ aÆa beÆzer muùlaúa

5. Âl-ı fânûs içre bolġan şemʿiġa nisbet durur
Naòl-i úaddiÆ kim úılıpdur lâle-gûn tün içre câ

6. ʿÂrıøı birle imestür ol úaba-yı lâle-gûn
Bir ùabaú nesrîn irür gül òarmanıġa gûyiyâ

7. Saġınuz min kim olupdur meh şafaúdın âşikâr
ʿÂrıøın görgeç **Mesîóî** ol şafaú-gûn tün ara

X

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ol büt-i gül-gûn-úabâ yâdı bile dut sâúıyâ
Bir nice câm-ı leb-a-leb bâde-i gül-gûn maÆa

2. VaãlınıÆ yâdına tutgil bir úadeó gül-reng-i mey
Kim irür maózûn köÆül òun-âb-ı hicrândın tola

3. Ol nice òalvetde çıksun ġayr ile gül-gûn úadeó
Min tutam òun-âb-ı óasret gûşe-i hicrân ara

4. Bezm-i vaãlıdın meni leb-teşne-i âvâreġa
Òûn-ı dil yutmak naãîb olmış ezeldin gûyıma

5. Úılmagil teklîf-i câm-ı laʿl-gûn ey muġbece
Kim irür òûn-ı ciger ol laʿl-i mey-gûndın cüdâ

6. Ġayre mey nûş itmegiÆ bizni ferâmûş itmegiÆ
Va'llâhî bizge cefâdur bi'llâhî bizge cefâ

7. Ârzû úılma **Mesîóî** câm-ı Cemde âb-ı Òıør
Ol büt-i gül-gûn-úabâ ger bir úadeó tutsun saÆa

XI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Zülfü Æi görgeç köÆül beydâ úılur yüz pîç ü tâb
Ol kebûter tek ki itgey dam içide ıøùırâb

2. Tâ ãabâ yet gördi zülfüÆ nigehîdin şemmeye
Sünbül-i sîrâbıġa düşti òamîde pîç ü tâb

3. Óâyil olur zülf-i yüzüÆe ãabâ taórîkidin
Eyle kim òurşîd-i yüziñe bolur óâyil seóâb

4. ʿÂrıøıÆ üstide her yan ʿanberîn zülfüÆ midür
Yâ irür sünbül ki gül-berg üzre tutmışdur neúâb

5. Urulan yüzüÆe her sû caʿd- ı pür-tâbuÆ imes
Tilbe köÆlüm úaydıġa her yan irür müşkin ùınâb

6. Bu ne zülf irür ki günümni úılur her dem úara
Bu ne laʿl irür ki gözdin aúıdur yâúût-ı nâb

7. Ol sebebdin bolmışam Mecnûn **Mesîóî** kim mini
Zülfiġe úayd eylasun vallâhi aʿlem bi'l-ãavâb

XII

Mefʿûlü / Fâʿilâtü / Mefâʿîlü / Fâʿilün
- - .   - . - .   . - - .   - . -

1. Ġurbetde veh ki ġamġa imiş mübtelâ ġarîb
Ni mübtelâ-i ġam ki esîr-i belâ ġarîb

2. Yüziñe kimse baúmas imiş heç vech ile
Her kimge kim aparur imiş ilticâ ġarîb

3. Bî-gâne vü er aÆa úılurlar imiş sülûk
Her kim bile ki olur imiş âşinâ ġarîb

4. Bi'llâh ki köÆlü eylemeye cüz vaùanġa meyl
Ger fi'l-mesel behişt ara úılsa câ ġarîb

5. Ġurbetġa meyl eylemeniÆiz ey vatan ili
Kim irmiş esrü ġamzede ġurbet ara ġarîb

6. Cüz derd ü ġussa úılmas imiş óavrası daóa
Derdâ ki cây eyler imiş her gece ġarîb

7. äanmaz **Mesîóî** kim bola her laóôa şâdmân
Tâ koymaya diyârı arasıda yâ ġarîb

XIII

Mefʿûlü / Fâʿilâtü / Mefâʿîlü / Fâʿilün
- - . - . - . . - - . - . -

1. Didüm ki derde eyle devâ didi yâ naãîb
Didüm ki ʿahde eyle vefâ didi yâ naãîb

2. Didüm ki isterem ki úadem rence itesen
Bir laóôa bende òâne ara didi yâ naãîb

3. Didüm ki derd-mendüÆe âyâ naãîb olur
VaãlıÆ saʿâdeti ãanma didi yâ naãîb

4. Didüm lebiÆdin itmiş idüÆ vaʿde-i bûse
Vaúti durur ger olsa edâ didi yâ naãîb

5. Didüm köÆülüÆe devlet vaãlıÆ irür murâd
Bu óâceti olur mu revâ didi yâ naãîb

6. Didüm leb-i şeker-şiken ü şeh didin miÆe
Olur naãîb bahr-ı Òudâ didi yâ naãîb

7. Didüm ki derdmend-i **Mesîóî**ġa leblerüÆ
Bir nây mu çün Mesîó-i şifâ didi yâ naãîb

XIV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - - - . - - - . - - - . -

1. Zerre tek bî-tâb olur cân mihr-i tâbânın görüp
Ġonce tek köÆlüm bolur úan laʿl-i òandânın görüp

2. Gül yüzin görgeç bolur seyl-i sirişkim lâle-gûn
Tîre olur gözlerüm zülf-i perîşânın görüp

3. Zâr köÆlüm kim eyür úan gözlerüydin dem-be-dem
Úaùre úaùre saçılur laʿl-i dürefşânın görüp

4. Dûd-ı âhum serv tek çerò-i bertiġa çekti baş
Cilve birle bâġ ara úad-ı òırâmânın görüp

5. KöÆlüm itgen raòneler ãanur cemâlin görmeġa
Göz tenimde her ùaraf kim zaòm-ı peykânın görüp

6. Boldılar ʿaúl u dil ü cân vâlih ü óayrân u zâr
Ġamze-i ʿâşıú-keş-i câdû-yı fettânın görüp

7. Dehr-i bâġıda **Mesîóî** sünbül ü gül istemez
Sünbül-i zülfi bile gül-berg-i òandânın görüp

XV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Tâ ki meydân içre oynar lutf ile ol mâh top
Gökde meh şavúıdın olur gâh çevgân gâh top

2. Çerò üze kûyı melekdür kim atar her yân şehâb
Atlanup meydân ara her geh çalur ol mâh top

3. İsterem çevgânı okıda başımı top idüm
Çalsa her geh nâz ile ol câbuk-ı dil-òâh top

4. ëarb-ı çevgânındın irmes topdın çıúúan ãadâ
Kim tuşar andın cüdâ târ târ fiġân u âh top

5. Şavúdın çerh üzre olur mâh-ı çevgân mihr-i kûy
Tâ alıp çevgân eliñe çalmaú ister şâh top

6. Kaysı şâh ol şâh kim her yerimdin gökge çıúar
Atlanıp meydân içinda oynaya her gâh top

7. Ey **Mesîóî** isterem kim düşmanınıÆ başını
Eylegey çevgân óikemî okı da Allâh top

XVI

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün
. - - -   . - - -   . - - -   . - - -

1. İrür naòl-i úadiÆ nevres nihâl-i gülşen-i devlet
Gülistân-ı cemâliÆdür saʿâdet bağına zînet

2. Bola tûbâ vü Cennet zâhid ü vâʿiôġa erzânı
MaÆa úaddiÆ irür tûbâ maÆa kûyuÆ irür Cennet

3. Teʿâla'llah zihî Yezdân ki úılmışdur siÆe iósân
Mübârek talʿat u feròunde-i ruòsâruÆu òaãlet

4. Yazıldı çün úaøâ dîvânı(n)da[191] dîbâce-i òûbî
SiniÆ adıÆ bile úıldı müõeyyel kâtib-i úudret

5. Perî ruòsâreler köp úılmasunlar arz-ı Mecnûnı
Ki gökdin nâzil olmışdur seniÆ şânıñda bu âyet

6. Yaman gözdin ırâġ olsun cemâl-i ʿâlem-efrûzuÆ
RıøâmıÆ birle örülsün bu toúuz çarò yâ refʿat

7. EliÆde dâyimâ bolsun ʿinân-ı tevsen-i iúbâl
İlâhî tâ cihân irür **Mesîóî**ġa budur niyyet

---

[191] Kelime "dîvânıda" şeklinde yazılmıştır.Vezin gereği "dîvânında" okuduk.

XVII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ey yüzi nesrîn (ü) úaddi şâò gül-i raʿnâ yigit
Vey lebi cân-baòş u güftârı revân-efzâ[192] yigit

2. Lafôı rengin sözi şirîn ùabʿı mevzûn zihni òoş
Òulúı ney-gû úaddi dil-cû úâmeti raʿnâ yigit

3. Laʿli òandân gözi fettân óüsni âşûb-ı zamân
Zülfi sünbül ʿârıøı gül nergis-i şehlâ yigit

4. Úaddi dilkeş zülfi serkeş hüsni bî-ġışş òulúı òoş
Allâh Allâh kim görüpdür bu ãıfat zîbâ yigit

5. Bilmenem kim óûr irürsin yâ ferişte yâ melek
Kim beşer cinsinda sindiñ bolmamış bilâ yigit

6. N'ola ger luùf eyleyip bir göz ucı birle gehî
Nâ-tüvânlar óâletiġa baúsıÆ ey mirzâ yigit

7. Óaú bilür kim istemin óûr u melek hem-demliġı
Hem-demüm olsa **Mesîóî** ol melek-sîmâ yigit

---

[192] Kelime metinde "efzây" şeklinde, "y"li olarak yazılmış.

XVIII

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Feʿûlün

- - .   . - - .   . - - .   . - -

1. Ey naòl-i úadiÆ gülbün-i bostân-ı saʿâdet
V'ey mâh-ı ruòuÆ şemʿ-i şebistân-ı saʿâdet

2. Gülzâr-ı ruòuÆ tâze gül-i gülşen-i òûbî
Feròunde cemâliÆ meh-i tâbân u saʿâdet

3. Òavletgeh-i ʿayş u ùarabuÆ munôar-ı iúbâl
Ârâmgehü Æ mesned-i eyvân-ı saʿâdet

4. Ârâste ruòsârıÆ irür hüsn-i bahârı
Nevreste úadüÆ naòl-i òırâmân-ı saʿâdet

5. Tâ devr-i meh ü encüm ü eflâk olacakdur
Örülse siniÆ râyıÆa devrân-ı saʿâdet

6. Ey tâze gül-i gülşen-i iúbâl-ı ʿaleyòân
Kim bende-i dergâhıÆ irür òân-ı saʿâdet

7. Yâ Rab ki **Mesîóî** teki olsun saÆa bende
Mîr-i sipeh-i devlet ü sulùân-ı saʿâdet

XIX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ey felek cânımġa úoyduÆ dâġ-ı hicrân ʿâúıbet
   EyledüÆ ġam otıġa köÆlümni biryân ʿâúıbet

2. Düşmanıñ kâmına úıldıÆ dostdın ayru meni
   Vaãl-ı ãubóın bizge úıldıÆ şâm-ı hicrân ʿâúıbet

3. Ġuããadın cânımı úıldıÆ zâr u cismimi figâr
   Òaste köÆülmi kebâb u baġrumı úan ʿâúıbet

4. Gülbün ümmîddin didüm gül-i maúãûd özge
   Veh ki ol gül bizge boldı òâr-ı óarmân ʿâúıbet

5. Yâr u hem-dem yâd olup feryâd efġândın maÆa
   Hem-demim feryâd u yârım boldı efġân ʿâúıbet

6. Sırr-ı ʿışúuÆı ki ʿömr-i cân ara úıldum nihân
   Eyledi merdümġa ôâhir seyl-i müjgân ʿâúıbet

7. Ol meh-i òurşîd-i peyker firúatîdin çerò tek
   Gözlerüm boldı **Mesîóî** kevkeb-efşân ʿâúıbet

XX

Mefʿûlü / Fâʿilâtün / Mefʿûlü / Fâʿilâtün
- - .   - . - -   - - .   - . - -

1. Mecnûnluġumġa boldı hicrân yâr bâʿi¦
Rüsvâluġumġa âh-ı bî-iòtiyâr bâʿi¦

2. Ruòsârın içip ol gül bî-ayb-ı nâle úıldum
Bülbül terânesiġa irür bahâr bâʿi¦

3. Cismüm ki gül gül olmış seng-i melâmet-i il
Bu gülleriġa irür bir òâr òâr bâʿi¦

4. Tövbemni sindürürġa ey ehl-i zühd bolmış
Ol laʿl-i mey perest ü çeşm-i òumâr bâʿi¦

5. VaãlıÆġa yitmeàımge hicrânıda[193] öñümge
Hem baòt boldı sâʿî hem rüzgâr bâʿi¦

6. Sorma nidin bolur bes âşifte vü perîşân
Kim bar bu óâletime zülf-i nigâr bâʿi¦

7. Zülfin dutup **Mesîóî** sordı mini yüzidin
Úovmaú cenândın irmiş adumġa mâr bâʿi¦

[193] Metinde "hicrânında" şekilnde yazılmış.

XXI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Òaùù u laʿlidin cüdâ birge perîşândur mizâc
Ey ùabîb itgil benevşe şerbeti birle ʿilâc

2. Nabø dutmaú luùfi ilen ni içün dutmaz elim
Ger ùabîbümġa menüm birlen imas sû-yi mizâc

3. GözlerüÆ bîmârıġa laʿluÆşifâdur yoú ùabîb
Bolsa Rûhu'llah demi irmes ùabîbe iótiyâc

4. Ey ùabîb ol leb marîøeġa şifâ mümkin imes
ŞerbetiÆ ger âb-ı óayvân birle tapġay imtizâc

5. Mesnedümdür òâk-ı gülòan kestü tüm jülîdemü
Pâdişâh-ı ʿışúum u budur maÆa taòt ile tâc

6. Dutdı sulùân-ı ġamuÆ dil mülkin ister naúd-i cân
Mülk açanda şâhlarġa resm irür almaú òarâc

7. Hüsn bâzârıda naômıÆ râyic ola ni ʿaceb
Bar **Mesîóî** çün metâʿ-ı óüsne naômıÆdın revâc

XXII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Luùf idip saçıÆdın ol ruòsâr-ı âteşnâkı aç
   Kim tolanur rişte-i cân ile kim ot üzre saç

2. Menzil itti pâdişâh-ı ʿışú köÆlüm mülkini
   Úalmadı yiriÆ seniÆ ey ʿaúl-ı başıÆ al (u) úaç

3. ʿIşú yer itti köÆülde dimeÆiz kim ʿâúıl ol
   Kim irür mâbeyn-i ʿaúl u ʿışú ara yüz min biġaç

4. Nice köÆlüm úayd-ı ʿışúıdın òalâãı tapúa kim
   Boynıġa zincir-i zülfîdin irür iki úulaç

5. Naúdini çün ser ü pâyıġa saçar gül dem-be-dem
   Sin hem ey cân naúdüñi ol servniñ yanıġa saç

6. Mundın artuġrau **Mesîóî** kûyını úılma úara
   Lutf idip saçıÆdın ol ruòsâr-ı âteş-nâkı aç

XXIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Tâ nihânı ġayr ile ol gül çeker gül-gûn úadeó
   Dem-be-dem ġamdın bolur köÆlüm tola úan çün úadeó

2. Nice men ġam küncide òunâbe-i óasret yudum
   Çıksa ol aġyâr ile òalvet arâ gülgûn úadeó

3. Ayru laʿl-idin meõâú-ı canġa irür zehr tek
Bâde ger âb-ı óayât u câm-ı mihr olsun úadeó

4. Sâúi-i devrân birür devr ehliġa çün câm-ı ʿıyş
Âh kim nevbet maÆa yetgeç tutar pür-òûn úadeó

5. Cilve úılġan her ùaraf nergis imes bostân ara
Bâġ-ı raʿnâsı irür elñe tutup altun úadeó

6. Derdkeşler bolmanıÆız nevmîd kim òûr câmı tek
Tâliʿ olur meşrıú-ı ümmîddin bir gün úadeó

7. Ârzu úılma **Mesîóî** câm-ı Cemde âb-ı Òıør
Luùf ile tutsun saÆa ger ol meh-i mevzûn úadeó

XXIV

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün
. - - -   . - - -   . - - -   . - - -

1. Òoş ol kim gece úılsam yâr iti yâ bende câ küstâò
AÆa demsâz olup úılsam fiġân ol kûy ara küstâò

2. Mini men eyleme ol kûy ara efġândın ey nâãıó
ʿAcep tavú çekse ger gülşen ara bülbül nevâ küstâò

3. KöÆül óayrânın kim çün óarîminġa úılıp mesken
Geõer çün aytabilmes gûyende bâd-ı ãabâ küstâò

4. Ġamun küstâò girse òalvet-i dilde ʿaceb îr yâs
Girer çün âşinânuÆ menziliÆe âşinâ küstâò

5. Sağınmaǽ ʿışú vâdîsida girmek kâr-ı âsândur
Ki úılmak terk-i serdür úoymak ol mevâda pâ küstâò

6. Fiġân kim tilbe köǽlüm bir biri vaãlın ùaleb eyler
Ki yoútur zühre-i vecdüm nigâh itmek aǽa küstâò

7. **Mesîóî** yâr ile küstâò olmaú isteme kim min
Unuttum ʿışú zevúin oldum ol ay birle tâ küstâò

XXV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - - - . - - - . - - - . -

1. Úaşuǽı ey âfitâb-ı hüsn görgeç mâh-ı ʿıyd
Şermdin çün nûn-ı tenvîn oldı gözdin nâ-pedîd

2. Zülf-i müşkînüǽ ucıdın ʿanberîn úaşıǽ senüǽ
Ol hilâle nasb irür kim (meh) görünse şâm-ı ʿıyd

3. Didiler pervîn hilâl-i ʿıyd ile úılmış Úur'ân
Dişlerüǽle ġabġabuǽ ùavúını görgeç ehl-i dîd

4. Bu maóalde kim irür hem ʿıyd ü hem faãl-ı òazân
İctinâb itmak úadeódin ʿaúldın irür baʿîd

5. Zâhid(â) görgil şafaú içre hilâl-i ʿıydnı
Çeròdın anma irür kim bolma bî-câm-ı nebîõ

6. Meyl-i mey it ey köǽül kim tecrübe köp eyledim
Hiç şerbet ġam marîøıġa imes çün mey müfîd

7. Yâr elin öpmek saÆa ger ʿıyd güni bire dest
Ey **Mesîóî** ùâliʿüÆ mesʿûd ola ʿıydüÆ saʿîd

XXVI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ol büt-i pür-òamınıÆ bî-dâdıÆ men nâ-murâd
Veh nice dâd eyleyim kim úalmadı dâd meh-i dâd

2. Her kime cânânıdın tapmaú murâd irür rıøâ
Lîk bizge ey köÆül cânân-ı rıøâsıdur murâd

3. Ol sebebdin kim viãâliÆ il temennâ úılmasun
Her kime yetgeç iliÆdin eylerem feryâd u dâd

4. Ol kim itti ãubó-ı ʿıyşımın úara ġam şâmı tek
Kim úara óaùdın[194] beyaø óüãnüÆe çıkdı sevâd

5. Yâdlarġa âşinâ tâ bolmuş ol bî-gâneveş
Âşinâlarnı fiġân kim eylemez bir úâtla yâd

6. Min òûd oldum lîk ey ehl-i muóabbet zînhâr
Òûb-rûlar ʿahd ü peymânıġa úılmaÆ iʿtimâd

7. Ehl-i ʿışú içre **Mesîóî** tâ mini ol seng-dil
Úılmadı giryân u ġamgîn bolmadı òandân u şâd

---

[194] Metinde "haôdın" şeklinde yazılmıştır.

XXVII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Hicrde cân birdüm ü yoú vaãlġa aãlâ ümîd
Úılma yâ Rab hiç kimi ʿışú içre min tek nâ-ümîd

2. Veh ki hicrân mihnetidin bolmadum bir dem òalâã
Baúladım dildârnıÆ vaãlıġa yitmek nâ-ümîd

3. Çün vefâ yoútur beni âdemde siz ġaflet görüÆ
Kim boyıġa baúlayıpdur bu dil-i şeydâ ümîd

4. Veh ki bizge bolmadı cüz nâ-ümîdi óâãılı
Her kime kim baúladım óâãıl meni rüsvâ ümîd

5. ÒûblaruÆ mihriġa aldanmayıÆ ey ehl-i dil
Kim bularġa baúlamazlar merdüm-i dânâ ümîd

6. Umaram köÆlümni nevmîd itme kî sin ʿışú ara
Baúladı çün ʿışú-ı dil birle saÆa cânâ ümîd

7. ʿÂúıbet bir gün **Mesîóî** raóm tüşgey köÆliñe
Bolmagil yek-pâregi ol bî-vefâdın nâ-ümîd

XXVIII

Fe'ilâtün / Mefâʿilün / Fe'ilün
. . - -   . - . -   . . -
(Fâ'ilâtün)   (Fa'lün)
(- . - -)   (- -)

1. Ey suòanverler içre bî-mânend
Sözlerüæ ʿâm-ı fehm ü òâs-pesend

2. Şîve-i şiʿr ü şâʿiri içre
Ni naôîrüæ pedîd ü ni mânend

3. Naômlar içre lü'lü-i naômuæ
Çün ni bu riyâdur vü ni úand

4. Dilkeş ebyât u dil-firîb sözüæ
Bâri naômuæ kimi refiʿ ü bülend

5. Sen bugün sen ferîd-i mülk-i suòan
Bâri naôm ehli saæa óâcet-mend

6. Her yüzidin birin beyân itmes
Hoş u taʿrifüæ eylegey her cend

7. Ey **Mesîóî** zamânu[195] gözlerdin
Yaymasun ùabʿ-ı dil keşîne gezend

[195] Metinde atıf vav'ı ile yazılmış.

XXIX

Mefâʿilün / Feʿilâtün / Mefâʿilün / Feʿilün
. - . -   . . - -   . - . -   . . -

1. İrür gözüÆe kebâb-ı dil-i òarâb leõîõ
Belî müdâm irür mestġa kebâb leõîõ

2. Viãâl şerbetidin söz dimeÆ ki zehr-i firâú
Muóabbet ehliġa irür cü şehd-nâb leõîõ

3. Eger lebiÆ meyidin yoú úadeóde câşını
Nidin irür úadeó âşamġa şarâb leõîõ

4. İrür úılıncıÆa müştâú bu dil-i mecrûó
Belî yâre güvah irür hemîşe âb leõîõ

5. Meõâú-ı ʿışú bilür ʿâşıú ile dilberidin
İrür aÆa sitem ü mihnet ü ʿaõâb leõîõ

6. Vefâ ü mihr-i tamaʿ òûblardın eylemeyiÆ
Ki bar bu ùayfedin ġamze vü ʿitâb leõîõ

7. **Mesîóî** köÆlini andın kebâb ister kim
İrür gözüÆe kebâb-ı dil-i òarâb leõîõ

XXX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - - - . - - - . - - - . -

1. Bûrıyâ naúşı tenimde òilʿat-ı kemòâ yiter
Başıma jülîde mûdın tâc-ı istiġnâ yiter

2. Òüsrev aúlım ʿışúum kûh-ı ġamdur mesnedim
Başıma cetr-i muraããâ künbed-i òaêrâ yiter

3. İtmeye köÆlüm hevâ-i úaãr-ı ʿişretni ʿaceb
Ehl-i derde künc-i miónet menzil ü me'vâ yiter

4. Yoú ġamum ger farø-ı sincâb u óarîrüm olmasa
Bister ü bâlın maÆa òâkister ü òârâ yiter

5. Çekmeye köÆlüm tavâf-ı gülşene ʿayb itmeÆiz
Tâlib-i dîdâra külòan gûşeside câ yiter

6. Ey köÆül it künc-i ʿuzlet iòtiyâr u úâniʿ ol
Úulle-i úâf-ı úanaʿat mesken-i ʿanúâ yiter

7. Úoy **Mesîóî** zâhide óûrî vü âb-ı kevseri
Bizge câm-ı lâle-gûn u ol büt-i tersâ yiter

XXXI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ol òaù u leb yanlarıda gözgü tek rûlar mıdur
Yâ suòan-gû eyleyen ùûùî ni gözgüler midür

2. Òâllar mıdur lebiÆ küncîde òaùù içre nihân
Yâ şeker úaãdıġa gülgen gice hindûlar mıdur

3. Diş midür laʿliÆ tebessüm eylegeç bolġan ʿıyân
Yâ dür imiş derc-i yâúût içre incüler midür

4. Zülf-i müşkînüÆ midür pâyıġa tüşgen her ùaraf
Yâ ayaġıġa úoyan baş ʿanberîn rûlar mıdur

5. Çeşm-i maòmûruÆ mıdur ol ʿârıø-ı gül-gûn bile
Yâ gülistân içre yatúan mest-i âhûlar mıdur

6. Ùâú u dürmiş çeşme-i òûrşîd üze miʿmâr sunʿ
Her ùaraf yâ mâh-ı ruòsâruÆa ebrûlar mıdur

7. Zülfini dutam ki dutmış iş maÆa bular bile
Ey **Mesîóî** söyledi imdi işiÆ bular mıdur

XXXII

Mefʿûlü / Fâʿilâtün / Mefʿûlü / Fâʿilâtün
- - .   - . - -   - - .   - . - -

1. ʿIşú âteşîde köÆlüm mürġ-i kebâba beÆzer
Òûn-ı cigerdin eşkim gül-gûn şarâba beÆzer

2. RuòsâruÆ üzre biryân ol zülf-i ʿanber-efşân
Òurşîde óâyil olan müşkin subóâna beÆzer

3. Mey luùfidin yüzüÆe ol úaùre úaùre terler
Gül-berg üzre tüşgen her su gül-âba beÆzer

4. Luùf u melâóat ile erbâb-ı hüsn içinde
Mâhî durur cemâlüÆ kim âfitâba beÆzer

5. Sünbül çemende boldı yüz luùf ile şüküfte
Tâ didüm ol dü zülf-i pür pîç ü tâba beÆzer

6. Her geh ki yâd idermin ol laʿl-i nûş-ı òande
Giryân gözüm sirişki yâkut-ı nâba beÆzer

7. Gevher ãıfat dışıÆı vaãfıÆ **Mesîóî** itgeç
Naôm ehli içre şiʿri dürr-i òoş-âba beÆzer

XXXIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ni ʿaceb ger mürġ-i dil kûyuÆ úıla mesken bahâr
Bülbül-i şûrîdeġa menzil irür gülşen bahâr

2. Úâmeti Æ naòliġa ey serv-i òırâmân bendedür
Her nice kim lâf-ı âzâdı vurar sûsen bahâr

3. Gülşen-i óüsnüÆ görüp köÆlüm nevâ çeksün bî-ayb
Bülbül-i şeydâġa irür nâle úılmak fenn bahâr

4. Berú-i bârân irmes ey hem-dem ki bir güldin cüdâ
Her nefes aóvâlüme yıġlar úılur şîven bahâr

5. Leylâ kûyında imes lâle ki Mecnûn óâliġa
Deşt-i úanlu eşkdin ter eylemiş dâmen bahâr

6. Tâ ki bostân içre ol gül bezm úıldı zîb içün
Mihr-i otıdın lâle şemʿ eyledi rûşen bahâr

7. Zülf ü ruòsâruÆ úılur sünbül bile gülni òacel
Bâġ-ı geştin itesin ey serv-i sîmîn-ten bahâr

8. Eşkimi görgeç **Mesîóî** yüzi gülse ni ʿaceb
Çün baúışdın òürrem olur dâyimâ gülşen bahâr

XXXIV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Gece kevkebler imes çerò üzre olġan âşikâr
Otluú âhımdın irür gerdunġa baş cetgen şerâr

2. Ol güneş úılàaç ʿaceb yoú otluú âhım kim bola
Âşikâr olġaç güneş âteş imes köp âşikâr

3. Şemʿ-i bezm-i ġayr olup ol gül ni ʿayb ey hem-nişîn
Koysa köÆlüm bülbüli hicr otıġa pervâne vâr

4. Düşti ġam deştîde gözüÆ fikridin şeydâ köÆül
Ârı ârı deşt ara âhû irür Mecnûnġa yâr

5. Tâ nihândur gözlerimdin âfitâb-ı ʿârıøıÆ
Úalmamışdur õerre-i köÆlüm ara ãabr u úarâr

6. Firúatîdin şemʿ tek âteş düşüptür cânıma
Yanmaú u yıġlamaú olmışdur işim hey zâr zâr

7. Õerre ey úılma tevaúúuʿ dehr-i zâlîdin vefâ
Ey **Mesîóî** çün aÆa bed-mihrliú bolmuş şiʿâr

XXXV

Mefâʿilün / Feʿilâtün / Mefâʿilün / Feʿilün
. - . - . . - - . - . - . . -
(Faʿlün)
(- -)

1. Úara libâsda nâzik teniÆ ki pinhândur
Nihân evli ôulümât içre âb-ı óayvândur

2. Libâs-ı müşki ile rûy-ı ʿâlem-efrûzûÆ
Meh-i cehârda irür ki gice-i tâbândur

3. Baʿîne úara tün içre dîde-i merdümidür
Ki göz úaralıġıdın dem-be-dem nümâyândur

4. Gözi teki yaÆa girmiş siyah libâs içre
Egerçi sâóir-i òûn-rîz nâ-müselmândır

5. ÚadiÆi òılʿât-ı şeb-gûn içinde görgeli şemʿ
Òacâlet eşki sarıġ çehreside ġalùândur

6. Úara giyen ãanemüm ùurre ey muʿanberi tek
Günüm hemîşe úara óâletüm perîşândur

7. **Mesîóî** câme-i müşki bile meh-i rehini
Úara buluùda saġansın ki mihr-i raòşândur

XXXVI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . -

1. Serv-i nâzum úad u úâmet gösterür
Ni úad u úâmet úıyâmet gösterür

2. Nâz ile ol gül eger egri baúa
Türlü türlü câne âfet gösterür

3. Ġamzesi ger köÆlüme bî-dâd iter
ʿİşvesi cânumġa râóat gösterür

4. Âşikâra ger úılur bî-dâd u ôulm
Lîk pinhân yüz kerâmet gösterür

5. Cenk-i ãuló-âmiz-i cânân ey köÆül
ʿÂşıúa bir özge óâlet gösterür

6. Ey raúîb aóbâb ara salma nifâú
Kim nifâú âòir nedâmet gösterür

7. Lâl olur ùûùî **Mesîóî** her úaçan
Bülbül-i ùabʿum faãâóat gösterür

XXXVII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Úaysı bâġuÆ gülşen-i hüsnüÆ kimi gülzârı bar
Úaysı gülzâruÆ cemâlüÆ tek gül-i bî-òârı bar

2. İstemes óûr u peri hem-demliġını her kimüÆ
Sin gibi bir óûr-i ãûretlü perîveş yâri bar

3. Servġa nazâre úılsam gülge hem itsem heves
Sin teki her kimsenüÆ bir serv-i gül-ruòsârı bar

4. Nâle-i zâr eylese ger zâr-ı köÆlüm nî ʿaceb
Ol bilür kim hicrdin her laóôa ni âzârı bar

5. Ey köÆlüm bî-derdlerġa derd-i dil dimek ni-sûd
Derdni ol kim bilür kim derddin aòbârı bar

6. ʿIşú zevúı ʿâşıúı bil kâr ki cânân ʿışúıdın
Eşk-i sarò u çehre-i zerd ü dil-efkârı bar

7. Tilbelikdin her nefesi menʿ **Mesîóî** eyleme
Ni ʿaceb tilbe bolasın tek perî dildârı bar

XXXVIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Yârdın ayru dil-i dîvâneġa bir óâl irür
Kim anıÆ şerhini úılmakdın zebânum lâ'l irür

2. Ger úâtil-i ʿışú olam ey ehl-i dîn maʿõûr min
Úatlime bil baúlayan bir kâfir-i úattâl irür

3. ÚâmetiÆ her yanıdın ol iki zülf-i müşk-bû
Òûb-rûlar silkide zîbâluġuÆa dil irür

4. YârnıÆ òâl-i benâgûşîda bardur óâleti
Kim anıÆ sevdâsıdın cân u köÆül bî-óâl irür

5. Ger gül-i raʿnâ imes ʿışú içre mindiÆ nâ-tüvân
Ni sebebdin úan yaşıdın rûy-ı zerdi âl irür

6. Gül-hime ten-gûş irür bülbül onın işitmege
äanma ʿâşıú óâlidin maʿşuú-ı fâriġ-bâl irür

7. Ger melâmetdin òalâã olmak dilersin ey köÆül
Çâresi bir nice câm-ı bâde mâl-a-mâl irür

8. Dehr-i raʿnâsıġa aldanma **Mesîóî** kim anuÆ
ʿÂlem ehliġa işi dâyim firîb ü âl irür

XXXIX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Vaãl umardum kim tapam ol serv-i dil-cûdın ¦emer
Âh kim birdi ümîdüm naòli âòir hicr ber

2. ʿIşúıdın her nice didüm òâlüm olġay yaòşî râú
Vay kim boldı yamân râú yaòşi tâ úıldum naõar

3. Hicr isteÆ ʿışú ara vaãl istemeÆ ey ehl-i dil
Kim nice vaãl istedim min hicr ara úaldum beter

4. Bir ãanevber úadd yolıġa ʿömrümi ãarf eyledüm
Tapmadım naòl-ı úadidin ġayr bar dil-i ¦emer

5. Her nice kim eyler idüm mihr-i iôhârı aÆa
Ol muóabbet ôâhir eylerdi maÆa yüz el-úadr

6. Veh kim naòl-i úadd u òâl-ı ʿârıøıdın ʿâúibet
Bizge óâãıl boldı âh-ı óasret ü dâġ-ı ciger

7. Òûblardın õerre ey zinhâr-ı bâver úılmagil
Ey **Mesîóî** her nice kim mihrdin dem ursalar

8. Evvel irdi ger heveslü ġâret-i cân itgenim
Vây kim bolmışdur imdi bir belâlıʿ õü'l-úadr

XL

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Feʿûlün
. - - -   . - - -   . - -

1. Nihâl-i úaddiÆ ey serv-i semenber
İrür naòlî ki birmüşdür semenber

2. Òırâmân úâmetiÆdin gülşen içre
İrür şerminde şem-şâd u ãanevber

3. Île kim meh münevver òûrdın irür
İrür mâh-ı ruòuÆdın òûr münevver

4. YüzüÆde òaùù mıdur yâ küll-i úudret
Yazupdur vaãf-ı óüsniÆi mükerrer

5. İmes òaùù fitne ey devr-i úamerdür
Ki úaldurmış durur yüz sârıdın ser

6. Leb ü dişiÆ midür yâ zerger-i sanʿ
Düzüpdür laʿl-i dercî içre gevher

7. Dime düş dinilen lü'lü-i sîrâb
Dime leb söylegil yâúût-ı aómer

8. Görüp düşüÆü bu luùf ile düşti
MesîóîniÆ gözidin lü'lü-i ter

XLI

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

. - - -   . - - -   . - - -   . - - -

1. İrür ʿıyd u bahâr u ilge meyl-i bâġ u bostândur
Maƕa ol güldin ayru bâġ u bostân beytü'l-óazândur

2. Açılmış òulú-ı köƕli nev-bahâr u ʿıyddin gül gül
Menim köƕlüm durur kim mi¦l-i ġonce tâ-be-tâ úandur

3. Bahâr-ı óüsn ü ʿıyd-ı ʿârıøîdin ayru her laóôa
Gözümge gül tiken ü köƕlüm içre ġonce peykândur

4. Niçüñ âçılsun ey hem-dem bahâr u ʿıyddin köƕli
Esîri ki menim tek mübtelâyı dâġ-ı hicrândur

5. Bahâr u ʿıydı yâd itmeƕ aparmaƕ serv ü gül âdî
Menim serv-i gül-endâmım cü toprağ içre pinhândur

6. ʿAceb yoú ger bahâr u ʿıyddin açılmaya köƕlüm
Bahâr u ʿıyd ġamdın râġ irür ol kim perîşândur

7. Cihânı şâd u òandândur bahâr u ʿıyddin veh kim
Mesîóîdür ki ġamdın köƕli úan u gözü giryândur

XLII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Tâ yüzüÆ òurşîdidin giryân gözüm maórûmdur
äanıram òurşîdnı âfâúdın maʿdûmdur

2. Miónet-i maórûmeyi şâm-ı firâúımnı bilür
Ol ki min tek yâr-ı ãubó-ı vaãlıdın maórûmdur

3. OúumuÆ ey ʿişret ehli kim irür ġam mûcibi
Nâme ey kim anda aóvâlim menim merkûmdur

4. Min bilür min ni çeker bî-dâd-ı hicrândın köÆül
DerdmendüÆ óâleti derd ehliġa mefhûmdur

5. Veh ki artuġraú zamân eyler aÆa bî-dâd-ı ôulm
Kim zamân ehli ara üftâde vü maôlûmdur

6. äubó-ı ʿıyşım şâm irür Tebrîz mıãrîdin cüdâ
Tâ men-i âvâreye mesken bilâd-ı Rûmdur

7. Dime ġurbetde nedür óâluÆ **Mesîóî** hicr ile
Ġurbet ü firúatde úalan óâleti maʿlûmdur

8. Ol ki gözüm gevher-efşândur firâúı zülmide
Dürr-i baór-ı salùanat mirzâ ebu'l-maʿãûmdur

XLIII

Mefʿûlü / Fâʿilâtü / Mefâʿîlü / Fâʿilün
- - .   - . - .   . - - .   - . -

1. Kevkeb imes bu kim giceler çerò sarıdır
Çerò-ı beringa baş çiken âhım şerârıdur

2. Kûh-ı belâ durur ten çün gâhım ey refîú
Her sarı úanlu dağları lâle-i zârdur

3. Ni vech ile aşağa bıraòıp durur başın
Ger ni çemende serv-i úadiÆ şerm sarıdur

4. Bostân-ı óüsn serv ü gülidür úad u ruòuÆ
Òâlıǽ benevşesi vü òaùıÆ nev-bahârıdur

5. Ġam kûh u deştde çü kaçar hicrdin köÆül
Mecnûn anıÆ enîsi vü Ferhâd yâridür

6. Aldanma dehr-i şâhid-i gül ʿârıøîga kim
Köp bağrılar çü lâle anıÆ dâġ-ı dârıdur

7. Gözi òayâlı dildin iter defʿ-i ġam belî
MecnûÆ ey **Mesîóî** kimiÆ ġam-güsârıdur

XLIV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
 - . - -   - . - -   - . -

1. Sinsizin didüm gözümdin nem gider
Güldi didi nâz ile kim nem gider

2. Didüm eldin gitti sinsiz dîn ü dil
Didi ni ġam ger revânıñ hem gider

3. Úan aòar didüm gözümdin hem çü sil
Didi ger hicrimdin ayru kim gider

4. Didüm açduÆ reò yüzüÆdin gitti ter
Didi güldin çıúsa gün şeb-nem gider

5. Zaòm-ı tîriÆ kimgedür didüm óarâm
Didi aÆa kim pey-i merhem gider

6. Key gider cândın didüm cânâ ġamıÆ
Didi kim cânıÆ bile bu ġam gider

7. Didüm itiÆdür **Mesîóî** baú aÆa
Güldi didi baó¦ bir âdem gider

XLV

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün
. - - -   . - - -   . - - -   . - - -

1. Ġaraø nevrûz u bayrâmdın maÆa görmek cemâliÆdür
Menim nevrûz u bayrâmım ruò-ı feròunde fâlıÆdur

2. Bahâr-ı ʿârıøıÆ görmek maÆa nevrûzdur her dem
Meh-i ʿıydum menim ol iki müşk asa hilâliÆdür

3. İrür faãl-ı bahâr u ilge irür meyl serv ü gül
AÆa maúãûdı bulardın seniÆ òaù ile òâliÆdür

4. Benevşe birle meyl-i sebze ey tir ger úıla köÆlüm
AÆa maúãûdı bulardın seniÆ òaù ile òâliÆdür

5. Ve ger naôâre úılsa sünbül-i seyrâbıġa her dem
Murâd u müddeʿâsı ol dü zülf-i şeb mi¦âliÆdür

6. Eger úılsa çemende lâle vü nergis temâşâsı
Temennâsı anıÆ çeşm-i siyah u rûy-ı alnıñdur

7. Zülâl-i Òıør birle âb-ı Kevser istemes hergiz
Mesîóî ile kim leb teşne ey câm-ı viãâliÆdür

XLVI

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün
. - - -   . - - -   . - - -   . - - -

1. ÚaşıÆ ey mâh-ı evc-i devletiÆ müşgîn hilâlidür
Yüzüñ ãubó-ı saʿâdet âfıtâb-ı bî-zevâlidür

2. Gülistân-ı leùâfet sünbülidür caʿd-ı müşgîniÆ
Òırâman úâmetiÆ cân bâġınıÆ nevres nihâlidür

3. Mevât ihyâsı itgende Mesîó enfâsıdur lafôıÆ
LebiÆ cân-baòşlıkda çeşme-i óayvân zülâlidür

4. Nihâl-i úâmetiÆ yâ Rab yaman gözdin ıraġ olsun
Ki òûbî vü leùâfet içre óadd-ı iʿtidâlidür

5. KöÆülni cân kimi cismimde andın birmişem me'vâ
Ki mâhiyet bile ol ġonce-i òandân mi¦âlidür

6. Dime köp vâʿizâ cennet bile dûzaòdın efsâne
MaÆa düzâò anıÆ hicrânı vü cennet viãâlidür

7. BiliÆ úocmak òayâl itmiş **Mesîóî** çün kemer didüm
Tebessüm eyleyip didi **Mesîóî**niÆ òayâlidür

XLVII

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Feʿûlün
. - - -   . - - -   . - - -   . - -

1. Taʿaccüb eyleme ger hicrdin melâlim bar
Esîr-i ʿışú bilür kim menim ne óâlim bar

2. Òayâl eylemişem kim úocam miyânıÆı
Òudâyî bize meded kim ʿaceb òayâlim bar

3. Dimen ki saòlagil ey ãubó-ı TiÆri içün kim
Bu gice yâr òayâli bile viãâlim bar

4. Ni ʿayb ùûbâ-i cennetġa olmasam mâyil
Vefâ cinânide bir nâzenin nihâlim bar

5. Dile cü ol gül-i raʿnâ ġamıda yek-i rengim
Ni ʿayb ger reò-i zerd ile eşk-i elem bar

6. Fiġân ki tefrime esbâbını düzâr-ı eyyâm
Úaçan ki yâr-i viãâlıġa ittiãâlım bar

7. **Mesîóî** ol büt-i ʿÎsâ nefes-i firâúında
Òudâ bilür ki óayâtımıdın infiʿâlim bar

XLVIII

Mefʿûlü / Fâʿilâtü / Mefâʿîlü / Fâʿilün
- - .   - . - .   . - - .   - . -

1. Úâr yaúmaġını görgeli rind-i úadeó güsâr
äanur şukûfe yapraúını bâde bir ni¦âr

2. Yaò şûşesin görüp aãılu her ùaraf ãanur
Aú şemʿ-i bezm içün bezemiş dest-i rûzgâr

3. äanur ki úû peridin aÆa cây-ı òûb irür
Ol derdkeş ki bister ü lebindür aÆa úâr

4. Dey şiddetini zâhid-i efserdedin ãoruÆ
Ver ne mey içeniÆ savuú ile ne işi bar

5. Ôulmetdeki Òıør suyıdın òûb-rû görür
Savuú suyı seóer caúıda rind-i bâde òôr

6. Ey muótesib olaydı eger mestliú yamân
Pîreste mest olmaz idi terk-i çeşm-i yâr

7. Zâhid ki menʿ-i bâde **Mesîóî** úılur müdâm
Òalvetde òûblar bile içmekdür aÆa kâr

XLIX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
 - . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Laʿl-i cân-baòşıÆ üze her yan irür tebóâleler
Yâ hevâ teŀîridin gül berke tüşmiş jâleler

2. Bâdedin ger gül ola ʿârıøınıÆ irmes ʿaceb
İçmeye su bostân her yan açılmas lâleler

3. Bar baʿîne òûn-feşân gözdin aúan gül-berk tek
Ayrılan bağrımdın ol güldin cüdâ pür kâleler

4. Ġabġab u alnında çîn görgeç gözüm giryân olur
Çîn imiş gülür yağın ey birle bolġaç hâleler

5. Ey dil-i mehcûr bolma ʿışú ara nevmîd kim
ʿÂúıbet bir birge yitgey bu fiġân u nâleler

6. Gevher-i vaãlıġa her gün kâm-rân eyler sini
Hicr ara aúan **Mesîóî** gözlerüÆdin jâleler

L

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
 - . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Âh kim ʿışúıÆ mini bes-i nâ-tüvân etmiş durur
Nâ-tüvân-ı ʿâciz ü bî-òânümân etmiş durur

2. Ġam-güsârım mûnisem úılmış durur derd ü elem
Hem-dem ü hem ãoóbetim âh u fiġân etmiş durur

3. Tâ ki attı ʿışú her yan nâvek-i bî-dâdını
Köÿlümi tîr-i melâmetġa nişân etmiş durur

4. Mihnet-i ʿışúıÆ belâ deşti ara Mecnûn kimi
Tilbelikde bizni meşhûr-ı cihân etmiş durur

5. Ger köÆül aóvâlini şeró itmesem maʿõûr min
Kim meni ʿışúıÆ hücûmı bî-zebân etmiş durur

6. Òâl imes ruòsâruÆ üzre merdüm-i çeşmim irür
Kim yüzüÆ gözgüside özni ʿıyân etmiş durur

7. ʿAúldın bî-gâne vü ârâmdın ayru mini
Ey **Mesîóî** ol meh-i nâ-mihrbân etmiş durur

LI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Burc-ı istifâġa ey òurşîd tek râyuÆ münîr
Yok durur mi¦lüÆce bir ãâfî dil ü rûşen øamîr

2. Gör ne aúdes õât irürsin kim óabîbu'llâh anıÆ
Oġlı adı birle yazdı onki taúdîr-i mesîr

3. Pey revüÆdür ehl-i hoş u maʿrifet ol nevʿ kim
Bâdla ebnây sulûk iòlâã ile mâmûr bir

4. Râøı vü òoşnûd óamuÆdın irür şâh u gedâ
Òoş dil ü pür óâl òalkuÆdın irür mîr ü vezîr

5. Ehl-i fehm ü ehl-i dilġa boldı luùfuÆ bî-aded
Luùf-ı tedbîrüÆ hem oldı uşbu úavme dest-gîr

6. Bolsa yâ Rab tâmdâr-ı kevkeb ü seyr ü sipihr
KevkebüÆ bolsa bülend ü çerò-ı kâmuÆġa mîr

7. Tâ cihân bolsa cihân ehli **Mesîóî** tek bola
EmrüÆe dâyim mutîʿ vü hükmüÆe fermân pezîr

LII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Terk-i mihr etmiş durur tâ ol meh-i dil-òâhımız
Baş çeker gerdünġa feryâd u fiġân u âhımız

2. Âteş-i miónet düşüpdür cân-ı ġam fersûd ara
Tâ vefâ resmin ferâmûş eylemiş dil- òâhımız

3. Tökmes irdi munca kevkeb çerò tek her şeb gözüm
Bilse idi mihrbânlıú şarùını ger mâhımız

4. Âh u vâveylâ ki cânân vaãlıġa yitmek demi
İtmedi hergiz meded bu ùâliʿ-i kem-râhımız

5. Bolmagıl nevmîd ey dil kim felekniÆ köÆlüÆe
Eyle ki bir gün eŀer bu nâle-i cân-gâhımız

6. Munca bî-dâd u cefâsı mihr ile bolġay bedel
Luùf ile ger sâye salġay başımızġa şâhımız

7. Òânesi şâh ol şâhlar şâhı ki bî-óarb u úıtâl
Òayl aʿdâsı ara saldı fütûru'llâhımız

8. Tâ cihân bolġay cihân mülki aÆa tabúay úarâr
Ey **Mesîóî** budur evrâgeh ü peykânımız

LIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - - - . - - - . - - - . -

1. ʿIşú sırrını yaşureÆ nâle-i zârım úomaz
Nâleni úılsam nihân müjgân-ı òûn-bârım úomaz

2. Òaysı gündür ey köÆül kim lâle ruòlar hicrdin
Baġrıma yüz dâġ-ı ġam baòt-ı sitemkârım úomaz

3. ʿIşú úaydıdın òalâã olmaú tiler min ey refîú
Neyleyim kim luùf-ı pinhâne-i dildârım úomaz

4. Dime kim baúma maÆa bisyâr-ı merdüm yanıda
Nice istermin ki baúmay şavú-ı dîdârım úomaz

5. Baʿd-ı ʿömri çün müyesser devlet-i dîdâr olur
Yüzini kâmımca görmek eşk-i bisyârım úomaz

6. Muótesib meydin birür ʿuhdem velîkin aÆlamaz
Kim leb-i cânân meyi bir laóóa hoş yârım úomaz

7. Ey **Mesîóî** vâdi-i zühd ü ãalâó içre meni
Çeşm-i mest ü laʿl bir keyfiyyet-i yârim úomaz

LIV

Mefʿûlü / Mefâʿilün / Feʿûlün
- - . . - . - . - -

1. Cânım nice ola zâr sinsiz
Mehcûr köÆül figâr sinsiz

2. Ġam giceleride iyce çün şemʿ
Gözüm bola âşikâr sinsiz

3. Cân u cesed ü köÆülde yoútur
äabr u òıred ü úarâr sinsiz

4. Gül gözüme òâr ola ger itsem
Gülzâr sarı güzâr sinsiz

5. Yoú her sarı lâle üzre şebnem
Yıġlar maÆa lâlezâr sinsiz

6. Yaúış sanemâ ki boldu giryân
Aóvâlıma rûzgâr sinsiz

7. Bi'llâh ki istemes **Mesîóî**
Faãl-ı gül ü nev-bâhâr sinsiz

LV

Mefʿûlü / Mefâʿilün / Feʿûlün
- - . . - . - . - -

1. Cân ġam bile boldı zâr sinsiz
Ten mihnet ara figâr sinsiz

2. Yıġlar bu dü çeşm-i eşk-bârım
Aóvâlıma zâr zâr sinsiz

3. Ġam mûnis ü ġam-güsârım
Ey mûnis ü ġam-güsârım sinsiz

4. Gülşen sarı ger güzâr úılsam
Gül olsa gözümge òâr sinsiz

5. Ni ġam tökem iòtiyârsız eşk
Yoútur maÆa iòtiyâr sinsiz

6. Sarıġ yüzümi nigâr úılmış
Gül-gûn yaşım ey nigâr sinsiz

7. Âfâú-ı **Mesîóî**niÆ gözine
Ġam şâmı tek oldı târ sinsiz

LVI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Vah ki sevmişlerine şeydâ köÆül bî-òâb göz
Úâtili kim bar aÆa òârâ köÆül úaãâb göz

2. Düşgeli gözü köÆül sevâdı zülf ü òâlıÆa
Boldı bu sevdâ bile şeydâ köÆül bî-òâb göz

3. Hiç bâb ile köÆül göziÆe úılmaz şâdlıú
İtgeli òayl-i ġamıÆ me'vâ köÆül ebvâb göz

4. Girdiler tâ ol leb ü òaùù fikriñe gözü köÆül
Veh ki óââıl úıldılar sevdâ köÆül òûn-âb göz

5. ʿIşú ile gözü köÆül râyıġa barmaÆ kim mini
Bile zâr itgen durur rüsvâ köÆül úallâb göz

6. Saldı bir günġa mini gözü köÆül aóbâb göz
Zâr u òûn-bâr ittiler aʿdâ köÆül aóbâb göz

7. Gözü köÆlümdür **Mesîóî** düşmanımgil göreyim
Mülk-i tendin ola nâ-peydâ köÆül nâ-yâb göz

LVII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ey òayâliÆ münzeli şeydâ köÆül bî-òâb göz
Vay cemâliÆ mâyili rüsvâ köÆül pür-âb göz

2. İl beri görse gözü köÆliñe úalmas hoş u òâb
Ol perîsiz bar maÆa şeydâ köÆül bî-òâb göz

3. İl gözü köÆliġa tâ girmey òayâlıÆ isterem
Kim cândın olsa nâ-peydâ köÆül nâ-yâb göz

4. Bar gözümde eşk-i ġam köÆlümde ùûfân-ı elem
Hicr ara bolmış maÆa deryâ köÆül garú âb-ı göz

5. Úopsa ùûfân gözü köÆlüm eşk ü âhıdın ni ʿayb
Tartıban ġam şâmı vâveyla köÆül yıġl-âb göz

6. Ey köÆül göz tutma kim raóm ite ol úâtil saÆa
Kim aÆa bolmuş durur òâre köÆül úaããâb göz

7. Gözü köÆlidin **Mesîóî**niÆ kim olmış eşk ü sûz
Tâ òalıġa úılıp ol me'vâ köÆül ebvâb göz

LVIII

Mefʿûlü / Fâʿilâtü / Mefâʿîlü / Fâʿilün
- - . - . - . . - - . - . -

1. ÚaşıÆ úaġmıdın oldı úadem çün hilâl göz
Ol lâm-ı zülfidin ten-i zârım çü dâl göz

2. Çün ayru düştüm ol meh-i ebrû hilâldin
ʿAyb itmeyiÆ ger olsa úadem çün hilâl göz

3. İrmes ãabâ taharrükidin serv-i başı òam
Görgeç úadiÆni úılmış anı infiʿâl göz

4. Òam boldı girye ke¦retidin bu ten-i øaʿif
İrmes ʿaceb yaúışdın eger bolsa tâl göz

5. Ez bes ki yaş töküp úıluram nâle çün úalem
Bolmış durur bu cism-i nazarım çü nâl göz

6. Bârı ġamıñdın olsa úadem òam ʿaceb imes
Bi'llâh ki uşbu bardın olur cibâl göz

7. Bolsa **Mesîói** beÆzi sarıġ úaddi òamnı ʿayb
BeÆzi sarıġ ġam itdi úadini melâl göz

LIX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - - - . - - - . - - - . -

1. Ey köÆül denîni fâni óâkdânı bîş imes
Òalú irür ãarf itseÆ köÆlüÆ mihmânı bîş imes

2. Óayf irür ãarf itseÆ evúâtıÆı artuġ rızú içün
Çün naãîbiÆ òân-ı devrân içre tânı bîş imes

3. Söyleme köp girçek ü yalġan ziyân u sûd içün
Kim saÆa bu sûddın âòir ziyânı bîş imes

4. Munʿamî kim cemʿ eyler mâl u úılmas anı òurc
Özgelerniİ rızúı içün pâsbânı bîş imes

5. İtme naúşıÆnı esîr-i õevú ü lezzât-ı cihân
Kim cihân lezzetiniÆ õevúı zamânı bîş imes

6. Bir òarâb olmış ribât irür cihân yol üzre kim
Òalú içinde cemʿ bulġan kârvânı bîş imes

7. İsteme cây-ı iúâmet bu ãıfat-ı münzil ara
Kim misâfirlerġa bîş köÆlüÆ mekânı bîş imes

8. Ey **Mesîóî** dehr-i fâni şâhid ü raʿnâsınıÆ
Mihrine aldanma kim nâ-mihribânı bîş imes

LX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
 - . - - - . - - - . - - - . -

1. ʿÂşıúı incitme kim âzûrde cânı bîş imes
Ġarra-ı óüsn olma kim andañ zamânı bîş imes

2. Óüsni vü ʿaşúım yanıda Leylâ vü Mecnûn sözi
İl ara efsâneye vü dâstânı bîş imes

3. ʿAşú ara pervâne bol ni bülbül ey dil mürġi kim
Bu muóabbet gû berâtıÆa fiġânı bîş imes

4. Serv irür yüziÆni vird aġzıÆnı dimek ġonce kim
Herze-òandî vird ü ġonceni zebânı bîş imes

5. Óayretim bar munca úanı çün úılur gözdin revân
Bu dil-i âzurde òûd bir úaùre úanı bîş imes

6. Çeşm-i bî-mârıdın ey dil nice feryâd itesin
Âòir ol hem sen teki bir nâ-tüvânı bîş imes

7. Òûbrûlardın **Mesîóî** ehl-i diller óâãılı
Sîne-i mecrûó u çeşm-i òûn-feşânı bîş imes

LXI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Òurrem oldı bâġ-ı köÆlüm yârsız òurrem imes
Bir dem irmes kim ġamıdın gözlerüm pür-nem imes

2. Serv-i güldin söz dimeÆ kim úadd ü yüzidin cüdâ
Servdin òâtır-ı òoş güldin köÆül òurrem imes

3. Ġonce güldi bülbül ön çekti vü bir güldin yıraġ
Veh ki mürġ-i dil işi cüz nevóa vü mâtem imes

4. Geşt-i gülzâr u çemendin nice açılsun köÆül
Yârsız çün baġrum içre ġayr-i òâr-ı ġam imes

5. Laʿlüÿi görgeç bolupdur zevúdin aġzı pür-âb
Gülşen içre ġonce-i ter aġzıda şebnem imes

6. Vâdi-i ʿaşú u cünûnda bu dil-i âşüfte óâl
Gerçi Mecnûndın ziyâde olmaya kim hem imes

7. Gülşen-i vaãlıdın ayru ol perî ruòãâreniÆ
Bu dil-i şeydâ **Mesîóî** úayġusız bir dem imes

LXII

Mefʿûlü / Fâʿilâtü / Mefâʿîlü / Feʿûlün
- - .   - . - .   . - - .   . - -

1. Her kim gözü zülfüÆ göre ey rûó-ı muúaddes
Ger mest ü perîşan ola men tek ʿaceb irmes

2. Óayvan suyuda yoú durur ol neşe vü óâlet
Kim laʿl-i lebiÆde irür ey rûò-ı muúaddes

3. Her canda bola serv-i çemen dilkeş ü zîbâ
Ki tâze nihâliÆ tek irür tâze vü nevres

4. Veh kim òaù u ruòsârıdın ayru gül ü sebze
Bu dîde-i giryânım ara òâr irür ü òas

5. Köp óûri vü cennet sözini söyleme zâhid
Kim óûr u cenândın maÆa ol mâh-liúa bes

6. Bir laóôa murâd-ı dil-i ʿuşşâú ile hergiz
Yüz vay ki urulmadı bu çeró-ı muúarnes

7. Bî-minnet-i maòlûú aÆa yetdi **Mesîóî**
El-minnetu'llâhü teʿâlî ve teúaddes

LXIII

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün
. - - -   . - - -   . - - -   . - - -

1. Zamâne ehliġa irmes ʻaceb ger şâdlıúdur iş
Saʻâdet burcıdın òurşîd-i evc-i salùanatdur úış

2. Hilâli tâliʻ olupdur saʻâdet âsımânıġa
Kim anıÆ pertevidin ehl-i ʻâlemġa feraódur iş

3. Şeref burcıdın olmış âşikâra kevkeb-i saʻdî
İrür te'sîri anıÆ il içinde emn ü âsâyiş

4. Sipihr-i salùanat üzre olur bir yeÆi ay tâliʻ
Toúuz aydur ki görmiş mâder-i eyyâmı böyle tiş

5. Ger istersin ki tapúay sin murâd-ı dünya vü ʻuúbâ
Erâdet yüzidin ey dil anıÆ dâmânıġa yapış

6. Zemin birle zamân âsıbedin õâtî bola sâlim
Felek birle melekdin cân u ʻömrıġa bola alúış

7. Bahâr-ı ʻömriġa yâ Rab ki yitmesün òazân yili
Mesîóî dehr ara tâ olacakdur yaz birle kış

LXIV

Mefʿûlü / Mefâʿîlün / Mefʿûlü / Mefâʿîlün
- - .   . - - -   - - .   . - - -

1. Tâ serv-i òırâmânum gülzâra òırâm itmiş
Gülzâr-ı òarameyni òûblarġa óarâm itmiş

2. Ol ʻârıø u úâmetdin serv ü güli bâġ içre
Pest itmiş ü revnâúsız her yân ki óarâm itmiş

3. äayd itgeli dil mürġın ãayyâd-ı úaøâ koya
ÒâluÆ bile zülfüÆi dâne bile dâm itmiş

4. Ni ʻayb dil-i bed-nâm tapmas lebidin ger kâm
Nâ-kâmlıġı eyyâm-ı ʻaşú ehliġa kâm itmiş

5. Ârâm-ı demi dutmas dil hiç maúâm içre
Tâ cân óazînimde dildâr maúâm itmiş

6. Ni ʻayb eger çıksam aròam bile mey ôarfın
Ol ʻahd-ı şiken neye meyl-i mey ü cân itmiş

7. Deryâsı **Mesîóî**niÆ yumşatmış anıÆ köÆlin
Ol ùâyir ü óaşîni bu dâneġa râm itmiş

LXV

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün
. - - - . - - - . - - - . - - -

1. Meni berg-i òazândıñ derd devri zâr zâr itmiş
Müõillet òâk râhı üzre òâr u òâksâr itmiş

2. Menüm tek gûyiyâ üftâde irür òazân berki
Ki bir nevres nihâliÆ hicri anı zerd ü zâr itmiş

3. Òazân yafraúları tek bir nigârıÆ daġ-ı hicrânı
Sarîú ruòsârımı òûn-ı ciġer birle figâr [196] itmiş

4. Òazânı yüzde gül-gûn eşkni ʻayb-ı iòtiyâr itsem
Meni cânân ġamı bu şîvede bî-iòtiyâr itmiş

5. Sararmış bâġ ara eşcâr-ı ehl-i derd yüzi tek
Nesîm-i hicr gûyâ bûstân içre güõâr itmiş

6. Çemen ser-sebz iken ni vech ile zerd oldı çehrem tek
ʻAceb kim aÆa hem devrân cefâsın âşikâr itmiş

7. **Mesîóî** bâġ sarġardı yüzüm tek anı hem gûyâ
Menüm tek bir gülüÆ òâr-ı ġamı köÆlide kâr itmiş

---

[196] Metinde "efkâr"

LXVI

Mefʿûlü / Fâʿilâtü / Mefâʿîlü / Fâʿilün
 - - .   - . - .   . - - .   - . -

1. Ol derd kim imes aÆa dermân firâú imiş
Ol ġam ki yoú durur aÆa pâyân firâú imiş

2. Ol mióneti ki olmas imiş hiç vech ile
Andın òalâã olmaġa imkân firâú imiş

3. Ol zaòmını ki eyler imiş derd ehliniÆ
Göziñe ãubó u şâmnı yeksân firâú imiş

4. Bî-iòtiyâr çehre-i zerd üzre dem-be-dem
Seyl-i sirişk gözdin aġar úan firâú imişú imiş

5. Derdâ ki derd-mendleri zülf-i yâr tek
İtmen şikeste óâl ü perîşân firâú imiş

6. Âvârelerni deşt-i cünûn içre eyleyen
Mecnûn mi¦âl-i bî-ser ü sâmân firâú imiş

7. Olmış durur **Mesîóî**ye ôâhir ki dehr ara
Ol derd kim imas aÆa dermân firâú imiş

LXVII

Mefʿûlü / Fâʿilâtü / Mefâʿîlü / Fâʿilün
- - . - . - . . - - . - . -

1. Ey ʻışú ʻaúl-ı cengidin itgil mini òalâã
Nâmus u nâm-ı nengidin itgil mini òalâã

2. Bir câm lâle reng ile pîr-i mey-fürûş
Zühd-i dürûġ rengidin itgil mini òalâã

3. Sâúî niheÆi kâmideyem baór-ı ġam ara
Bu baórınıÆ nihengidin itgil mini òalâã

4. Mey terkin itgeli düşüyem ġuãâa-i cengine
Mey birle ġuãâa cengidin itgil mini òalâã

5. Mecnûn ãıfat başımġa yaġan sengi ùıfl-i hicr
Eùfâl-i hicr-i sengidin itgil mini òalâã

6. Ey pîr-i mey-fürûş úadeó-i ãayúalı bile
Taúvâ vü zühd-i rengidin itgil mini òalâã

7. Luùf ile nice câm tola top-ı **Mesîóe**
Sâúînüà ʻöõr-i lengidin itgil mini òalâã

LXVIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ey felek itgil meni endûh-ı hicrândın òalâã
Ya òalâã it hicrdin ya eylegil cândın òalâã

2. Âh kim ʿışú içre bir sâʿat özümni görmedim
Òâùır-ı endûhnâk u çeşm-i giryândın òalâã

3. Dostlar bir derd imiş ʿışú u muóabbet derdi kim
Olmayan cândın òalâã olmas imiş andın òalâã

4. Nice efġânımdın olsa ıytlarıña derd-i ser
Ey ecel luùf it mini úılgil bu efġândın òalâã

5. Vaãl-ı nûşın tabmanın ġam nişidin fâriġ imes
Kaʿbeġa tâ yetmes il olmas muġîlandın òalâã

6. Zülf ü ruòsârıġa tâ boldum mukayyed ü ʿaôâ
Bolmışam ʿâlemde úayd-ı küfr ü îmândın òalâã

7. Çün müyesser devlet-i vaãl olmas imiş hicrsiz
Pes **Mesîóî** isteme öziñi hicrândın òalâã

LXIX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ey nesîm-i ãubh it óâlimni cânânımġa ʿarø
Veh ne cânân-ı âfet ʿaúl u dil ü cânımġa ʿarø

2. Kâm tolaò u dîde giryân olmaġımnı eylegil
Ol sözi şîrin lebi gül-berg-i òandânımġa ʿarø

3. Ârzû-yı vaãlıdın hicr otıġa pervâne tek
Koyma kim şeróini úıl şemʿ-i şebistânımġa ʿarø

4. Zülfidin ayru min rüsvânı küfr ehli ara
Baġlama zünnârımı úıl nâ-müselmânımġa ʿarø

5. Õerre-i sergeşte-i bî-tâbınıÆ aóvâlini
Mihr tek yüzidin it òurşîd-i tâbânimġa ʿarø

6. VaãlınıÆ yâdı bile cân birmegini hicr ara
Raóm úıl aóvâlime it köÆül alġanımġa ʿarø

7. Ayru cânândın **Mesîóî** cân birür óâletdedür
Ey nesîm-i ãubó it óâlimni cânânımġa ʿarø

LXX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Úılma nem bâver ger itse vaãl ile dildâr şarù
Kim bu tazvîr ile úılmışdur maÆa bisyâr şarù

2. Bes ki birmiş bizge yalġan va'deler bizlen úarîb
Úılma nem bâver ger itse vaãl ile dildâr şarù

3. 'Âşıú oldum vaãl-ı ümîdiġa vah kim bilmedim
Kim imiş 'ışú ehliġa dildârdın âzâr şarù

4. 'Işú kişide ãanem zülfi esîriġa irür
Deyr ara bolmaú muúîm ü baġlamaú zünnâr şarù

5. Şâd bolgil ey köÆül kim cevr ile bî-dâdını
Sindin özge úılmaya hiç kimge úılmış yâr şarù

6. Úoròaram nâgeh-i peşmân olmaya ey hem-nişîn
Úatlime kim eylemiş ol úâtil-i òûn-òâr şarù

7. Ger **Mesîóî**niÆ gözi òûn-bâr olsa yoú 'aceb
'Işú rüsvâsıġa irür dîde-i òûn-bâr şarù

LXXI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ayru gülzâr-ı cemâlüÆdin gülistândın ne óaôô
Olmaya naòl-ı úadiÆ serv-i òırâmândın ne óaôô

2. Olmaya ol zülf-i anber-fâm u òaùù-ı müşk biz
Ca'd-ı sünbüldin ne óâãıl bûy-ı reyóândın ne óaôô

3. İtmeye la'lüÆ tebessüm úılmaya úaddüÆ òırâm
Şâò-ı güldin mi ısıġ gül-berk-i òandândın ne óaôô

4. Dem-be-dem ger la'l-i cân baòşuÆ tebessüm úılmasa
Ni feraó 'Îsâ demindin âb-ı óayvândın ne óaôô

5. Ol gül-i ruòsâre vü bostân-ı 'ârıødın cüdâ
Geşt-i gülşendin ne sûd u seyr-i bostândın ne óaôô

6. Cân u 'ömrin her ki cânân yolıda ãarf itmedi
'Ömrdin bolġay aÆa ni óâãıl u cândın ne óaôô

7. Yâr bolsa eyleye Firdevs ü Rıêvân ârzû
Ey **Mesîóî** yârsız Firdevs ü Rıêvândın ne óaôô

LXXII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿlün
- . - -   - . - -   - . - -   - -

1. Kopsa nice hicr ara riste-i cânum çü şem‘
Veh ki bolup ilge fâş sûz-ı nihânum çü şem‘

2. Vaãl-ı ümmîdi bile âteş-i hicrân ara
Kopsa nice ey köÆül rişte-i cânum çü şem‘

3. Veh bu ne âteş durur bu dil-i zârumda kim
Şeróin itürge koyar barça zebânum çü şem‘

4. Nââıó-ı dem serdniÆ pendi irür bâde tek
Yoú ‘aceb ol bâdedin bolsa fiġânum çü şem‘

5. Veh ki úılıpdur meni pây-ı begil bezm ara
Koymak içün dîde-i eşk-i feşânum çü şem‘

6. Òayl perîler ara ‘ârıøınıÆ nûrıdın
Rûşen iter bezmini serv-i revânum çü şem‘

7. Nice bola âteş ü âbda ġam gicesi
Bu dil ü dîde-i úaùre çekenüm çü şem‘ [197]

8. Sûz u güdâzı ki bar mende **Mesîóî** bu şâm
äubó digin úalmaúa yoú gümânum çü şem‘

---

[197] Beyit metinde eksiktir.

LXXIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. İlge irür kâm-ı la‘liÆdin maÆa nâ-kâmlıġ
Yoú imiş ‘ışúıÆda óâãıl bizge cüz bed nâmlıġ

2. Düşmanı Æ kâmı(n)dadur tâ ol leb-i şeker-şiken
Dostlar yok bizge óâãıl ġayr düşman kâmlıġ

3. Ey selâmet ehli ger encâmsız boldum ni ‘ayb
‘Işú rüsvâsıġa irür şîve bî-encâmlıġ

4. Serv ü güldin söz dime ey bâġbân kim her zaman
Ot salur cânum ara bir serv-i gül-endâmlıġ

5. Bolsa bî-ârâm köÆlüm ‘ışú ara men‘ eylemeÆ
‘Âşıú u dîvânedin ni ‘ayb bî-ârâmlıġ

6. Dimegil sâúî úadeó kim la‘l-i cânândın cüdâ
Óaú naãib itmiş maÆa òûn-ı ciger âşâmlıġ

7. Muġ-beçe vaãlı bile mey-òâne úadrin bilmedim
Ey **Mesîóî** saldı bu günġa meni ol òâmlıġ

LXXIV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
 - . - - - . - - - . - - - . -

1. Mâh-ı óüsnüÆ yanıda ey òûblardın òûb-râġ
Mihr ile görünür kim mihr yanıda çırâġ

2. Güher-i vaãluÆ ġamıdın dürr-feşân göz yanıda
Baór ile gör gözü kim baór yanıda bulaġ

3. Nergis-i bî-mârıdın ayru dil-i zâr ey ùabîb
Eyle sayrudur ki sayru görünür gözine saġ

4. Nâ-tüvân köÆülde irür dâġ-ı hicr ü kûh-ı ġam
Hicr ü ġamdın veh ki bar köÆlüm üze dâġ üzre dâġ

5. Bâġ u bostânġa meni teklif úılma bâġbân
Kim maÆa zindândur ol güldin cüdâ bostân u bâġ

6. Sâúî-i devrân birür çün devr ilge câm-ı ʿayş
Birmes ehl-i derde cüz òûn âb-ı hicrândın ayaġ

7. Hicr ara cân birme kim bilgey **Mesîóî** bideli
Kim bola bir mihribân dildârıdın min tek ıraġ

LXXV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ey köÆül dil bî-vefâ aġyârġa yâr oldı óayf
‘Âteş-i ġayrını cânumġa revâ vâr oldı óayf

2. Dir idüm kim vaãl tapsam óâãıl ol gül çehredin
Gülsitân vaãlıdın óâãıl maÆa òâr oldı óayf

3. Min vefâ ümîdiġa ‘ömri cefâ çekdüm velî
Ol vefâsız ‘âúıbet bizge cefâkâr oldı óayf

4. Yârını aġyâr u aġyârı özıña bildi yâr
Ġayrı birle yâr u yârı birle aġyâr oldı óayf

5. Bister-i ġam üzre cân birdüm men bîmâr-ı zâr
Dimedi bir úatle kim ol zâr-ı bîmâr oldı óayf

6. Ol büt-i bî-raóm kâfir kişiniÆ bî-dâdıdın
Rişte-i tesbîóüm ey dîn ehli zünnâr oldı óayf

7. Ey **Mesîóî** òûb-rûlar mihriñe aldanma kim
Kim bular mekrdin ehl-i derde bisyâr oldı óayf

LXXVI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Âh kim köÆlümni úıldı hicr ara efġâr ʻışú
İtti baġrumnı kebâb u gözümi òûn-bâr ʻışú

2. Ger olam endûhgin ü zâr-ı ʻayn itmeÆ mini
Kim meni úılmış durur endûhgin ü zâr ʻışú

3. Tâ yüzüÆ gülzârı ġayıpdur gözüm karşusıdın
Vah ki sancır her nefes baġrım ara yüz òâr ʻışú

4. Yoú durur cüz şerbet-i vaãl aÆa öziñe çâre
Ey muʻâlic her kimi kim eylegey bî-mâr ʻışú

5. Merhem-i raóatnı hergiz yâd úılmas ey köÆül
Ol kimüÆ kim eyleyipdür köÆli efkâr ʻışú

6. Yâr ʻışúı birle boldım ol ãıfat âmîòte
Kim maÆa bolmış durur aġyâr-ı yâr u yâr ʻışú

7. Ayru ol gülnüÆ **Mesîóî** gülşen-i ruòsârıdın
Eşk-i gül-gûnumdın itmiş yüzümi gülzâr ʻışú

LXXVII

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / feʿûlün
- - .   . - - .   . - - .   . - -

1. Ey ùûùi-i cân la'l-i şeker-bâruÆa müştâú
V'ey bülbül-i dil gülşen-i ruòsâruÆa müştâú

2. Her şevú ki artuġrâú imes gözlerüm andın
Artuġraú irür bi'llâhi dîdâruÆa müştâú

3. OnuÆ saġınur úayda ki bir ses işitür gûş
Ez-bes ki irür gevher-i güftâruÆa müştâú

4. Her nice dil-i zâruma âzâruÆ irür köp
Köp-râk dil-i zârum irür âzâruÆa müştâú

5. Bar bu úad-i óam-geşte vü bu cism-i øâ'ifüm
Ey serv-i òırâmân úad ü reftâruÆa müştâú

6. Çün tilbe úaçar silsiledin vü bu ne sırdur
Tilbe dil irür turre-i tarrâruÆa müştâú

7. Cândın irür ey úâtil-i bî-bâk **Mesîóî**
Ol ġamze-i 'âşıúkeş-i òun-òâruÆa müştâú

LXXVIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
 - . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Âh kim ġamdın úuruttı tende úanımnı firâú
Vây kim koydurdı maġz-ı istiòânımnı firâú

2. Vaãluña ümîdvâr idüm fiġân… kim[198]
Tökti tîġ-i nâ-ümîdi birle úanımnı firâú

3. Şem‘ tek ruòsâre-i zerd üzre eşk görmedim
Rûşen itdi merdüme sûz-ı nihânımnı firâú

4. Ni ‘aceb ger dîdedin úılsam revân seyl-i sirişk
Eylemiş gözdin nihân serv-i revânımnı firâú

5. KöÆlümüÆ óâlını ger şeró itmesem ma‘zûr min
Neyleyem kim lâl úılmışdur zebânımnı firâú

6. Yûsuf'um hicrânıdın Ya‘úûbnıÆ gözi kimi
Eyleyipdür dîde-i güher-feşânımnı firâú

7. Veh ki koydı cân u cismüm hicrniÆ bî-dâdıdın
Nice koydursun **Mesîóî** cism ü cânımnı firâú

[198] Mısra‘ metinde eksiktir.

LXXIX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Âh yüzimiÆ âh kim köÆlümni úân itti firâú
Gözlerimdin yüzge ol úânı revân itti firâú

2. Sırr-ı ʻaşúıÆ kim yaşurdum cânda ʻömri vây kim
Rûy-ı zerd ü eşkâlümdin ey ʻayân itti firâú

3. Lâle tek baġrum ara yüz dâġ-ı óasretdür nihân
Tâ gül-i ruòsâruÆı gözdin nihân itti firâú

4. Boldum er âvâre vü bî-òânumân ʻayb itmeyiÆ
Kim meni âvâre bî-òânumân itti firâú

5. Ârzû-yı devlet-i vaãluÆdın ey òurşîd-i hüsn
Gözlerimni hicr ara kevkeb-feşân itti firâú

6. Baòt-ı gümrâh incusidin çeşm-i bî-mâruÆ kimi
KöÆlümi sayru tenimni nâtüvân itti firâú

7. Rûó perver leblerüÆdin ayru ey ʻÎsî nefes
Bu **Mesîóî**-i óaziÆe úaãd-ı cân itti firâú

LXXX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Lâle tek bağrımġa úoyduÆ dâġ-ı hicrân ey felek
Ġonce tek köÆlümni úıldıÆ tabuta úan ey felek

2. Ol gül-i ruòsâre vü ol ġonce-i terdin cüdâ
Gül tikendür gözlerümge ġonce-i peykân ey felek

3. Ol meh-i maómul nişînüÆ firúatidin çün ceres
äubó u şâm itdüÆ işim feryâd u efġân ey felek

4. Nice úan eylep köÆülni çün ãurâói dem-be-dem
İtesin ol úanı yüzüm üzre ġaltân ey felek

5. Úaysı gülni cilvekâr úılduÆ ki âòır úılmaduÆ
Anı yüz òârı bi-ümîd òâkla yeksân ey felek

6. İçmedi cüz zehr-i miónet yemedi cüz òûn-ı dil
Her kim oldı nice gün òânuÆġa mihmân ey felek

7. äanmagil kevkeb **Mesîóî** tîr âhı biryedür
Kim senüÆ göàsüÆdin itmiş gice perrân ey felek

LXXXI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün
- . - -   - . - -   - . - -   - . - -

1. Òoş irür cemâl ilidin şeb-i vaãl-ı nâz úılmak
Naôar ehlidin olarġa heme-dem niyâz úılmak

2. Òôş irür ayġa bir dem oluban bir öze maórem
Ol ışıġını muóakkem il üze firâz úılmak

3. Ki ayaġıġa úoyup yüz ki eliñe sürtüben göz
Gehi girye vü gehi söz ile aÆa râz úılmak

4. Sitem ü cefâ vü cevrüÆ barı ilge bî-óad irür
Yan durur mini óazinġa bu keremni az úılmak

5. Sîn ü bezm ü ʿayş úılmak def ü ceng ile terennüm
Min ü künc-i miónet ü nâle-i cân güdâz úılmak

6. Úılayım çü secde ol büt úaşıġa ne ʿayb zâhir
MaÆa farø irür bu mióràb içinde namâz úılmak

7. Dimegil **Mesîóî**ġa muóteriz olgil ol perîdin
Nice tilbede perîdin bilür iótirâz úılmak

LXXXII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Veh ki köÆlüm ʻışú ara her dem irür ġamnâk-ı râk
Tiġ-i bî-dâd ile gögsüm çâk u baġrum çâk-ı râk

2. Dir idüm vaãl ile bolsam şâmdân râk gün-be-gün
Vây kim hicr içre boldum gün-be-gün ġamnâk-ı râk

3. Òâk irürler ger muóabbet ehli cânân yolıda
Veh ki irmes kimse erbâb-ı vefâdın òâk-ı râk

4. Her nice kim pâk irür bostân ara gül-berg-i ter
Lîkin irmes gül rûhumnıÆ dâmenidin pâk-ı râk

5. Ehl-i dil úılıġa ger çâlâk irürlar òûblar
Veh ki irmes úatlümdin hiç kişi çâlâk-ı râk

6. Mevsim-i gül yetdi vü menʻ-i mey eyler muótesib
Bar ola andın cihânda kimse bî-idrâk-ı râk

7. Vaãlıda cân birmeyip hicrîde bolduÆ mübtelâ
ʻIşú ara sindin **Mesîóî** görmedüm bî-bâk-ı râk

LXXXIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Güher-i eşkimni tâ yüzümge ġalùân úılmaduÆ
Rûó-perver leblerüÆni güher-efşân úılmaduÆ

2. Hîç ki bezm içre veh kim gül teki açılmaduÆ
KöÆlümi tâ ġonce yaÆlıġ tabuta úan úılmaduÆ

3. BirmedüÆ bir maófili şem'-i cemâlüÆdin firâġ
Kim meni çün şem'-i ol maófilde giryân úılmaduÆ

4. Eyle kim nergis gözi òurşîdġa óayrân úılmaduÆ
ÚoymaduÆ bir göz ki ruòsâruÆġa óayrân úılmaduÆ

5. Ey Süleymân gûyiyâ la'l-i mesîóûm zevúidin
Bar idüÆ vâúıf ki meyl-i âb-ı óayvân úılmaduÆ

6. Ey felek kimge müyesser eyledüÆ ãubó-ı viãâl
Kim anı âòir esîr-i şâm-ı hicrân úılmaduÆ

7. Vâlih itdüÆ çün **Mesîóî** kim ni bir Leylâ veşâ
Kim anı Mecnûn ãıfat rüsvâ-yı devrân úılmaduÆ

LXXXIV

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün
. - - -   . - - -   . - - -   . - - -

1. N'ider min 'ıyd ü nevrûzı görem çün bir naôar yüzüÆ
Menüm nevrûz u 'ıydümdür cemâl-i 'âlem efrûzuÆ

2. Bâri ilge irür nevrûzlıgın ey perî irür
Men(i) dîvâneġa nevrûz ol gün kim görem yüzüÆ

3. Ġaraø nevrûzdın budur maÆa kim yâr ilini
Barıpbu óayleġa öpsem ki úıluú bola nevrûzuÆ

4. Bola nevrûz tek feróunde eyyâmum eger baúsa
Menüm aóvâlime nevrûz güni bir naôar gözüÆ

5. İrür nevrûzlıú çün resmdür anda òoş ol sâ'at
Ki yitgey resm-i nevrûzıġa cânġa tîr-i dil-düzüÆ

6. İrür tâ 'ıyd ile nevrûzdın nâm u nişân yâ Rab
Bola çün 'ıyd u çevn nevrûz-ı feróunde hüma-rûzuÆ

7. İlin öpmek saÆa nevrûz güni iltifât itdi
Çü dildâruÆ **Mesîóî** uşbu bes nevrûz firûzuÆ

LXXXV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ol ki gitmeydür øamîrümdin òayâlüÆdür senüÆ
Ol ki bolmaydur maÆa rûzı viãâlüÆdür senüÆ

2. Ol ki salmışdur men âvâreni Mecnûn ãıfat
Vâdi-i óayret ara müşkin ġazâlüÆdür senüÆ

3. Ol ki óâlümni perîşân itmiş vü günüm úara
Zülf-i müşkinüÆ bile òindû-i òâlüÆdür senüÆ

4. Bülbül-i rûóumnı miónet ataşıġa her nefes
Koyduran pervâne tik şem'-i cemâlüÆdür senüÆ

5. Óüsn bâġıda sehî úaddlar ara ey serv-i nâz
Naòl-ı ümîdüm menüm nevres nihâlüÆdür senüÆ

6. Deşt-i ġam içre mi¦âl-i õerre sergerdân meni
Eyleyen òurşîd-i óüsn-i bî- mi¦âlüÆdür senüÆ

7. Didüm ey úâtil meni oldum òalâã it hicrdin
Güldi didi ey **Mesîóî** bu òayâlüÆdür senüÆ

LXXXVI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ey köÆül ger bolmadum hem ãoóbet ü yârı anıÆ
Bu maÆa bes kim bilür boldum giriftârı anıÆ

2. Veh ne óâletdür ki mihri gün-be-gün olur füzûn
Her nice efzûn olur cânımda âzârı anıÆ

3. Yâr u ġam òâr ol gehî ol bî-kese dehrde
Yok durur ġayrı ġamuÆ yârı vü ġam òârı anıÆ

4. Ba'd-ı 'ömri ãora bir nevbet ger öz bî-mârını
'Ömrler olmaú olur bi'llâhi bî-mârı anıÆ

5. Yoú 'aceb ger 'âşıú-ı üftâde vü maôlûm ola
Her kimüÆ bir óam u ôâlim ola dildârı anıÆ

6. Salùanat ger ârzû úılsa besî ile durur
Ola her kimüÆ cihândâr mihribân yârı anıÆ

7. Zinde ger itgey **Mesîóî** çün Mesîóânı 'aceb
Mürde-i ãad sâleni cân-baòş-ı güftârı anıÆ

LXXXVII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ey naôar ehliġa ãubó-ı ʻıyd-ı ruòsâruÆ siniÆ
   ʻIşú ehliña Kaʻbe maúãûd-ı dîdâruÆ siniÆ

2. Dâne çıúmakdın saÆa görmek ġaraødur mâh-ı ʻıyd
   MaÆa bu kim göreyim òurşîd-ı ruòsâruÆ siniÆ

3. ʻIyd ile nevrûzdın köÆli úaçan tapúay füruó
   Derdmendi kim bola cânâ giriftâruÆ siniÆ

4. Derddin derd ehli vâúıfdur diyerler bes nidin
   Òasta köÆlüm óâlı bilmes çeşm-i bîmâruÆ siniÆ

5. Nuùú-ı ʻÎsâ vü zülâl-i Òıørını itgey òacil
   Ger tekellüm iylegey laʻl-i güher-bâruÆ siniÆ

6. ʻAúldın bîgâne vü ârâmdın ayru mini
   Eyleyipdür nergis-i câdû-yı òun-òâruÆ siniÆ

7. ʻIyd güni göz ucı birle **Mesîóî** óâlıġa
   Luùf ile úılsaÆ naôar Îzid bola yâruÆ siniÆ

LXXXVIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Eylemiş óayrânımnı ol nev'-i câdu nergisüÆ
Kim baòam her yân úılur yüzümge úarşu nergisüÆ

2. Bir baúışa nice târâc-ı şekîb ü hoş iter
Ger imes efsûnger ü mekkâr-ı câdû nergisüÆ

3. Ol sebebdin tilbeler tek düşmişem ġam deştide
Kim men Mecnûn bile râm ola âhû nergisüÆ

4. Çeşm-i bîmârıġa nisbet úılmagil ey bâġbân
'Ayn-ı maòmûridin irür nice sayru nergisüÆ

5. Nergise göz yummak irmes resm-i mihr itgeç tulu'
Çün yüz açduÆ ni sebebdin eyler uyòu nergisüÆ

6. NergisüÆ il úanını tökeç bolur bir óâl-ı râk
Gûyiyâ kim òalú úanıdın içer su nergisüÆ

7. 'İşve vü ġamze bile veh kim **Mesîóî** ni úılıp
äabrdın bî-gâne vü ùâúâtdın ayru nergisüÆ

LXXXIX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ey leùâfet gülbüni úadd-ı òırâmânuÆ siniÆ
Âfitâb-ı evc-i òûbî mâh-ı tâbânıÆ siniÆ

2. Sebze-i òaùùdın tabibdür óüsniÆ özge âb-ı nâb
Zîb-i ruòsârıÆ bolupdur òaùù-ı reyóânıÆ siniÆ

3. Mihrüm artar her nice cevrüÆ maÆa artuú bolur
Râóat-ı cândur ġam-ı bî-óadd u pâyânıÆ siniÆ

4. ʿÖmrüm otı ġam bile vaãlıÆa yit görgil meni
Yuúa úanumnı töker şemşîr-i hicrânıÆ siniÆ

5. Yoú ʿaceb ger ʿıyn-i luùf u merdümîdin ki gehî
Mihr ile óâlımġa baúsa çeşm-i fettânıÆ siniÆ

6. Luùf ile óâlımġa baúsa ey köÆül irmes ʿaceb
Yârġa ger ôâhir olsa söz-i pinhânıÆ siniÆ

7. Úaldı ger ùûùî-i ùabʿım bî-zebân ʿayb eyleme
Lâl úılmışdur anı laʿl-i suòandânıÆ siniÆ

8. Laf-ı İslâm u Òudâ tersî vurarsın bes nidin
Úaãddın eyler ol iki nâ-müselmânıÆ siniÆ

9. Yoú ʿaceb ger eylemes te'sîr ey dil bülbüli
Lâle ruòlar köÆlide feryâd u efġânıÆ siniÆ

10. Mi¦l-i bârân yaş töker göz gülmeye tabgay güzâr
Her cû dilde úılsa dil otıda peykânıÆ siniÆ

11. Yoú enîsi ey köÆül kim zülfüniÆ sevdâsıdın
ʿArø ite dildârġa óâl-i perîşânıÆ siniÆ

12. Reşkdin ãubó eyleyipdür câme-i cân çâk kim
Maùlaʿ-i òurşîd irür çâk-ı girîbânıÆ siniÆ

13. Zîb ile otduÆ semend-i nâz üze cevlân úılıp
Saldı rüst-â-òîz ʿâlem içre cevlânıÆ siniÆ

14. Evdin ol meh giçerek çıúdı maÆa didi raúîb
Ey **Mesîóâ** ol úadardur kim çıúa cânıÆ siniÆ

XC

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Òûblar bezmide la‘lüÆ güher-efşâne olsa nig
Ġonce-i sîrâb gülzâr içre òandân olsa nig

2. Serv ü gül naôâresi ger òûb irür bostân ara
Lîk naòl-i úâmet ü ruòsâr-ı cânân olsa nig

3. Òaùù-ı ‘anber fâmını úılma ‘aõâruÆdın tıraş
Kim benefşe meh nice zîb-i gülistân olsa nig

4. Òaùùnı gül-gûn ãafóadın óak itseÆ olur bed-nümâ
Óak yüzüÆdin olmaya ol òaùù-ı reyóân olsa nig

5. ‘ÂrızuÆ görgec köÆül mürġi nevâ çılsa ni ‘ayb
Her nice bülbül gülistânda ġazelòân olsa nig

6. Bil ü aġzıÆ remzi vü keyfiyyetin bilmes raúîb
Ġayrdın her nice sırr-ı ġayb pinhân olsa nig

7. Çü müyesser devlet-i vaãl olsam imiş hicrsiz
Bes **Mesîóî** hamdümüÆ endûh-i hicrân olsa nig

XCI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - - - . - - - . - - - . -

1. ‘Ömrü bilgil muġtenem tut câm-ı bâde ey köÆül
Mundın artuġ birme evúâtuÆnı bâde ey köÆül

2. Yâr ile gül-gûn úadeó çıkmak arada eyledüÆ
Òûbdur ger olmaya aġyâr arada ey köÆül

3. Sâdelikdür selsebîl ü óûr meyli eylemek
Olsa câm-ı bâde-i ruòsâr sâde ey köÆül

4. Yâdlarġa tâ salıpdur âşinâlık ùaróını
Âşinâlarnı gitürmes hiç yâda ey köÆül

5. Veh ne óâletdür ki mihri gün-be-gün olur ziyâd
Her nice cevri olur cânġa ziyâde ey köÆül

6. Òûb imiş ol semt-i peymân birle úılmak yâdlıú
Bar durur çün iltifât u meyli yâda ey köÆül

7. Çün **Mesîóî** zûd olur bîgâne ʻaúl u hûşdın
Her kim olur mâyil bir Türk-zâde ey köÆül

XCII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ġam imes ger ʻışú ara çekdüÆ melâlet ey köÆül
Nîş-i miónet birle irür nûş-ı râóat ey köÆül

2. Bolmagıl âzâde ger çikdüÆ besî renc ü elem
Bî-meşaúúat tapmadı hiç kim ferâġat ey köÆül

3. ʻÂşıú irseÆ isteme ãabr u selâmet kim imes
ʻIşú vâdîside cüz renc ü melâmet ey köÆül

4. ʻIşú-ı bî-dâd u cefâsı niredin min niredin
Sindin ötrü bizge yetmişdür bu âfet ey köÆül

5. Her nice didüm ki ʻâşıú bolma kim yoúdur saÆa
Òûbrûlar cevrini çekmege ùâúat ey köÆül

6. Pend işitmey ʻâşıú olduÆ imdi fâş itmek ni-sûd
Her dem âh-ı hasret ü eşk-i nedâmet ey köÆül

7. ʻIşú vâdîside úılmışsan **Mesîóî**ġa naãîb
Her nefesde yüz ġam u yüz miÆ melâlet ey köÆül

XCIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ey faøîlet mesnediġa õât-ı pâkuÆ bî-bedel
Ehl-i dâniş içre irürsen be bî-mi¦li me¦el

2. Server-i erbâb-ı fehm ü mürşid-i ehl-i suòan
Menbaʿ-ı idrâk u hoş u maʿdeni ʿilm ü ʿamel

3. Kâyinât irür muóîù ü mâder-i gaytı ãadef
Ol ãadefġa güher-i zât-ı şerîfüÆ mâ-óaãal

4. Ni ʿaceb sinse ʿaùârunıÆ şükûh-ı ãavleti
Rây u idrâkuÆ müdeúúıú fikrler itgen maóall

5. ʿÂlemüÆ her emrine kim düşse müşki ʿuúadeh
Dest-i tedbîrüÆ úılur ol ʿuúdeni fi'l-óâl-i óal

6. Eymen olsun õât-ı pâküÆ óâdi¦ât-ı dehrdin
GörmesüÆ yâ Rab binâ-i devletüÆ hergiz óalel

7. Âfitâb-ı devleti ola şerefde dâyimâ
Tâ müşerrefdür **Mesîóî** mihrdin burc-ı óamel

XCIV

Mütefâ'ilün / Mütefâ'ilün / Mütefâ'ilün / Mütefâ'ilün
. . - . - . . - . - . . - . - . . - . -

1. Dimesem men ey büt-i bî-vefâ ki maÆa cefâ yiter eylegil
Diyerem muóabbet ehli ara men mübtelâ beter eylegil

2. İrür ey perîveş-i sîmter naôaruÆ çü ehl-i vefâ bilen
Men(i) zâra hem kerem eyleben göz ucı bile naôar eylegil

3. Kum olup durur dil-i mübtelâ men(i) zârdın ola berr-Òudâ
Ser-i kûyıda eger ey ãabâ göresen maÆa òaber eylegil

4. O òadeÆ-i ġamze-i dil-sitân saÆa boldı cân dil ile nişân
Gehi cânda ileyin mekân gehi dil ara gezer eylegil

5. Cigerümni ey dil-i mümtehin ki kebâb irür ġam otı bilen
Ser-i kûyıda gezer ileben seg-i yâre mâ-óaõar eylegil

6. Dil ü cân bile reh-i 'ışú ara giresen çü ey dil-i bî-nevâ
Nite ger òadeÆ-i ġam u belâ özüÆni aÆa siper eylegil

7. Daòı salma ùurra-i òam-be-òam meh-i 'ârıøıÆ üze dem-be-dem
Bu **Mesîó**e kerem it gününü úara yiter eylegil[199]

---

[199] Mısra'ın vezni eksiktir.

XCV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - - - . - - - . - - - . -

1. Gün ıraġ olġac çemendin sarġarur mendiñ nihân
Âfitâbıdın ıraġ olġan tapur gûyâ bu òâl

2. Yine sarıġ aġrıġ u titretme beydâ eylemiş
Men kimi ger her güneş-i devr imes nevres nihâl

3. Men kimi ger bir güneş ruòsâredin ayru imes
Sarıġ aġrıġ birle titretme nidin tapmış nihâl

4. Òalú-ı eşkimni görüp her yan sarıġ yüzüm üze
Baġ ara tüşge òazâna şebnem eylerler òayâl

5. Her òazânlıú naòl okşar bâġ ara bir zâra
Kim sarıġ yüzini gül-gûn eşki úılmış bolsa âl

6. Her ùarafda bîd tek yafraġları bostân ara
äarãar-ı bâd-ı òazândın sarġarıpdur çün hilâl

7. Yoú òazân yafraġları kim bâġ ara ol şâh-ı óüsn
Seyr itgeç başı üzre zer ni¦âr eyler şimâl

8. Vaútini bil muġtenem bolma **Mesîóî** ‘ayşsız
‘Ömr-i naòliġa òazândın nice kim yoútur vebâl

XCVI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Yâr ile bir òalveti ister dil-i âşüfte òâl
   Kim o şol òalvetde olmay bâğda girmek maóâl

2. Ola bir mânâ mey-i ãâfi ki õevú ü renkde
   Yâr-ı la'li tek mükeyyif ola vü yüzi tek âl

3. Eyle òoş óâl olalı ol bâdedin kim arada
   İki yandın úalmaya aãla óicâb u infi'âl

4. Barça óasbe'l-müdde'ây-ı òâùırum birgey cevâb
   Muúteøâ-i ùab'adın her nesne kim úılsam su'âl

5. Ger diyem nâzik bilüÆni úuçayım disün ki úuç
   Ver diyem kim boynuÆa úol salayım disün ki sal

6. Ger diyem kim pâyuÆa cân bireyim disün ki bir
   Ver disem bûsî lebüÆdin alayım disün ki al

7. Ni ùaleb úılsam daği óaúdın **Mesîóî** ger maÆa
   Barça 'ömrümde müyesser ola bir gün bile óâl

XCVII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - - - . - - - . - - - . -

1. Úılmasun bî-mârlıú mâh-ı cemâlüÆni hilâl
Yetmesün òurşîd-i ruòsâruÆġa âsîb-i zevâl

2. Sâlim olsun naòl-i bâlâyuÆ òazân-ı târâcıdın
Eymen olsun ġam yelidin ol gülistân-ı cemâl

3. Sayrulıġ òâr-ı ġamıdın gülşen-i devrân ara
Ol gül-i ʻârıø ilâhî tapmasun taġyîr-i óâl

4. Tâb-ı tebdin úaùre úaùre ter midür cismüÆ üze
Ya çiçeklenmiş hevâ te'¦îridin nevres nihâl

5. Nâ-tüvân cismümġa irür her nefes yüz miÆ elem
Tâ saÆa bîmârlıġdın bar durur cânâ melâl

6. Çerò üze tâ mihr ü mehdin bar durur nâm u nişân
Olmaya mâh-ı cemâl ü mihr ʻömrünġa vebâl

7. Tâ saÆa bî-mârlıú bardur **Mesîóî**niÆ irür
KöÆli ġamgîn cânı maózûn beÆzi sarıġ eşki al

XCVIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - - - . - - - . - - - . -

1. Zülf ü úaddüÆdin cüdâ bolmışdur ey nâzik nihâl
Mûyedin cismim mûy u nâledin úaddim çü nâl

2. Nev-bahâr-ı ʻârıø u şimşâd-ı úaddüÆdin cüdâ
Gülbün-i ʻayşım òazân úılmışdur ey nevres nihâl

3. Terġa batıp geh úızarmak gâh saràarmak nedür
Tabmayıpdur ger gül-i raʻnâ yüzüÆdin infiʻâl

4. Óâãıl itmişler ne kavlıñda müsellim bolmaġa
Ser ü úaddüÆdin nişân u ġonce aġzuÆdın mi¦âl

5. Şâm-ı ġam miónetleridin ey köÆül incinmegil
Nîş-i hicrân görmeyin hergiz görer nûş-ı viãâl

6. HecriniÆ bî-dâdıdın irür maÆa bir óâleti
Kim cihânda bolmasun heç kimsine yâ Rab bu óâl

7. Rûzgârı úara rûyı zerd ü eşki al irür
Çerò-ı zünnârı **Mesîói**ġa úılıpdur tâ bu al

XCIX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Devr-i ôulmidin úaçan kim tolsa köÆlüm şâm-ı ġam
Çün ãurâói girye-i telò ile òâli eylerem

2. Gül gözümge òâr irür gülşen saray úılsam güzâr
Bâdeni nûş eylesem irür meõâkum içre sîm

3. Raóm úıl ey çerò maóremler nice maórûm olup
Ola nâ-maórem óarîm-i vaãl içre muóterem

4. Ey köÆül dünyâ vü mâfihâġa çün yoú iʿtibâr
AÆlagil dünyâ vü mâfihâ vücûdını ʿadem

5. ʿÂlemüÆ malını cemʿ itmek ġanîmet bilmegil
ʿÂlem içre bil köÆül cemʿiyyetini muġtenem

6. İstemessen ger elem bolma muúayyit malıġa
Bir raúamdur ãafóa-i devrânġa çün mâl u elem

7. DehriniÆ bîş ü kemi úılma **Mesîóî** ârzû
Her ne köÆlüÆ bîş-i mâyildür aÆa meyl ile kem

C

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün
. - - - . - - - . - - - . - - -

1. İrür her kimse öz yâri bile hem ãoóbet ü hem-dem
MaÆa yoú hem-dem ü hem ãoóbeti cüz miónet ü mâtem

2. İrür her kimge dildârı vü ya ġam òârı vü yâri
MaÆa ni yâr u ġam òârı ki hem-râzum bola bir dem

3. Cefâ vü cevrdür andın duyup min bi'llâhî cândın
Ne luùf ümîdi cânândın ne baòt-ı vâj-gûndın hem

4. Şeb-i ġam yârdın ayru irür ġam gencide her su
Refîú ü hem-demüm úayúu enîs ü ġam-küsârum ġam

5. FirâkuÆ itgeli menzil köÆül mülkini ey köÆül
Ne gördüm özümi òoş dil ne taptum köÆlümi òürrem

6. İrür bir yan ġâm-ı devrân u bir yan miónet-i hicrân
Bu ġamdın köÆlüm irür úan bu miónetdin gözüm pür nem

7. **Mesîóî** ol büt-i mevzûn saÆa dildâr olur bir gün
Nice cevr eyleye efzûn sin aÆa mihr úılma kem

CI

Mefâ‘ilün / Fe‘ilâtün / Mefâ‘ilün / Fe‘ilün
. - . -   . . - -   . - . -   . . -
(fa‘lün)
(--)

1. ‘Arûs-ı dehr besî bî-vefâ imiş bildüm
Vefâ tevaúúu‘i andın óatâ imiş bildüm

2. Firîb ü mekrıġa aldanmayıp anı red idin
Úabûl-ı òâùır-ı òalú u Òudâ imiş bildüm

3. Kişi ki ãoóbetidin istemez cüdâ bolmaú
Zamâne ‘âfiyetidin cüdâ imiş bildüm

4. Felek ‘inâyetiġa bolmagil ferîfte kim
‘İnâyeti hüma renc ü i‘nâ imiş bildüm

5. Bu devr-i merdümiġa âşinâyılıú úılġan
Belâ vü miónet ile âşinâ imiş bildüm

6. Delâ vefâ ùam‘a itdüÆ zamâne merdümidin
Ne kim yeter saÆa ildin sezâ imiş bildüm

7. **Mesîóa**ya güñe çıúmaúıdın **Mesîóâ**nıÆ
Úaçıp ulusdın aÆa müdde‘â imiş bildüm

CII

Müstef'ilün / Müstef'ilün / Müstef'ilün / Müstef'ilün

- - . -   - - . -   - - . -   - - . -

1. Hicrân yetende geceler irür maÆa ġam òâr-ı ġam
Aġzum úurusa nit görür bu dîde-i òûn-bâr-ı ġam

2. Ol bî-vefâ bî-dâdın irür maÆa ey hem-nişîn
Derd ü ġam u miónet úarîn hem ãoóbet ü ġam òâr-ı ġam

3. Ni ansız irür ùâúatimni aÆa yetmek úuvvetim
Bu ġamdın oldı úâmetim çün ùurre-i dildâr-ı òam

4. La'lüÆdür ey 'Îsâ nefes derd ehliġa feryâd-res
Ni 'ayb eger andın heves itgey dil-i bî-mâram

5. Dutma piyâle sâúıyâ kim la'l-i cânândın cüdâ
Yutmak naãîb itmiş maÆa bu çerò-ı gec reftâr-ı dem

6. Dehr ehlidin lutf u kerem bolmış vefâ tek kez 'adem
Bi'llâh ki yetmes heç ġam ger yetmeye âzâr hem

7. Maóbûblardın cüz cefâ umma **Mesîóî** 'ışú ara
Kim bar imiş mihr ü vefâ bu úavm ara bisyâr-ı kem

CIII

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün
. - - -   . - - -   . - - -   . - - -

1. Feøâ-yi ‘âlem-i ‘irfânda ol şehbâzdur úöÆlüm
Ki úudsî ‘âşiyân kuşlarġa hem pervâzdur köÆlüm

2. Feããóat âsımânı üzre pervâz eyleyen her dem
Ma‘ânî ùâyerîn-i ãayd ilen şehbâzdur köÆlüm

3. Salur ebyât derd-âmiz ile ‘ışú ehline âteş
Suòan ùarzîda bir câdû-i efsûn-sâzdur köÆlüm

4. Úılur güftâr-ı Şîrîndin suòan òânını pür-şekker
Feããóat içre ùûùî-i suòan pervâzdur köÆlüm

5. Cünûn u ‘ışú ıúlîmide ey hoş u òıred ehli
Gehi Mecnûn gehi Ferhâd ile hem-râzdur köÆlüm

6. İşitmey pendümi maóbûblar mihrine aldanduÆ
SaÆa bu úavmdin her nesne yetyer azdur köÆlüm

7. **Mesîóî** devlet-i ‘ışú u muóabbetdin bu devrânda
Suòan perverler içre ããóib-i i‘câzdur köÆlüm

CIV

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

. . - -　　　. . - -　　　. . - -　　. . -

(Fâ'ilâtün)　　　　　　　　　(Fa'lün)

(- . - -)　　　　　　　　　　(- -)

1. Òaùù-ı müşkînide la'lini görüp cân taptum
Ôulmet içre mi¦len çeşme-i óayvân taptum

2. Ne òaù u la'limni teşne lebi dil-i òaste
Özüme Òıør ile Rûóu'llâhı mihmân taptum

3. La'l-i cân baòşı üze òaùùı suda gördüm
Sebze-i tâze ara ġonce-i òandân taptum

4. Sebze-i tâze ara bile ġonce-i òandân dime kim
Òayl-i ùûùî bile her yan şekeristân taptum

5. KöÆlümüÆ øa'fı içün òaùù u leb ü dişidin
Gevher-i nâb u zümrüd bile mercân taptum

6. Gözü tarattum òaùù u la'lıġa men baòt-ı úara
Ġam úaranġusıda òûnâbe-i hicrân taptum

7. Úan yutup gice **Mesîóî** ġam ara olmış idüm
Òaùù-ı müşkînde la'lini görüp cân taptum

CV

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün
. - - -   . - - -   . - - -   . - - -

1. 'Aceb yoú ey köÆül ger õerre tek bî-tâb ola cânum
Gelipdür miónet âbâdumġa çün òurşîd-i tâbânum

2. Úılıp ol pâdişâh-ı óüsn gülimġa úadem-rence
'Aceb irmes eger itsem ni¦âr muúaddem-i cânum

3. Niçüñ pervâne tek dil bülbüli koydurmasa özni
İrür ol serv-i gül ruòsâr çün şem'-i şebistânum

4. Cefâ vü cevr-i terkin eyleyip cân-ı fekârımġa
Tereóóüm eyleyen kalbimġa kılmış köÆül alġanum

5. äorup óâlimni …[200]
E¦ir úılmış durur köÆlide güyâ sûz-ı pinhânum

6. Didüm gülzâr óüsnüñde nidür ol ġonce-i òandân
Tebessüm birle didi kim irür la'l-i suòandânum

7. **Mesîóî** n'eylerem men serv ü gülni dehr-i bâġında
Çü ol gül çehrelik serv-i sehî úadd boldı mihmânum

8. Tiler úanumnı tökmek hicr çün eyyâm-ı viãâl irür
Çikip şemşîr ü tök úanumnı yoksa boynuÆa úanum

[200] Mısra' metinde eksiktir.

CVI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Kâfirem ger yârsız gülşen sarı rû itmişem
Yakılı kâmumca devrân bağıda bû itmişem

2. Ey köÆül pendim işit vaãlın temennâ eyleme
Çünki min bî-dâd-ı hicrânı bile òû itmişem

3. Bes ki úıldum mûyeler mûy-ı meyânuÆdın cüdâ
Øa'ifdin bu cism-i efkârumnı çün mû itmişem

4. Ol úadar vurdum şeb-i hicrîde göàsüm üzre taş
Kim köÆülüÆ otıdın taş bağrını su itmişem

5. Özmişem 'âlemde özge arzûlardın ùama'
Ârzû tâ câm-ı ãâf u rû-yi ney-gû itmişem

6. Çü kenâr-ı serve çün çâdur úadüÆ naòli içün
Gözüm eùrâfını yaşdın yüz sarı cû itmişem

7. Yâr-ı òalvetde **Mesîóî** ġayre hem-zânû vü men
Giceler tâ rûz-ı bister rû-yı zânû itmişem

CVII

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'îlü / Fâ'îlün
\- - .   - . - .   . - - .   - . -

1. Derd-i dil itmek ol büt-i ‘ayyâra úoròaram
Derdümġa nâgeh eylemeye çâre úoròaram

2. Eyle ki küfr-i zülfiġa gördüm seni esîr
Tesbîóiÿ ey köÿül döne zünnâra úoròaram

3. Ol gül ki hem-nişîn aÿa her òâr u òas irür
Nâmus köÿlegini úıla pâre úoròaram

4. Dün gice mest derd-i dil aġyâra itmişem
Biriÿe miÿ düzüp yitüre yâre úoròaram

5. Bu lutflar ki bizge úılur ġayrdın nihân
Bizdin nihânı eyleye aġyâra úoròaram

6. Köp onma bâġbân gül ü servüÿni kim seni
Şerminde ayta ol úad u ruòsâre úoròaram

7. Bu şîve vü şi‘âr **Mesîóî** ki sende bar
Kûyîdin eyle ki seni âvâre úoròaram

CVIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. ʿİşve-i nergis-i bî-mâruÆa úurbân olayım
Ġamze-i úâtil-i òûn-òâruÆa úurbân olayım

2. Saçılur gâh suòan laʿl-i lebüÆdin tek güher
Ki leb-i laʿl-i güher-bâruÆa úurbân olayım

3. Cânġa güftâr-ı melîóüÆdin irür õevú ü neşâù
Ki melâóat bile güftâruÆa úurbân olayım

4. Dil irür vâlih-i òâl ü òaù u ruòsâruÆ kim
Ol òaù u òâl ile ruòsâruÆa úurbân olayım

5. Cân u dil òurrem irür úâmet ü reftâruÆdın
Ki òırâman úad ü reftâruÆa úurbân olayım

6. Ġamze-i şeb-rû-yı ʿayyâruÆ alur cânumı kim
Ġamze-i şeb-rû-yı ʿayyâruÆa úurbân olayım

7. Òûblar içre irür mâh-ı **Mesîóî** yâruÆ
Ki siniÆ mâh-ı ãıfat-ı yâruÆa úurbân olayım

CIX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. İtgeli ‘azm-i sefer şûò-ı sitemkârum menüm
Gökdedür her-dem fiġân u nâle-i zârum menüm

2. Ger ceres tek nâle úılsam ‘ayb úılma ey refîú
Çün sefer ‘azmiġa maómil baúlamış yârum menüm

3. Her kime dildârı eyler ki cefâ vü gâh mihr
Veh ki úılmas cüz cefâ vü cevr-i dildârum menüm

4. Dâyimâ yâ Rab naãîbüm eylegil âzurdelik
YâriniÆ ger müdde‘âsı bolsa âzârum menüm

5. Ger ãanemġa zâr u zülfiġa esîr oldum ne ‘ayb
Kafir-i ‘ışúum budur büt birle zünnârum menüm

6. Ey köÆül köp nâle úılma tökme úan ey dîde köp
Olmaya fâş olsa nâgeh ilge esrârum menüm

7. Òâùırımnı görmedüm bir dem **Mesîóî** şâdmân
Tüşgeli ol sengdin birle ser ü kârum menüm

CX

Mef'ûlü / Mefâ'îlün / Mef'ûlü / Mefâ'îlün
- - .   . - - -   - - .   . - - -

1. Gözüm yine ùâlibdür ruòsâruÆa sulùânum
Şevküm yine ġâlibdür dîdâruÆa sulùânum

2. Ġayr ile óikâyet úıl cânum üze minnet bil
Kim köÆlüm irür mâyil güftâruÆa sulùânum

3. ÂzâruÆı itme kim bu dil-şüdedin bir dem
Kim cân ile müştâkım âzâruÆa sulùânum

4. GözüÆ ġamıdın bî-mâr bolmış bu dil-i efkâr
İt la'lüÆ ile timâr-ı bî-mâruÆa sulùânum

5. Bostân ile gülşende seyrân heves itgende
Şemşâd olur bende reftâruÆa sulùânum

6. Dîvânedür vâb ile ol kim ki mehi geh geh
Teşbiye úılur bi'llâh ruòsâruÆa sulùânum

7. ÖzüÆe **Mesîóî** bil bir salùanat-ı kâmil
Kim geh geh olur mâyil-i eş'âruÆa sulùânum

CXI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . -

1. Nâzlıú-ı nâzik cebînümsin menüm
Nâz úıl kim nâzenînümsin menüm

2. Hem nefeslik it demî bahr-ı Òudâ
Her nefes kim hem-nişînümsin menüm

3. Küfr-i zülf ü nergis-i câdû bile
Âfet-i îmân u dînümsin menüm

4. Ey ġam-ı cânân köÆüldin gitme kim
Mûnis-i cân-ı óazînümsin menüm

5. Şâm-ı ġamda ġam-güsâr u hem-demi
Òâùır-ı endûhgînümsin menüm

6. Ey òayâl-ı dost ġâyip bolmagil
Şâdi-i cân-ı ġamînümsin menüm

7. Zülf-i perçîn ü òaù-ı müşkin bile
Ġayret-i âhû-i çînümsin menüm

8. NâzuÆı çekse **Mesîóî** yoú ʻaceb
Nâz-perver nâzenînümsin menüm

CXII

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Feʿûlün
- - . -. - . . - - . . - -

1. Meyl itdi ki bisyâr ola aġyâr muʿaôôam
Aġyâr muʿaôôam ola bisyâr muʿaôôam

2. Yâr ola muʿaôôam naôar eliġa imes ôulm
Ôulm uşbu durur kim bola aġyâr muʿaôôam

3. Râz-ı dilümi yâre niçüñ şeró idem kim
ʿÂciz anıÆ şerhidin vü yâr muʿaôôam

4. Müşkil ki viãâlıġa yetişmesem n'îçün kim
Min ʿışúıdeyem bidel ü dildâr muʿaôôam

5. ʿUşşâúına ey biñ ãabâ luùf ile (ki) söyle
Raóm itse gehî her nice kim bâr muʿaôôam

6. Ôulm eylemegil birr-i Óudâ ehl ü vefâya
Yâr itdi sini her gice cabbâr muʿaôôam

7. Müşkil ki **Mesîóî** aparam cân-ı sitemdin
Men zârum vü ol şûò-ı sitemkâr muʿaôôam

CXIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Şükru'llâh kim münevver boldı ey ârâm-ı cân
   'Ârıøı Æ òurşîdidin bu dîde-i kevkeb feşân

2. Gitdi köÆlümdin ùufeyl muúaddemüÆdin iki ġam
   Geldi cânumġa viãâlüÆ devletidin yeÆi cân

3. Olmış idüm hicriniÆ bî-dâdıdın ġam gencide
   Birdi vaãluÆ müjdesi bizge óayât-ı câvidân

4. Söylegil bahr-i Òudâsın sen gözüm karşusıda
   Kim maÆa baòt-ı siyedin hergiz irmes bu gümân

5. Bu menem ki devlet-i vaãluÆ maÆa bolmış nasîb
   Yâ ki bu iúbâl bolmışdur maÆa tüşde 'ayân

6. Bu menüm gözüm midür yüzüÆdin olġan behremend
   Yâ òayâlüÆdür naôarda cilve úılġan her zaman

7. Òûb eger irür **Mesîóî** görmeyim bî-dârlıġ
   Ver òayâl irür gözidin bolmasun yâ Rab nihân

CXIV

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün
. - - -   . - - -   . - - -   . - - -

1. Bióamdu’llâh ki rûşen boldı göz mâh-ı cemâlüÆdin
Dil-i ġam dîde hem òurşîd-i óüsn-i bî-zevâlüÆdin

2. Eger şâm-ı firâúuÆ cânuma yet gördi köp âzâr
Velî yüz şükr barça ref‘ irür ãubó-ı viãâlüÆdin

3. Ten-i zârum eger ġam şiddetidin çün òayâl irdi
Velî köÆlüm demî òâlı imes irdi òayâlüÆdin

4. Felekġa dûd-ı âhum baş çıkar irdi mi¦âl üsrûş
Úılurdum yâd çün ġam gicesi nâzik nihâlüÆdin

5. Úadüm andın òam irdi mâh-ı nev tek kim gözüm görmey
Felek üzre yeÆi aynı cüdâ müşkin hilâlüÆdin

6. Mi¦âl-i bülbül andın yârdi işim nâle vü efġân
Ki irdüm ayru gülzâr-ı cemâl-i bî-mi¦âlüÆdin

7. Bióamdu’llâh ki devrân raġmına yine münevverdür
MesîóîniÆ gözi òurşîd-i óüsn-i bî-zevâlüÆdin

CXV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Òûbrûlar mecma‘îde gevher-i yek dânesin
Veh nitey ta‘rifüÆi bi’llâh ki òoş cânânesin

2. Rûşen ol göz kim göre her gün senüÆ ruòsâruÆı
Baòtiyâr ol kimse kim anıÆ bile hem-òânesin

3. äoóbet-i óûr u şarâb-ı kev¦er itmes ârzû
Kimge ey Òûrî ãıfat hem sâġâr u peymânesin

4. Mülket-i Cem birle tâc-ı niúbâdı istemes
Ol kimi kim dergehüÆ òâdimleridin ãanasın

5. Çün úılıp sin òalú ile bî-gânelerni âşinâ
Âşinâlardın nidin bes bu ãıfat bî-gânesin

6. Bûse eh kim va‘de úılduÆ úıl edâ ey terk-i mest
Úoròaram kim nâgehân hoşyâr olanda dânesin

7. Ey perî zincir-i zülfüÆe mini úaydit didüm
Güldü didi ey **Mesîóî** sen meger dîvânesin

CXVI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Cismümi koydurdı cânâ dâġ-ı hicrân sinsizin
Raóm úıl kim úalmadı cismüm ara cân sinsizin

2. Bideli kim her güneş ãubó-ı viãâlüÆdin cüdâ
Düşe bilgey ni çıkar min şâm-ı hicrân sinsizin

3. Òâròâr-ı hicrdin gül ġoncesi tek bağlamış
Ey bahâr-ı óüsn-i köÆlüm teh-be-teh úan sinsizin

4. Derdümi ister ki dermân eylegey miskin ùabîb
Bilmeyipdür kim imes derdümġa dermân sinsizin

5. Dime ref‘ it mey bile dildin ġâm-ı hicrânı kim
Zehr-i úâtildür içsem âb-ı óayvân sinsizin

6. äabr úılmak barça òûblardın eger mümkün irür
Lîk ey sulùân-ı òûbân yoòtur imkân sinsizin

7. Úaldı çün Mecnûn **Mesîóî** vâdî-i hicrân ara
Cismi ‘uryân bağrı biryân gözi giryân sinsizin

CXVII

Müstef'ilün / Müstef'ilün / Müstef'ilün / Müstef'ilün
- - . -   - - . -   - - . -   - - . -

1. Hiç kimse mehcûr olmasun mind yek diyâr u yârdın
Âvâre òân u mânidin ayru dil ü dildârdın

2. Óâlimni bilgey yek-bi-yek ol kimse kim cevr-i felek
Úılmışdur anı bende tek ayru diyâr u yâridin

3. Veh kim ġam ile yâr imiş bârı ġamı bisyâr imiş
Âzâde ey kim zâr imiş min tek zamân âzârıdın

4. Ġurbetdeyem ey hem-nefes dermânda vü bî-kev ü kes
Çün mürġ-i zindân-ı kafes ayru gül ü gülzârıdın

5. 'Âlem ara òoş óâl irür peyveste feraó fâl imiş
Her kim ki fâriġ bâl irür dünyâ kim ü bisyâridin

6. Devletġa irür reh-nümûn dehr içre ey ehl-i fünûn
Her kimse kim çıúsun birûn öz perde-i pindârıdın

7. Serv ü úad urur cânı ara gül göziña òâr-ı belâ
Tüşge **Mesîóî** tek cüdâ öz serv gül-i ruòsârıdın

CXVIII

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Feʿûlün
 - - . . - - . . - - . . - -

1. Ger bu dil-i zârumnı diler yâr-ı perîşân
Yâ Rab bola dâyim bu dil-i zâr-ı perîşân

2. Veh kim … òâtırını eylemedi cem‘[201]
Tâ òâtırumı eylemedi yâr-ı perîşân

3. KöÆlümni perîşân úılıp ol zülf-i òayâlî
Sevdâdur imes tâ bola bîmâr-ı perîşân

4. Úaş üstide o nergis-i ãahbâ-zede maòmûr
Yüz üstide ol ùurra-i ùarrâr-ı perîşân

5. Miórâb ara yâl úan irür kâfir-i mesti
Kim muãóafa úılmış bola zünnâr-ı perîşân

6. Ey ‘aúl-ı perîşânluġıma gülme ki bardur
‘Işú içre men ü sen teki bisyâr-ı perîşân

7. Bir köÆlini cem‘ eylemedi çerò-ı **Mesîóî**
‘Işú içre men ü sen teki bisyâr-ı perîşân

---

[201] Mısra‘ metinde eksiktir.

CXIX

Mefʿûlü / Mefâʿilün / Feʿûlün
 - - .   . - . -   . - -

1. Nice koya cân senüÆ ġamuÆdın
Feryâd u fiġân senüÆ ġamuÆdın

2. Nice bola çeşm-i eşk-bârum
Òunâbe-feşân senüÆ ġamuÆdın

3. Efsûs ki úıldı naòl-i ömrüm
Ey serv-i òazân senüÆ ġamuÆdın

4. Nice bolacak durur çü ġonce
KöÆlüm tolu úan senüÆ ġamuÆdın

5. Feryâd ki koydurur köÆülin
Bu sûz-ı nihân senüÆ ġamuÆdın

6. Ey serv-i revân gözümdin irür
Seylâb-ı revân senüÆ ġamuÆdın

7. Müşkil ki **Mesîóî**-i perîşân
Ger úurtara cân senüÆ ġamuÆdın

CXX

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Feʿûlün
- - . . - - . . - - . . - -

1. Bezm içre nice la‘lüÆi òandân iteceksin
Ġonce kimi köÆlümni tolu úan iteceksin

2. Gül tek güleceksin nice her òâr yüziña
Bülbül tek işim nâle vü efġân iteceksin

3. Ġayr encümenin yâr öteceksin nice çün şem‘
Ol encümen içre meni giryân iteceksin

4. Cân içre nice yaşuracak min ġam-ı ‘ışúıÆ
Sin ġayr bile ãoóbet-i pinhân iteceksin

5. Nice bireceksin meni vaãluÆ bile va‘de
Âòirine ol va‘deni yalġan iteceksin

6. Ümmîd-i viãâl ile nice ehl-i naôarnı
Ey çerò esîr-i ġam-ı hicrân iteceksin

7. Raóm ile **Mesîóî**ġa nice ey büt-i bed-‘ahd
Munca sitem-i bî-óad u pâyân iteceksin

CXXI

Feʿilâtün / Fâʿilâtün / Feʿilâtün / Fâʿilâtün

. . - -　　- . - -　　. . - -　　- . - -

1. Özüme òayâl iderdüm ki menümle mihribânsın
Ġalaù itmişem nigâra maÆa bir belâ-yı cânsın

2. Ne gümân-ı bâtıl irdi ne òayâl-i serv ü fâsid
Ki seni gümân úılurdum maÆa yâr u mihribânsın

3. Bâri ilge luùf-ı bî-óad çü úılursın ey sehî úad
Ne durur menüm günâhım ki menüm bile yamansın

4. Dir idüm ki mihr úılsaÆ ne bilürdüm ey perî men
Ki canın adüvv-i cânımnı zâr-ı nâ-tüvânsın

5. Gehi dilge úaãd itersin gehi cân-ı nâ-tüvânsın
SaÆa degmesün yamân gözge ġarîb-i dil-sitânsın

6. N'ola bir göz ucı birle baúasın esîrlarġa
Ey ki óüsn-i òûblıġ kişveri üzre kâmurânsın

7. Ġam u ġuããadın **Mesîóî** bolup ile nâ-tüvân kim
Ne gözide eşk úalmış ne tenide úan saúansın

CXXII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Gözlerümġa serv oúdur gül tiken ey bâġbân
Tâ ki ol serv-i gül endâmun irür gözdin nihân

2. Niylerem men ùavf-ı bostân birle geşt-i gülşeni
Sinsizin çün bâġ-ı ʿömrüm gülbüni úılmış òazân

3. ʿIşú ara Mecnûn u Ferhâd-ı belâkeş çekmedi
Bu cefâlar kim cigermin firúatüÆdin her zamân

4. Aytabilmesler ġamuÆ şaróını kim köÆlümdedür
Ger bola cism-i figârum üzre her úayl bir zamân

5. Firkatidin cân birür óâlet devâm aóvâluma
Yıġlagil ey dîde-i úan ey köÆül itgil fiġân

6. Ger men olsam türbetüm başıġa mâr tek munı kim
Geşte-i bir şûò-ı sengin dil irür bu nâ-tüvân

7. ʿIşú-ı esrârın **Mesîóî** ilge iòhâr itmedi
Rû-yi zerd ü eşk-i âlîdin bolup ilge ʿayân

CXXIII

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'îlü / Fâ'ilün
- - .   - . - .   . - - .   - . -

1. Vaãl içre hicr úoròusıdın vehmnâk min
Hicr içre vaãl óasretidin òod helâk min

2. Vaãl içre bar bu óâl maÆa hicr arâ bu óâl
Derdâ ki barça óâlet ara derdnâk min

3. Naôôâre ile çâk-ı girîbânıdın tanîn
Tâ fehm itgesin ki nidin sîneçâk min

4. Bu şevúdin ki gözüm üze basúasın úadem
'Ömri durur ki râh-ı vefâ içre òâk min

5. Òâkî tenim ġam otıda tâ pâk koymaya
Bilmes hevâ-yi 'ışúıda çün âb-ı pâk min

6. Cân birmeyip viãâlde boldum esîr-i hicr
Veh kim ùarîú-i 'ışúıda bî-vehm ü bak min

7. Yoútur mey-i neşâù **Mesîóî** bu deyr ara
Giryân eger bolam ne 'aceb hem çü tâk min

CXXIV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Nâveküǣdin zaòmlar cismümġa kim bolmış ʿayân
Her biri bir göz durur kim yıġlar aóvalımġa úan

2. äanma oúuǣ biri tende raòne úılmışdur köǣül
ʿÂrıøuǣnı görmeñe úânî irür andın revân

3. Ol hilâl-i ebrû iziġa naʿl-bîri ãanmayıǣ
Yüzümi iziġa úoydum úaldı úanumdın nişân

4. ʿÂrıøuǣnı açıban aġzuǣ nidin beydâ imes
Çün güneşde õerre hergiz bolmamış gözdin nihân

5. Her ùaraf úılsam naøar zülfüǣ maǣa manôûr irür
Uşbu sevdâdın özümge tîre bolmışdur cihân

6. Merkebiǣ gök tevseni irür meger kim gâh dü
Naʿledin ôâhir hilâl oluna tozıdın kehkeşân

7. Úıl **Mesîóî** yâr-i úadd ü zülf ü fâsıġa naôar
Ger dilersin kim saǣa cân heyʿeti bolġay ʿayân

CXXV

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Feʿûlün
 - - .   . - - .   . - - .   . - -

1. Ey gülşen-i óüsn içre lebiÆ ġonce-i òandân
V'ey bâġ-ı leùâfetde úadüÆ serv-i òırâmân

2. Düşmüş yine ol ġonce-i òandân üze şebnem
Yâ la'l-i lebiÆdin görünür ol dür-i dendân

3. Dîn mülkini yaġmaladı ol nergis-i câdû
Cân kişverini yıúdı o şol ġamze-i fettân

4. Ol òaùù mı durur la'lüÆe ya kim raúam itmiş
Cân ãafóasıġa kâtib-i úudret òaù-ı reyóân

5. Didüm dehenüÆ fikri 'adem úıldı vücûdum
Didi ki vücûd u 'ademiÆ bar maÆa yeksân

6. Úıldı men dîvâne ni òâl ü òaù u zülfüÆ
Sevdâ-zede vü şîfte-i aóvâl ü perîşân

7. Ger bar **Mesîóî** saÆa 'aúl u òıred ü hoş
Cânân yolıda ãarf eylegil dîn ü dil ü cân

CXXVI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
 - . - -   - . - -   - . -

1. Ġayr ile tâ yâr irür hem-nişîn
Sancıladur baġrım ara tîġgin

2. Nice tîriÆ min bolayım kim görem
Yârimi aġyâr bile hem-nişîn

3. Ġayr ile ol bâde-i gül-gûn çeker
Úan yutaram min ġam u endûhdin

4. Veh nice her naós ile ol meh-úırân
Úılsa vü min ġam bile bolsam úarîn

5. İsteme ey şeyh-i perîveşlerüÆ
Vâlih ü dîvânesidin ʿaúl u dîn

6. Her sarı yok lâle ki tutmış durur
Úanlu sirişkim bâri rû-yi zemîn

7. Nice **Mesîóî** bola hicrân ara
KöÆli ġamın òâùırı endûhgîn

CXXVII

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

. . - -   . . - -   . . - -   . . -

(Fâ‘ilâtün)   (Fa‘lün)

(- . - -)   (- -)

1. Nice aġyâr diye sûz-ı leb-i cânânumdın
Meni úoymas maÆa bilmen ne diler cânumdın

2. Barça bir óamlık ile maÆa raóim eyler idi
Yâr eger vâúıf olaydı şeb-i hicrânumdın

3. Bâġbân onma gilen serv ü köÆli bisyâr
Şerm úıl ‘ârıøı gül serv-i òırâmânumdın

4. Meni úorúutmas idi düzaò otıdın vâiz
Âgeh olaydı eger âteş-i pinhânumdın

5. Ġonce kûyi ki şeker-òande imiş…
‘Ârıøı gül deheni ġonçe-i òandânumdın

6. Cân ara âteş-i ‘ışúumñı yaşurdı ‘ömri
Âh kim boldı ‘ayân çâk-ı girîbânumdın

7. Ey **Mesîóî** itemes nâle vü efġândın bes
Öyle baòtum uyana nâle vü efġânumdın

CXXVIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - - - . - - - . - - - . -

1. Su içindin mâh-ı óüsnüÆdür nümâyân her zamân
Ya güneş ʻaksi dürur kim su ara bolmış ʻayân

2. Úaùre úaùre su ten-i simînüÆ üzre her ùaraf
Berg-i nesrin üzre tüşgen jâledin birür nişân

3. Suda ger úıldı mekân cism-i laùîfüÆ ni ʻaceb
Gevher-i sîrâbıġa irür hemişeh su mekân

4. Ôâhir olġan mevçler suda …baórıdan[202]
Gün ile meh çevreside hâleler eyler gümân

5. Oldı köp köÆlüm cünûnı su ara görgeç anı
Çîn imiş kim su úaraúı tilbeġa irür ziyân

6. Ger Mesîóüm ġavùa urúan sudın irmes münfaʻil
Âb-ı óayvânuÆ nidin ey Óıôr gözdindür nihân

7. Saldı zülüfdin **Mesîóî** çeşme-i òurşîddin
Ol büt-i òurşîd-i peyker su ara girgen zamân

---
[202] Mısraʻ metinde eksiktir.

CXXIX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ey sipihr-i devlet üzre zât-ı pâküÆ bî-úarîn
Ehl-i dâniş òarmen-i faøluÆdın olġan rîze-çîn

2. Mihr-i enver faúr-ı úadrüÆ úabasıdın şemse ey
MevkibiÆde çerò gerdûn ġulâm-ı kemterin

3. Gâh iósân u ʿatâ irmes ʿaceb cûdıÆ kefî
Óâùem-ı ùay ne òacâletdin úılur rûber zemîn

4. Çün ezeldin … irdi saÆa [203]
Tâ ebed bolsuÆ ʿaceb yoú dehr ara mesned-nişîn

5. Veh ne õât-ı aúdes irürsin ki ser-tâ-pâsını
Eylayipdür òulú-ı maòøa óalúdın cân âferîn

6. Pây-ı himmet her ki ey pâkize gevher gûyesin
Dehr-i işinde saÆa erbâb-ı nuãretdür muʿîn

7. Çün şiʿârıdır **Mesîóî** ehl-i derke yârlıú
Ol bola derk ehliġa yâr aÆa rabbü'l-ʿâlemîn

---

[203] Mısra‘ metinde eksiktir.

CXXX

Mef'ûlü / Fâ'ilâtün / Mef'ûlü / Fâ'ilâtün
- - . - . - - - - . - . - -

1. Tâ gözü köÆlüm içre çaúıldı ol perî rû
Úaçdı köÆüldin âram uçdı gözümdin uyòu

2. VaãluÆ ġamıdın ey deryûz vay kim bolubdur
Cânım esîr-i miónet köÆlüm esîr-i úayġu

3. AçduÆ cü yüz 'aceb yoú ùab'um eger açılsa
Ùûùîġa bâ'i¦ irür gâhi óadî¦ gözgü

4. YüzüÆde iki zülfüÆ kim tolġanur ãabâdın
Yâr gülşenî ki anda raúã ite iki hindû

5. Luùf-ı hevâdın irür gül-berg üzre şebnem
Yazıp içün úoyusan ruòsâruÆ üzre incû

6. Úılsam çü girye ol gül òandân ola 'aceb yoú
Bülbülġa giryedür iş bâġ içre gülge gülgû

7. Vaãlı niçüñ müyesser bolsun saÆa **Mesîóî**
Sin bî-óayâ vü bed-nâm ol bî-vefâ vü bed-òû

CXXXI

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün
. - - - . - - - . - - - . - - -

1. Úad ü úaşıÆ ki anı óüsnidin iki raúamdur bu
Cemâlüæ ãaóafıġa sûre'-i "نون والقلم"[204]dür bu

2. Salur cân riştesiġa hece eyler úâmetimni òam
Mu'teber kâkülüÆ pîç ü òamına pîc ü òamdur bu

3. Nice àayr ile yâr olmaú enîs ü ġam-güsâr olmaú
Vefâ erbâbıġa va'llâh sitem bi'llâh sitemdür bu

4. Raúîbâ dem-be-dem cevrin görüp cânımġa şâd olma
MaÆa ol tende-òûdın iltifâtı dem-be-demdür bu

5. KöÆüldin çıúmadı ol büt òayâlı ey müselmânlar
äamed òalvetgehide menzil itmiş ni ãanemdür bu

6. Eger zincir-i zülfüÆdin köÆül çıúmas 'aceb irmes
Cünûn vâdiside Mecnûn kimi ¦âbit úademdür bu

7. Didüm hicriÆde cân birdi **Mesîóî** yüz elem birle
Tebessüm birle didi cânı çıúsun aÆa kimdür bu

---

[204] "nûn ve'l-úalem", Kur'ân-ı Kerim : 68 Kalem 1.

CXXXII

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

. - - - . - - - . - - - . - - -

1. Menüm hicrân ara olduġumnı yâr bilmes mü
Ġam u derde giriftâr olduġumnı yâr bilmes mü

2. Gül vaãlı temennâsı içün gülzâr-ı devrânda
Figâr-ı neşter-i òâr olduġumnı yâr bilmes mü

3. Gözi yâdı bile Mecnûn kimi deşt-i cünûn içre
Ġazel-i mest ile yâr olduġumnı yâr bilmes mü

4. Mi¦âl-i ãûret-i dîvâr tek tâ ãubó-dem her şeb
Ġam-ı hicride bî-dâr olduġumnı yâr bilmes mü

5. Dime yâr incinür aġyâr ile yâr olduġuÆ bilse
AnıÆla yâr-ı nâçâr olduġumnı yâr bilmes mü

6. Sorar çün mihribânlıú yüzidin bî-mâr-ı 'ışúını
Meni 'ışúıda bî-dâr olduġumnı yâr bilmes mü

7. Temennâyi viãâlidin **Mesîóî** künc-i ġurbetde
Ġarîb ü bî-kes ü zâr olduġumnı yâr bilmes mü

CXXXIII

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Feʿûlün
 - - .   . - - .   . - - .   . - -

1. Ref‘ oldı köÆüldin elem el-minnetu’llâh
Cândın elem oldı ʿadem el-minnetu’llâh

2. Eyyâm-ı feraó úıldı vü hengâm-ı ferâġat
Boldı ʿadem eyyâm-ı ġam el-minnetu’llâh

3. Dil òalvetide şâdlıú irdi kem ü ġam köp
Şâdı köp u ġam boldı kem el-minnetu’llâh

4. Gitdi ġam u endûh u kılur cân u köÆülge
Şâdı vü feraó dem-be-dem el-minnetu’llâh

5. Pâyânsız idi ger sitem ü miónet-i devrân
Pâyânġa yetip ol sitem el-minnetu’llâh

6. Óaú luùfı ile yine **Mesîóî** şeh-i ġâzi
Tebrîzġa bastı úadem el-minnetu’llâh

7. KöÆlüm teki bu vâúıʿadın dost irür şâd
Deşmen elemüm tek ʿadem el-minnetu’llâh

CXXXIV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Servġa úılman naôar nevres nihâlüÆ bâride
Ayġa hem òurşîd-i óüsn-i bî-zevâlüÆ bâride

2. Servġa úılmak naôar kevne naôarlıkdur besî
Bûstân-ı óüsn ara nâzik nihâlüÆ bâride

3. Mihr ü meh naôâresi itmek irür inkâr-ı óüsn
Ey meh-i bed-mihr òurşîd-i cemâlüÆ bâride

4. Bî-baãarlıkdur yeÆi ey sarıġa úılmaú naôar
Óüsn-i evcidin doġan müşkin hilâlüÆ bâride

5. Òıør suyıdın dem urmak esr ü bî-maʿni irür
Òıør-ı òaùùuÆ içre rûó-ı efzâ lâlüÆ bâride

6. Ey nesîm-i ãubó çün ol kûy ara úılsaÆ naôar
Âsitânın öpgil aġzumdın maóâlüÆ bâride

7. Ey **Mesîóî** óâlıġa hem luùf ile baú bir naôar
IytlerüÆ sarı naôar salmaġa óâlüÆ bâride

CXXXV

Mefʿûlü / Fâʿîlâtü / Mefâʿîlü / Fâʿilün
 - - .   - . - .   . - - .   - . -

1. Çün yâr cevr ister imiş mübtelâsına
Men hem köÆülni cevrine úoydum devâsına

2. Úanumnı tökmek ola eger yâre müddeʿâ
Billâh ki müttefiú min anıÆ müddeʿâsına

3. Berme köÆül rıøâsına kim òâr u zâr olur
Her kim ki bere min kimi köÆlüÆ rıøâsına

4. Óüsn-i edâ bile dil ü cânımnı úıldı ãayd
Kim cân u dil fedâ ola óüsn-i edâsına

5. Yâ Rab ki ʿâlem içre min mübtelâ kimi
Hec kimse tüşmegey ġam-ı ʿışúıÆ belâsına

6. Çün ehl-i derd úatlı içün tiz eyledüÆ
ĠamzeÆ òadiÆini kerem ile mingâsına

7. Sin óüsn pâdişâhısın vü min gedâ-i ʿışú
Ey şâh-ı óüsn raóm eyle ʿışúuÆ gedâsına

8. İncinmegil **Mesîóî** eger yâr ider cefâ
Yâr ol durur ki úatlana yâruÆ cefâsına

CXXXVI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Sebze-i óaùùdur ki bitmiş laʿl-i cânân üstine
Yâ úuyundur òayl ùûùî şekeristân üstine

2. Şekeristân üzre ùûùî òayli irür her ùaraf
Yâ benevşe berkidür gül-berk-i òandân üstine

3. Ni benefşedür ni gül ni ùûùî vü şekersitân
Òıør irür kim menzil itmiş âb-ı óayvân üstine

4. LaʿlüÆ üzre óaùù mıdur ya òûbluġuÆ tuġrası
Münşi-i úudret yazupdur ãafóa-i cân üstine

5. Yâ ki ism-i aʿôam irür ins ü cân tesòîrıġa
Yazġalı kilk-i úaøâ mühr-i Süleymân üstine

6. Yâ irem gülzârıdın bir ġonce-i seyrâb irür
Kim düzülmiş her ùarafdın berg-i reyóân üstine

7. Ol leb üstide **Mesîóî** ãanma òaùù kim sunʿ eli
Zîb içün úoymuş zümürrüd laʿl-i raòşân üstine

CXXXVII

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün
. - - - . - - - . - - - . - - -

1. İmes bâġ içre ey gül lâle üzre her ùaraf jâle
Yüzü Æ görgeç òacâletdin ʿıraú úılmış durur lâle

2. Töker göz úaùre úaùre şâdlık eşki yüzüÆ görgeç
Belî irmes ʿaceb yaúa bahâr eyyâmide jâle

3. YüzüÆ incü bile ey sîm-i ġabġab ùurfe-i mâh irür
Ki anıÆ devride seyyâreler bolmuş durur hâle

4. Óabâb irmes úadeh-i devride sâkî laʿlüÆ gûyâ
Görüp sâġar-ı óarâretdin lebîġa boldı tebòâle

5. Sin içip ġayr ile mey gül gül olmış bâġ-ı ruòsârıÆ
Menüm köÆlüm bolupdur ġonce tek pergâle pergâle

6. ÚaşuÆ birle úad ü zülfüÆ òayâlı nâle tek úıldı
MesîóînüÆ tenin ez-bes ki úıldı derddin nâle

7. ʿÂrus-ı dehrdin kâm-ı dil almaú ârzû úılma
Ki ilni tîġ-i nâ-kâmıġa úatl eyler bu úattâle

CXXXVIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - - - . - - - . - - - . -

1. Nice ʿömrüm giçe sinsiz miónet ü mâtem bile
Nice cânum mübtelâ bolsa belâ vü ġam bile

2. Nice yutsam ãubó-ı vaãluÆdın cüdâ ġam birle bar
Nice olsam şâm-ı hicriÆ nevóa vü mâtem bile

3. Nice koysam firúatiÆdin âteş-i hicrân ara
Nice bolsam óasretiÆdin dîde-i pür nem bile

4. Şemʿ tek sûz u güdâz u girye devrândın işim
Kim itebilmen köÆül râzını her hem-dem bile

5. Merhem ile köÆlümüÆ zaòmın ʿilâç itme ùabîb
Kim òoş olmas ʿışú-ı tîġi yâresi merhem bile

6. Veh ne óâletdür ki hergiz bolmamışlar dehr ara
Derd ehli òâùır-ı şâd u dil-i òurrem bile

7. Ey **Mesîóî** ger dilersin çerò tek ʿâlî maúâm
Çün **Mesîóâ** muóteliù bolma benî âdem bile

CXXXIX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - - - . - - - . - - - . -

1. Ayru cânândın tüşüptür âteş-i ġam cânuma
Hiç kim yoú ʿarø ite aóvâlumı cânânuma

2. Ġonce tek úan boldı köÆlüm ey nesîm-i ãubó-ı dem
Luùf itip óâlumnı ʿarø itgil gül-i òandânuma

3. Di gil ey naòl-ı murâdum óâãîl-ı ʿömrüm menüm
Òâk-ı pâyuÆ ùûùiyâ tek çeşm-i òûn efşânuma

4. Miónet-i şebhâyi hicrânumnı bilgey bideli
Kim şebi menzil úılıpdur külbe-i aózânuma

5. Tâ ki sindin ayruyam Îzid bilür kim her gice
Òâb rahat girmeyipdür dîde-i giryânuma

6. Şeróini mektûb ara derc eylemek mümkün imes
Kim neler giçer firâúuÆdın dil-i biryânuma

7. İltimâsum bu durur óaúdın ki bir nevbet daòî
Göreyim eyyâm-ı raġmıġa sini öz yanuma

8. Ol úadar bî-dâd-ı hicrândın şikâyet eyleyim
Kim diseÆ besdür **Mesîóî** ot bıraòduÆ cânuma

CXL

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Veh ki bir güldin cüdâ dil ġonce tek úandur yine
Bülbül-i şeydâ tek işim her dem efġândur yine

2. Boldı faãl-ı nev-bahâr u ayru ol gül çehredin
Lâle tek baġrım içinde dâġ-ı hicrândur yine

3. Nergis üzre ãanmayıÆ şebnem ki bir güldin cüdâ
Çeşm-i bostândur ki aóvâlımġa giryândur yine

4. Úılmagil teklîf-i gül-geşt-i çemen ey bâġbân
Kim maÆa ansız gülistân beytü'l-aózândur yine

5. Sancılur köÆlümda bir güldin cüdâ yüz òâr-ı ġam
Uşbu mevsim içre kim ʿâlem gülistândur yine

6. Sünbül-i zülfi bile hindûyi òâlidin cüdâ
Rûzgârum tîre vü óâlum perîşândur yine

7. Tâ ki ayru tüşdüm ol gül gülşen-i ruòsârıdın
Ġonce tek köÆlüm **Mesîóî** teh-be-teh úandur yine

CXLI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - - - . - - - . - - - . -

1. DevletüÆ bî-dâr u necm-i ùâliʿüÆ mesʿûd ola
Her ùaraf úılsaÆ teveccüh ʿâúıbet maómûd ola

2. Eyle kim sindin irürlar râøı vü òoşnûd-ı òalú
Dâyimâ Allâh sindin râøı vü òoşnûd ola

3. Bâri işde devlet ü iúbâl yâr u yâverüÆ
Barça âfetdin nigehdâruÆ senüÆ maʿbud ola

4. Bar durur köÆlüÆde çün bihbûd-ı óâl-i ehl-i dil
Her ne kim köÆlüÆdedür andın saÆa bihbûd ola

5. Her kişi red-i kelâmuÆ eyleye ʿâlem ara
Hem çü şeytân-ı laʿin dergâhdın merdûd ola

6. Bâ-vücûd-ı zât-ı pâkuÆ düşmanuÆġa ni vücûd
Tîrelik maʿdûm olur òurşîd çün mevcûd ola

7. Óââıl itseÆ ger **Mesîóî** óazîn-i maúãûdını
TiÆri óââıl eylesün her ni saÆa maúãûd ola

CXLII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Úoròarum ol tünd-òû mindin cüdâlıú eyleye
Raġmuma aġyâr birle âşinâlıú eyleye

2. Óayf irür óayf kim birsin teki mirzâ yigit
ʿÖmr tek ehl-i vefâya bî-vefâlıú eyleye

3. ʿÂlemüÆ sultânluġına ãanma kim bûsın eger
Òûbrûlar kûyıda her kim gedâlıú eyleye

4. Yâre geh maúbûl u geh merdûd men eyle ki ùıfl
Geh oyunda uġrılıú geh pâdişâlıú eyleye

5. Veh nice eùfâl-i eşkim yüzüm üzre yoàurup
Laóôa laóôa merdüm içre óod nümâlıú eyleye

6. Aldı cânum naúdini kim bûse ey birgey maÆa
Úoròaram ol süst-peymân bed-edâlıú eyleye

7. Fâni öz boynıġa irür her kişi kim isteye
Òûblar birle **Mesîóî** âşinâlıú eyleye

CXLIII

Feʿûlün / Feʿûlün / Feʿûlün / Feʿûl

. - -   . - -   . - -   . -

1. İrür òûblardın cüdâlıú belâ
Cüdâlıú belâ âşinâlıú belâ

2. KöÆül mübtelâ bolma óüsn ehliġa
Ki bu úavma bar mübtelâlıú belâ

3. Reh-i ʿışú ara òod-nümâlıúnı úoy
Ki bu yoldadur òod-nümâlıú belâ

4. Dil-i bî-nevâ girme ʿışú içre kim
İrür ʿışú ile bî-nevâlıú belâ

5. Raúîbâ óayâ eyle kim gel durur
Ulus başıġa bî-óayâlıú belâ

6. **Mesîóî** çü olduÆ ot-ı ʿışúıdın
İrür ʿışú ile ked-òüdâlıú belâ

7. Sorup òûblarnı ne bildüm ki bar
Bu merdüm bile âşinâlıú belâ

CXLIV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Yâr gösterse eger yek-reh maÆa ruòsârını
Göreyim kim göz açıp göre Òudâ dîdârını

2. Min ki anı görmeyip sevdâsıdın âşüfteyem
Bes ne olur óâletüm görem eger ruòsârını

3. Pâ-be-gül serv ü ãanevber úaldılar bostân ara
Görgeli serv ü ãanevber úâmetüm reftârını

4. Òârdın ger eyleye bülbül fiġân ʿayb itmeniÆ
Kimse hem-dem görebilmes ġayr ile dildârını

5. ʿÖmrler bulmak olur bi'llâhi bîmârı anıÆ
Baʿd-ı ʿömri ãora bir nevbet ger öz bîmârını

6. Kî Mesîóâ nuùúına mâyil bolurdı ber hemen
Ger işitseydi **Mesîóüm** cân fezâ güftârını

7. Hiç õevúı ãanma kim yitge **Mesîóî** aÆa kim
Bîçiz ʿâşıú göre özine yâ mihmân yârına

CXLV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Köp oñarsın bâġbân serv-i úadüÆ bâlâsını
Görmeyip sin serv-i nâzum úâmet-i raʿnâsını

2. Zâhidâ maʿõûr tuúaysın menüm bî-òûdluġum
Görgesin ger ol berînüÆ ʿârıø-ı zîbâsını

3. Úoy füsûn u pendi ey nâãıó ki irmes sûd-mend
Pend ü efsûn òûbrûlar vâlih ü şeydâsını

4. Óaú bilür cân tende úalmas çün suòan âġâz itip
Oynatur yüz ʿişve birle nergis-i şehlâsını

5. Tilbe köÆlüm kim itip irdi sürâġın eyleyip
Zülf-i pür tâbıda tapdum menzil ü mevâsını

6. Gâh ôulm ü cevr ile gâh istiġnâ vü nâz
Cevr ü ôulmi ni diyem ya nâz u istiġnâsını

7. Çeşme-i òurşîd ara óayvân suyudur ãanasın
ʿÂrıøı birle **Mesîóî** laʿl-i rûó efzâsını

CXLVI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Geldi faãl-ı nev-bahâr u gülsitânum gelmedi
Güldi her yan ġonce vü ġonce-dehânum gelmedi

2. Sünbül ü serv ü gül oldı gülşen içre cilvekâr
Zülfi sünbül yüzi gül serv-i revânum gelmedi

3. Lâle açıldı vü çıkdı serv-i bostân içre úadd
Servi boylu lâle yüzlü dil-sitânum gelmedi

4. Veh ki ġamdın köÆlüm oldı úan u cânım nâ-tüvân
Ol köÆül maúãûdı vü âram-ı cânum gelmedi

5. Dür-feşân gözümge ʿâlem tîre bolsa ni ʿaceb
Rûşenâyi baòş-ı çeşm-i dür-feşânum gelmedi

6. Úoròaram sırr-ı nihânum olsa nâ-maóremġa fâş
Âh kim ol maórem-i sırr-ı nihânum gelmedi

7. Lâʿl eger olsa **Mesîóî** mürġ-ı rûóumnı ʿaceb
Geldi faãl-ı nev-bahâr u gülsitânum gelmedi

CXLVII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Âh kim bir dem maÆa dildâr hem-dem bolmadı
Hem-demüm bu ġuããadın cüz çeşm-i pür nem bolmadı

2. ʿÖmrler úıldum temennâ yâreniÆ hem-demligı
Veh ki geçti barça ʿömr ü yâr hem-dem bolmadı

3. Bu hevesde veh ki hem evúâtum ötdi hem-demüm
Kim demî hem-dem maÆa yâr ola ol hem bolmadı

4. Künc-i tenhâyide hem-demler şeb-i hicrânide
Hem-demüm cüz nâle vü âh demâ-dem bolmadı

5. Dir idüm kim sûz-ı dil hem-demliġıdın kem bola
Veh ki ol sûz oldı bîş ey hem-dem ü kem bolmadı

6. Ey köÆül meyl eyleme ehl-i zamân hem-demligın
Kim bular hem-demliġıdın kimse òurrem bolmadı

7. Köp ùaleb úıldum **Mesîóî** ʿadem olmaú yâr ile
Bu ùalebdin hem-demüm cüz miónet ü ġam bolmadı

CXLVIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - - - . - - - . - - - . -

1. Úaysı bostân servidür úadd-ı òırâmânuÆ kimi
   Úaysı gülşen ġoncesi laʿl-i dür-efşânuÆ kimi

2. Úaysı gülzâr içre bir gül yüzüÆe mânend irür
   Úaysı bir sünbül irür zülf-i perîşânuÆ kimi

3. Úaysı bâġ içre yetipdür sin tekî bir şâò-ı gül
   Úaysı bir gül-berg irür pâk-i dâmânuñ kimi

4. Úaysı õevú ü leõõet irür ʿâşıú-ı bîçâreġa
   İltifât-ı âşikâr u nâz-ı pinhânuÆ kimi

5. Dime nâãıó úaysı bir bidel siniñ tek zâr irür
   Munı di kim úaysı bir dilber irür anuÆ kimi

6. Úaysı cennetnüÆ naʿîmüdür viãâlüÆ ãubóı tek
   Úaysı düzaònuÆ ʿazâbı şâm-ı hicrânuÆ kimi

7. Úaysı bir ʿâşıú **Mesîóî** sin tek irür cevr-i keş
   Úaysı dilber bî-vefâdur köÆül alġanuÆ kimi

CXLIX

Müfteʿilün / Müfteʿilün / Fâʿilün
- . . -   - . . -   - . -

1. Derde devâ eylemedüÆ eyle mi
Raóm maÆa eylemedüÆ eyle mi

2. Mihr ü vefâ ehli ile hiç-kes
Mihr ü vefâ eylemedüÆ eyle mi

3. Dîde-i giryânum ara òûb tek
Bir gice câ eylemedüÆ eyle mi

4. Kişver-i òûbi üze ey şâh olan
Yâr-ı gedâ eylemedüÆ eyle mi

5. Vaʿde maÆa itmiş idüÆ bûse ey
Anı edâ eylemedüÆ eyle mi

6. Bir nefes ey nâvek-i dil-dûz-i yâr
Câ dil ara eylemedüÆ eyle mi

7. Yâr ayağına **Mesîóî** revân
Cânı fedâ eylemedüÆ eyle mi

CL

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - - - . - - - . - - - . -

1. Bir cefâ-cû ger imes ʿâlemde dildârum kimi
Bir cefâkeş hem imestür bu dil-i zârum kimi

2. Ger irürler şûòlar barça sitemkâr ey refîú
Veh ki irmes heç kişi şûò-ı sitemkârum kimi

3. Nice cân-ı nâ-tüvânum ârzû-yı vaãlıdın
Âteş-i hicrânġa koysun cism-i bî-mârum kimi

4. Her òadeÆiÆ zaòmı cismim üzre bir göz şeklidür
Kim menüm óâlımġa yıġlar çeşm-i òûn-bârum kimi

5. Ger cüdâ bir şâò-ı güldin yoú òırâş-ı çehredin
Gül nidindür ġarúa-i òûn cism-i efkârum kimi

6. ʿIşú ara Ferhâd u Mecnûn yoú imişler min teki
Óüsn içinde Leyla vü Şîrîn daġî yârum kimi

7. Òûbrûlarġa eger bir óamlıú-ı âyin irür
Ey **Mesîóî** kimdür ol bir óam-ı òûn-òârum kimi

CLI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Sâúıyâ faãl-ı dey oldı dolu bir sâġar-ı mey
Geh sâvûú-ı miónetini bâde bile refʿ úılay

2. Yâr-ı sâvuú mehlik ü laʿli mey anuÆ dâfʿidür
Úanı öz boynuġa kim içmeye bu faãılda mey

3. Zâhidâ menʿ-i mey itme geh-i òink aġzuÆdın
Ehl-i meşreb úaşıda bar Îsâ-râk "celle"[205] di

4. Şeyò-i züʿâmıġa sâvûú defʿi içün ey sâúî
Dut nice câm maÆa tolu tolu vü pey-i pey

5. İsterem encümeni kim bola dildârâne de
Sâz olup birbirine berbâù ü cenk ü def ü ney

6. Yâr yüz nâz bile anda durup raúã ite
Ol úadar kim otura ʿârıø-ı her óâlıġa òuy

7. Gelip ol óâlet ile tüşe **Mesîóî** maÆa câm
Kâfirem ger dilesem câm-ı Cem ü mülket-i key

---

[205] "Yüce ve aziz olan" anlamında bir dua.

CLII

Mefâʻîlün / Mefâʻîlün / Mefâʻîlün / Mefâʻîlün
. - - - . - - - . - - - . - - -

1. Ne feraò sâʻati ola ki göz görgey cemâlüÆni
İşitse dem-be-dem guşum revân efzâ maúâlüÆni

2. Ola âyâ zamânı kim zamâne raġmına bir dem
Çerâġ-ı òalvet-i dil göreyim şemʻ-i cemâlüÆni

3. Úaçan ola ki bir nevbet daġî mânend-i şâò-ı gül
Òırâmân göreyim göz yanıda nâzen nihâlüÆni

4. Ne gün ola ki âòir olmış eyle şâm-ı hicrânuÆ
Ne dem ola ki tabmış ola ãubó-ı viãâlüÆni

5. Òoş oldum kim görgeç köÆül ıøùırâbdın
Zebânum olmaya úâdir cevâbıġa suâlüÆni

6. Eger çi cevr ile sindin felek itdi mini ayru
Dil-i mehcûredin ni nevʻi ayrılġay cemâlüÆni

7. **Mesîóî** ey òoş ol sâʻat ki rûz-ı vaãl-ı cânânġa
Óikâyet itesin gicen şeb-i hicrîde óâlüÆni

CLIII

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

. . - -   . . - -   . . - -   . . -

(Fâ'ilâtün)   (Fa'lün)

(- . - -)   (- -)

1. Zâhidâ vurma gilen meşreb ü 'irfân lafı
Meşirûbuñ bar ise eyle şarâb-ı ãâfî

2. Gülşenîdür reò-i sâúî òaù-ı nûreste bile
Ger benefşe bile ârestedür eùrâfı

3. Òûblar ãafóa-i ruòsârıġa baú ey vâ'iz
Nice bir seyr eylemek manùıú ile keşşâfı

4. Tâ mey-i ãaf bola zühdiġa meyil itmek olur
Destdin birme rıøâ-i óaú içün inãâfı

5. İstemen mülk-i cihânı ki cihân mülkinde
Maña kâfî durur ol mülk ki yoútur kâfî

6. Hicr ara şâd-ı òayâluñġa irür ùâlib-i vaãl
Bâġ-ı Firdevs ãanur düzaò ile â'râfı

7. 'Işú-ı bâzârıda aóbâb-ı **Mesîóî** irür
Eşk çün sîm ü ruò-ı hem çü zerum ãarrâfı

8. ãafóa-i hüsni birür sûre-i Yûsuf [206]dın yâd
Her ki efrûòta görsen ãanem-i ãaóâfı

---

[206] Kur'ân-ı Kerim: 12 Yusuf.

CLIV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Sinsiz ey ârâm-ı cân ãabr u úarârum úalmadı
Ni úarâr u ãabr ʿaúl u iòtiyârum úalmadı

2. Nice bolsam mübtelâ-i hicr vaãl ümîdiġa
Cism-i bî-mârıda veh kim cân-ı zârum úalmadı

3. Eşk ü âhımdın bolup bî-gâne yâr u ġam güsâr
Ġayr-i âh u eşk-i yâr u ġam güsârum úalmadı

4. Raóm úılgil óâluma kim mundın artuġ bi'llâhî
Ùâúat-ı dûrî vü tâb-ı intiôârum úalmadı

5. Çâre-i kârı meni bî-mâr úıl andın birûn
Kim diseÆ ol derd mend-i òâksârum úalmadı

6. Úulluúıda şeró úılmak ister idüm derd-i dil
Yüziñe baú úaç **Mesîóî** iòtiyârum úalmadı

7. Bes ki her dem birbiriġa meyl iter şeydâ köÆül
Òûblar yanında veh kim iʿtibârum úalmadı

CLV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Baòt-ı gümreh tâ viãâlüÆdin cüdâ úıldı meni
Ġam belâ vü miónetiġa mübtelâ úıldı meni

2. Aldı hicrânuÆ elimdin dil-òoşı vü ayşını
Hem-dem ü hem-ãoóbet-i derd ü belâ úıldı meni

3. Her nefes yüz nîş-i ġam cânumġa yet gördi firâk
Her zamân yüzniÆ elimġa âşinâ úıldı meni

4. Veh ki kûy-ı ġabġab u çevgân-ı zülf-i sergeşüÆ
Kûy tek sergeşte çevgân tek duta úıldı meni

5. KâkülüÆ tek oldı bu köÆül belâ sergeştesi
Tâ saÆa sergeşte ey şûò-ı belâ úıldı meni

6. äubó-ı ʿayşum şâm-ı hicrânuÆ teki boldı úara
Tâ viãâlüÆdin cüdâ baòt-ı úara úıldı meni

7. Şeróidin irür **Mesîóî** ʿâciz ü úâãır zebân
Kim ne günlerġa firâúı mübtelâ úıldı meni

CLVI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Görmeyeydüm ol dü zülf-i ʿanber asa kâşki
Tüşmeyeydi başım içre munca sevdâ kâşki

2. Yoú imiş mihrüÆ meni baòt-ı úaraġa õerrre ey
Görmeyeydüm sini ey òûrşîd sîmâ kâşki

3. Çünki cân birmek imiş hicrüÆde yüz óasret bile
Úılmaúay irdüm viãâlüÆni temennâ kâşki

4. Óââıl-ı ʿışúuÆ çü âòir miónet ü óarmân imiş
İtmeyeydi bu köÆül mihrüÆni beydâ kâşki

5. Âteş-i cânsuz imiş çün dâġ-ı hicrânuÆ senüÆ
İtmegey irdüm anı köÆlüm ara câ kâşki

6. Yoú imiş çün sin naôar ehliġa yâr u mihribân
BolmayayduÆ munca hem zîbâ vü raʿnâ kâşki

7. Çün **Mesîóî** göziġa ʿâlem úaradur yârsız
Görmeyeydi ol cemâl-i ʿâlem ara kâşki

CLVII

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Fe'ûlün
. - - - . - - - . - -

1. İrür nâmıÆ maÆa ey yâr-ı cânı
Sipâh-ı hicrdin òaùù-ı emânı

2. Olup irdüm velî nâmıÆı görgeç
MaÆa yetti óayât-ı câvidânı

3. Çü maømûnı vefâ vü mihr irdi
Men ġamgîn çü gördüm ol beyânı

4. Gehî yerini úıldum cânım içre
Gehî köÆül ara úıldum mekânı

5. Gehî göġsüm üze úoydum ki bolġay
Bire teskîn köÆül sûz-ı nihânı

6. İmes sarıġ varaú kim yüzge úoydum
Anı sargardı rû-yi za'ferânı

7. **Mesîóî** tâ viãâlüÆdin cüdâdur
Saġasın úalmamış cismümde cânı

CLVIII

Fe‘ilâtün / Mefâʿilün / Fe‘ilün

. . - -   . - . -   . . -

(Fâ‘ilâtün)   (Fa‘lün)

(- . - -)   (- -)

1. Ey gül-i gülşen-i cefâkârı
Kim imes cüz cefâ saÆa kârı

2. Sin ki nâ-mihribân idüÆ bu ãıfat
Ni idi munca mihr-i eôhârı

3. Dimes idüÆ ki tâ bola cânum
Olmayam sindin özge dildârı

4. Ġayr ile nice hem-nişîn olduÆ
Bezidin üzdüÆ ʿalâúa-i bârı

5. Bâreka’llah yüzüÆ aú olsun
Ancaú ola óaú-ı vefâdârı

6. Lîk her nice ġayre yâr olduÆ
Kılmak olur gehi bizüm sârı

7. Sonı budur **Mesîóî** her kiminiÆ
Ola sonsuzı bile servkârı

CLIX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
- . - - - . - - - . - - - . -

1. Ey felek itdüÆ esîr-i miónet ü úaygu mini
Düşmeniæ kâmıġa úılduÆ dostdın ayru mini

2. Cânum u köÆlümni úılduÆ yüz ʿuúûbetġa esîr
EylediÆ hem ãoóbet ü yâr ġam u úaygu mini

3. ʿIşú-ı dâmıġa köÆül müràını úılduÆ pây-ı best
EylediÆ dâġ-ı cüdâyı derddin sayru mini

4. Geh cefâ-i ġayr çekdürdüÆ gehî cevr-i óabîb
İtdiÆ el-úıããa esîr her bed ü ney-gû mini

5. Hem-demüm endûh úılduÆ mûnisüm ġam bilmenem
Bu ʿuúûbetler ara salduÆ nidin ayru mini

6. Sehl irür bu ôulm ü bî-dâduÆ eger luùf eyleyip
İtgesin yek-reh daġî ol ayġa hem-zânû mini

7. Bes ki gözümdin **Mesîóî** aġırur seyl-i sirişk
Yâr suyıġa ayırur ʿâúıbet-i bûsu mini

8. Bilmedüm ey hem-nişîn ãubó-ı viããlin úadrini
Saldı hicrân şâmınuÆ miónetleriġa bu mini

CLX

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ey òoş ol kim yâr kûyıda güõârum bar idi
Iytları yanıda úadr ü iʿtibârum bar idi

2. İsteme mindin daġî ãabr u úarâr ey hem-nişîn
Gitdi ol günler ki ãabr u úarârum bar idi

3. Ey òoş ol kim baʿde merdin kûyıma yetgeç disen
Munda birgün bir ġarîb-i òâksârum bar idi

4. İòtiyâr u ʿaúl daòı itmenmiñ mindin ùaleb
Bar idi birgün ki ʿaúl u iòtiyârum bar idi

5. Ey köÆül sin âşinâ itdüÆ meni aóbâb ile
Yoúsa bu bir óam-ı úavm ile ne kârum bar idi

6. Ni ʿaceb ger dîdedin töksem sirişk-i lâle-gûn
Bu gülistân içre bir gül yüzlüm yâr bar idi

7. Ey **Mesîóî** yârdın ayru niçüñ úalduÆ tirig
Ehl-i ʿışú içre saÆa bir îʿtibârum bar idi

CLXI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Bu dür-efşân gözüme sürme irür òâk-ı rehi
Òâk-ı râhını óadûm-i bar gubâr-ı sipehi

2. Ey felek luùf eyleyip òâk-ı rehî eyleneni
Ki rehî devletidür bolmaú anıÆ òâk-ı rehî

3. Budur ol úıble-i maúsûd-ı dîn ey dil tile kim
Ki naôar úılsa maÆa bir göz ucı birle gehi

4. Ġayrına yoú nefesi köÆlüm ara câ ki imes
Òalvet-i òâã-ı şeh ey dost-ı gedâ cilvegehi

5. Serfirâzı diler irseÆ aÆa cân birle úul ol
Ey **Mesîóî** ki aÆa fiúr efseridür tâc şehi

VIII- KITʿALAR VE RUBÂʿÎLER

KITʿALAR

I

Feʿilâtün / Mefâʿilün / Feʿilün

. . - - . - . - . . -

(Fâʿilâtün) (Faʿlün)

(- . - -) (- -)

1. MaÆa ġurbet vatandın irdi besî
Yaúşırâú devlet-i viãâlüñ ilen
2. Tüşmişem tâ cüdâ viãâlüÆdin
Vatan içre ġarîb bolmış men
3. Kâfirem ger ùabîb visâliÆni
Eyleyim ġurbet içre yâd-ı vaùan

II

Feʿûlün / Feʿûlün / Feʿûlün / Feʿûlün

. - - . - - . - - . - -

1. Vatanda çü yoú irdi tâb-ı firâúım
Barıp iòtiyâr eyledüm cevr-i ġurbet
2. Naôar eyleyiÆ kim ne aóvâlım olġay
Ki ġurbetde boldum giriftâr-ı firúat

III

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Feʿûlün

. - - -   . - - -   . - -

1. İmes nâmıÆ maÆa gül-gûn varaúda
   Ki irsâl eylediÆ ey yâr-ı cânî
2. Gözümge sor tüyem şevküÆdin ince
   Ki gül-gûn úıldı anı dîde úanı

IV

Feʿûlün / Feʿûlün / Feʿûlün / Feʿûl

. - -   . - -   . - -   . -

1. Çü küstâò küstâò öper laʿlüÆi
   Úadeó dem-be-dem ey büt-i sîm-ber
2. Bu aóvâldın bezm ara her nefes
   Sürâóîniİ aġzıdın âteş yaúar

V

Feʿûlün / Feʿûlün / Feʿûlün / Feʿûl

. - -   . - -   . - -   . -

1. **Mesîóî** zamâne yamanın dime
   Ki olmay yaman saÆa bolġay zamân
2. Ki kimse bir kim yamanın dise
   OÆa ol daġî bî-şek olur yamân

VI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . -

1. Bar mezâúum ki öpem laʿlüÆ didüm
   Didi bolma bile hem sâóib mezâú
2. Didi aġzuÆı demî úoy aġzuma
   Òande birle söyledi aġzına baú

VII

Feʿûlün / Feʿûlün / Feʿûlün / Feʿûlün

. - -   . - -   . - -   . - -

1. Ni nistedür ol ki ãaf irür çü mirât
   Çün âb-ı óayât irür ü ni ôulümât
2. Ger âb-ı óayât cân baúışlar ilga
   Likin andın ilge irür úaù-ı óayât

VIII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

1. Ya öpüş ya sevgüş ey dil maÆa (ki) luùf eylesi
   Òoş durur ola **Mesîóî** ikisidin birisi
2. Ey köÆül mülki yıúan caÆa sitem úılma besî
   Bu mi¦âlġa ki dimişler ikisidin birisi

RUBÂʿÎLER

I

Aòreb

1. Ol òâlıú-ı õü'l-celâlġa óamd ü senâ
Kim úıldı dü óarfdin dü ʿâlemni binâ
2. Hem ʿâlem iliġa úıldı ol luùf-ı ʿatâ
Kim óamdı bile tilleri boldı gûyâ

II

Aòreb

1. Ger mescid ara barsam vü ger dir ara
Sinsiz nefesi özümni görmen aãlâ
2. VaãluÆnı ùaleb ıraúdın eyler câhil
Óâøır sini barça yerda bilür dânâ

III

Aòreb

1. Ni evvelüÆe bolup bedâyet beydâ
Ni âòirüÆe bolup nihâyet beydâ
2. Ni lecce-i raómetniÆġa encâm-peõîr
Ni baór-ı ʿinâyetiÆġa ġâyet beydâ

IV

Aòreb

1. Yâ Rab göster ùarîú-ı taãdîú maÆa
Taãdîú-i ùarîúı ile taóúîú maÆa
2. Taóúîú ol reh ki muvâfıú irür
Virgil varmaú ola yola tevfîú maÆa

V

Aòreb

1. Yâ Rab ki maʿãıyet ü ôulmet ara
   Úoyma nice kim ʿâãım u nâme úarâ
2. Ol reh ki ümîd-i rest-gârı irür
   Ol râhġa bol gilen meni râh-nümâ

VI

Aòreb

1. Ol rûó ki meyl oldı felek sarı aÆa
   Eflâk ehli muùiʿ olup bara aÆa
2. Hem úaş idi iki ʿâlem esrârı aÆa
   Hem biz ile kûyûnıÆ yoú u barı aÆa

VII

Aòreb

1. Ger ister iseÆ saʿâdet her dü serâ
   Ol kimse muóabbetini it köÆliñe
2. Kim her ne dimişler idi maóbûb u óabîb
   Öz menzilide ôâhir idi barça aÆa

VIII

Aòreb

1. RuòsâruÆ üze òâl duray meh-sîmâ
   Yâ berk-i benevşedür biten gülşen ara
2. Ol óaùù mıdur laʿl-i revân baòşıÆa
   Yâ beyti óayât suyuña mihr koya

IX

Aòreb

1. Hiç kimsedin itmeÆ ùaleb mihr ü vefâ
   Kim mihr ü vefâ imes benî âdem ara
2. Her kimge vefâ vü mihr úıldum gördüm
   Andın aveø mihr ü vefâ cevr ü cefâ

X

Aòreb

1. İldin dileme ey dil-i gümrâh-ı vefâ
   Kim eylemes ilge nidâ vü şâh-ı vefâ
2. Hergiz meni zâr görmedüm merdümde
   Bi’llâh vefâ vü ¦ümme bi’llâh vefâ

XI

Aòreb

1. Çün úılmas imiş kimsege dil-òâh-ı vefâ
   Ni ʿayb ger itmes bize ol mâh-ı vefâ
2. Çün ʿışúıda cevr ü mihr boldı maÆa bir
   Ol òâh-ı cefâ itse maÆa òâh-ı vefâ

XII

Aòreb

1. Yüzü ki úılamas maÆa dildâr vefâ
   Her nice ki eylerem meni zâr vefâ
2. Ey ʿışú ehli cefâ bile òutûtıÆız
   Çün ʿâşıúına úılmas imiş yâr vefâ

XIII

Aòreb

1. La'l-i mey içip ni 'aceb ol meh-sîmâ
Ger TiÆri úızıl bola cü vü verd-i óamrâ
2. Meşhûr me¦eldür ki yutar her kim la'l
Úızıllıġı yüzi üze olur beydâ

XIV

Aòreb

1. KöÆlümde didüm ki saldı ot cânım ara
Her serv-i úad-i sîm-ten-i meh-sîmâ
2. KöÆlüm didi âşinâ neşâleler birdin
Olmadı ki yola bizüm fülânı mirzâ

XV

Aòreb

1. Gül-gûn tün ile úadüÆdür ey meh-sîmâ
Yâ serv-i revân irür úızıl òıl'at ara
2. Ol câme-i gül-gûn bile ruòsâruÆ irür
Yâ mâh bolup durur şafaúdın beydâ

XVI

Aòreb

1. Her nice saÆa yâr úılur cevr ü cefâ
Çek cevrini mihr ü vefâ ile aÆa
2. Meşhûr me¦eldür cü bu 'ışú ehli ara
Kim cevr ü cefâ tapar mihr ü vefâ

XVII

Aòreb

1. Maóbûb eger ʿâşıúa ey meh-sîmâ

Evvel cefâ eyler vü âòirde vefâ

2. Sin ʿaks ile úılduÆ maÆa bu úâʿideni

Evvelde vefâ úılduÆ vü âòirde cefâ

XVIII

Aòreb

1. Diler ki úılan yaòşî yaman ʿâlem ara

Öz efʿâli dûçâr olup yine aÆa

2. Min mihr ü vefâ úılıp cefâ gördüm vü cevr

Bes ni görecekdür eyleyin cevr ü cefâ

XIX

Aòreb

1. Her geh ki baòârı yanıda ol zîbâ

Meyl itse kebâbġa men bî-ser ü pâ

2. Dildin salayım baòârı içre âteş

Cân mürġi kebâb eyleyim ol âteş ara

XX

Aòreb

1. Koysa nice bir ot içre bu dil yâ Rab

Kim şeróin ittürge bilmeye til yâ Rab

2. Tüşmiş maÆa müşkili anıÆ ʿışúıdın

Kim hiç kime tüşmegey bu müşkil yâ Rab

XXI

Aòreb

1. Yâ Rab maÆa bolmasun ġam u derd naãîb
Nâzik bedeniÆ olmaya muótâc-ı ùabîb
2. Her derd ü ġamı ki sinde bardur yâ Rab
Óaú itse naãîb min bî-mâr-ı ġarîb

XXII

Aòreb

1. Ey bâd-ı úarârsız men ol gülni görüp
Dur mindin aÆa yana övüt görgil köp
2. Ger tüşe mecâl-i òalúdın nihânı
Aġzındın anıÆ òâk-ı kef pâyını öp

XXIII

Aòreb

1. Ger Òıør bile âb-ı óayât u ôulmât
Bardur bu kühen dirde ey nîk ãıfât
2. Ol Òıør yaúın bil ki irür bir muġân
Òum-òâne aÆa ôulmât u mey âb-ı óayât

XXIV

Aòreb

1. Sergeşteliġımġa boldı devrân bâʿi¦
Âvâreliġımġa ġam-ı hicrân bâʿi¦
2. Rüsvâlıġıma dîde-i giryân bâʿi¦
Mecnûnlıġıma firúat-i cânân bâʿi¦

XXV

Aòreb

1. Dîvâneliġımġa boldı hicrân bâʿi¦
Âşüfteliġımġa zülf-i cânân bâʿi¦

2. Úan yıġlamaġımġa ôulm-i devrân bâʿi¦
Bu barçaġa ol vaʿdesi yalġân bâʿi¦

XXVI

Aòreb

1. Ey mülket-i inãâf üze ãâóib-i tâc
Sindin tapmış úâʿide-i ʿadl-i revâc

2. Tâ pâdşâh u òandın ola nâm u nişân
Òanlar saÆa bende pâdşâhlar muótâc

XXVII

Aòreb

1. Gil ey köÆül ol vaʿdesi yalġândın geç
Ol ʿahdi òilâf u sit-i peymândın geç

2. Sindin giçip ol ġayr ile òûn-bâr oldı
Sin hem mindin işit gilen andın geç

XXVIII

Aòreb

1. Her geh ki tekellüm úılur ol sebz-i melîó
Sûzi oluña rûó-ı baúışlar çü Mesîó

2. Göz görmedi hergiz fuãaóâ zümreside
Andın teki bir zamân òoş u lafô faãîó

XXIX

Aòreb

1. Yoú dehrde bir sin teki ey sebz-i melîó
İdrâk-ı pesen-dîde vü elfâô-ı faãîó
2. Her kim işidür lafô-ı revân baòşuÆa
Gökdin sağınur ki yerge yitmiş **Mesîó**

XXX

Aòreb

1. Kâş itse tenim òâkini eyyâm-ı úadeó
Tâ her gehî tutsa ol gül-endâm-ı úadeó
2. Min kâm-ı dil alayım andın laʿlidin
Ol laóôada kim ol bola âşâm- úadeó

XXXI

Aòreb

1. Nice úılasın gözümni giryân ey çerò
Nice itesin bağrumı büryân ey çerò
2. Úâyıda úılayım dâd senüÆ ôülmüÆdin
Kimga iteyim elüÆdin efġân ey çerò

XXXII

Aòreb

1. Nice úılasın úadimni çün nâl ey çerò
Ruòsârumı zerd ü eşkümi âl ey çerò
2. Sin mihrsiz ü yâr cefâ-cû dilzâr
Bes ni bolacakdur maÆa óâl ey çerò

XXXIII

Aòreb

1. Yüz şükr ki ġamdın köÆül oldı âzâd
   Bî-dâd ü sitemdin köÆül oldı âzâd
2. Sinsiz irdi köÆülñe köp derd ü elem
   Ol derd ü elemdin köÆül oldı âzâd

XXXIV

Aòreb

1. Ey laʿl-i lebüÆ peste-i òandândın eleõõ
   Şîrin dudaġuÆ zülâl-i óayvândın eleõõ
2. Acıġ acıġ sözlerüÆ ey ʿömr-i ʿazîz
   Bi'llâh ki irür maÆa çü çok cândın eleõõ

XXXV

Aòreb

1. Mecnûn imes irdi ʿışú-ı ârâmındıñ zâr
   Niçün güÆe Leylâ irdi yâr u ġam òâr
2. YıġlaÆ min Mecnûnġa ki Leylâ ãıfatum
   Aġyârġa yâr irür vü yârġa aġyâr

XXXVI

Aòreb

1. Gülzâr-ı cihânda gül irür gözüme ruòsâr
   Birmişdür òâr-ı gülbün-i ʿayşım bar
2. Òâr-ı müje yüzümni úılupdur gülzâr
   Ol bâr-ı ġamıdın ki kıyıp durur gül

XXXVII

Aòreb

1. Aú tün bile meclis içre ol óûri irür
Yâ bezm-i firûz semʿ-i kâfûri irür
2. Ruòsârı midür libâs-ı kâfûri ara
Yâ òarmen-i nesrînġa gül-i servi irür

XXXVIII

Aòreb

1. RuòsâruÆ üze zülf duray lâlezâr
Yâ sünbüldin zîb-i ùabîbdür gülzâr
2. Nûreste úadüÆ libâs-ı kâfûri ara
Ol naòlġa oúşâr ki çiçek úılsa bahâr

XXXIX

Aòreb

1. Giymiş mü úabâ-yı sûseni ol dilber
Yâ servġa sevgidin olupdur zîver
2. Eknide úabâ-yı sûsenidür anıÆ
Gül şâòıġa yâ òilʿat irür sûsenter

XL

Aòreb

1. Âbı tün ile yüzüÆdür ey sîmîn-ber
Yâ saldı su ara ʿaks-ı úamer
2. Ol yüzü müdür âbı tün ile tâ irür
Bu ùârem-i âb-ı günġa mihr-i enver

XLI

Aòreb

1. Yüzü Æ bile gûşu Ædur ey sîmînber
Bar irdi meh ü her ùurfîde aòterler

2. Kûyı ki bolupdur imdi ol meh-i òurşîd
Kim çevreside gözükmes ol aòterler

XLII

Aòreb

1. Her laóôa turunc-ı ġabġabuÆ ey dildâr
Bu sîne-i efkârum ara salur nâr

2. Sîb-i zeneòüÆdin ayru ey peste dehen
Be rengi teki maÆa bolup durur òâr

XLIII

Aòreb

1. Yüz vây ki ol serv-i revânum gideyer
Ol râóat-ı rûó-ı nâ-tüvânum gideyer

2. Menʿ eylemeyiÆ mini ki ġamgîn bolma
Ġamgîn nice bolmayım ki cânım gideyer

XLIV

Aòreb

1. Ni kevkeb irür söylegil ey nîk-ahter
Kim òafîde müctemîʿdurur şems ü úamer

2. Bu ùurfe ki hiç bâb ile yoú aÆa der
Gâhî andın müeõõin-i ãubó çıòar

XLV

Aòreb

1. Ol sâóir-i keşmîri ʿuyarandur
Kim dâyim aÆa libâs-ı şeb-renk irür

2. Sâóirlik ile gözlere câ ile úılur
Kim görgen anı merdümek dîde ãanur

XLVI

Aòreb

1. Ni nistedür ol laʿlga yarur pür güher
Kim teÆ irür òûn-ı dil erbâb-ı naôar

2. Gâhî ki olur çü ġonce-i òandân oúşar
Ol gülge ki pür şebnem ola vaút-i seóer

XLVII

Aòreb

1. Yâ Rab ne úılay min óazîn-i ebter
Ol mihr-i kesel-mâh ile ey hem-demler

2. Yoú taʿmadın ötrü ıødırâbı anıÆ
Bu óayle ilen elüÆni öpmek ister

XLVIII

Aòreb

1. Bir gice diler min ol meh-i mihr-efrûz
Rûşen úıla külbemi yüzidin çün rûz

2. Seròoş düşeli şarâbdın tâ dem-i ãubó
Ol yüzüme pâ úoysa vü min pâyine yüz

XLIX

Aòreb

1. Nice koya hicr-i âteşiġa cân sinsiz
   Nice bola ġuããadın köÆül-i úan sinsiz
2. Nice bola bu cism-i øaʿîf-i zârum
   Endûh u ġam âteşide biryân sinsiz

L

Aòreb

1. Olma nefesi **Mesîóâ**ya hem-demsiz
   Kim hem-demsiz imes cihânda ġamsız
2. Hem-dem birle müdâm-ı ʿömrüÆni giçür
   Kim óayf irür ʿömr giçe hem-demsiz

LI

Aòreb

1. Ġam birle zamân zamân geçer ʿömr-i ʿazîz
   Veh veh ne diyem ne sân giçer ʿömr-i ʿazîz
2. Ey ʿömr-i ʿazîz dem-be-dem sindin ıraġ
   Bi'llâh ki yaman yaman giçer ʿömr-i ʿazîz

LII

Aòreb

1. Úaddüm bolmış ùurre meyânen tek kej
   Baòtum bolmış gerdiş-i devrân tek kej
2. Ol kûy zeúan ârâzuÆ vü óasretidin
   Bolmış bu ten-i øaʿif-i cevgân tek kej

LIII

Aòreb

1. Yârı ki anıÆ yârı bola her nâ-kes
Zinhâr anıÆ ile yârlıú úılma heves
2. Her nice köÆül özüÆ irür andın saʿb
Kavî özüÆi şiddet içre andın kes

LIV

Aòreb

1. İncinme eger min ġarîb-i bî-kes
Her dem úılayım devlet-i vaãluÆnı heves
2. Bi'llâh ki dehrniÆ yoú u barıdın
Maúãûd maÆa siniÆ viãâlüÆdür vü bes

LV

Aòreb

1. Yârı ki aÆa yâr bola her nâ-kes
Zinhâr anıÆ ile yârlıú úılma heves
2. Her kim úıla yârlıú bu ùavr âdem ile
Bi'llâh ki ãon ki baòr-ı peşîmanlıú imes

LVI

Aòreb

1. Yüz vay ki yârum maÆa aġyâr olmış
Aġyâra menüm raġmum ile yâr olmış
2. Gül tek naôar ehliġa cefâkâr olmış
Bülbülni úoyup hem nefes-i òâr olmış

LVII

Aòreb

1. MüjgânuÆ aúıtdın ey büt-i kâfir-kîş
Bu rîş-i bağırda nice sancılasun nîş
2. Nice bola tîġ cevr ü bîdâduÆdın
Göġsüm mecrûó u nâ-tüvân köÆlüm rîş

LVIII

Aòreb

1. Ey gül meni ġam miónetidin eyle òalâã
Endûh u elem şiddetidin eyle òalâã
2. Yâ luùf ile bir dem maÆa bol hem ãoóbet
Yâ öldür vü ġam ãoóbetidin eyle òalâã

LIX

Aòreb

1. Ey taÆ yeli óâlumnı úıl ol mâhġa ʿarø
Ol arzû-i cân büt-i dil-òâhġa ʿarø
2. Ol óüsn-i şehidür men âvâre gedâ
Úılgil bu gedâ óâlını ol şâhġa ʿarø

LX

Aòreb

1. ʿÂşıú ki diler kâm u vefâdur aÆa şarù
Çekmek sitem ü cevr ü cefâdur aÆa şarù
2. Cân yârġa eylemek fedâdur aÆa şarù
Ni kim yite yârdın rıøâdur aÆa şarù

LXI

Aòreb

1. Her kimse diler kim tapa cânândın òaùù
   Cânânı bile gerdiş-i devrândın òaùù
2. Cânânıġa ʿömr ü cân gerek úılsa fedâ
   Tâ dehrde tapsa ʿömr ile cândın òaùù

LXII

Aòreb

1. Gözüm nice bolsa kevkeb-efşân çün şemʿ
   KöÆlüm elem âteşide biryân çün şemʿ
2. Nice bola ġamdın giceler taÆa digin
   Sarıġ yüzüm üzre eşk-i ġaltân çün şemʿ

LXIII

Aòreb

1. Ol gül ki cihân-ı gülşenîdin boldı ırâġ
   Köp baġrlara lâle teki úoydu dâġ
2. Ger boldı ecel òârıdın ol pejmürde
   Bu gülşen arasın bulasın yâ Rab sâġ

LXIV

Aòreb

1. Göġsüm nice tîġ-i hicr ile bolsa şikâf
   Dil nice sipâh-ı ġam bile úılsa muãâf
2. Óaddin ötedi ôulm bile bîdâduÆ
   Ey ôâlim-i bî-mürüvvet inãâf inãâf

LXV

Aòreb

1. KöÆlümni alıpdur yine bir şûò-ı ôarîf
Kim ʿaúıl anı eyleyebilmes taʿrîf
2. Hem rûy irür laùîf ü hem òûy laùîf
Hem õâtı irür şerîf hem âtî şerîf

LXVI

Aòreb

1. Yüz vây ki bağrumnı figâr itdi firâú
KöÆlümni óazîn cânumı zâr itdi firâú
2. Bu çehre-i zerd ü eşk-i gül-gûnumdın
Esrârımı ilge eşkâr itdi firâú

LXVII

Aòreb

1. äabrum evini veh ki òarâb itti firâú
KöÆlümni ġam otıġa kebâb itti firâú
2. VaãluÆġa dir idüm ki yetip cân bireyim
Yüz vây ki úatlımġa şitâb itti firâú

LXVIII

Aòreb

1. Veh kim mini ġamġa âşinâ úıldı firâú
Cânumnı elemġa mübtelâ úıldı firâú
2. Heç kimse úılamamış durur ʿâlemde
Bu ôulm ü sitemler ki maÆa úıldı firâú

LXIX

Aòreb

1. Úaşuƒ teki úadümni duta eyledi ʿışú
Gözüƒ teki günümni úara eyledi ʿışú
2. Zülfüƒ teki saldı tâb-ı cân riştesiġa
Tâ kim mini saƒa mübtelâ eyledi ʿışú

LXX

Aòreb

1. Ey ʿârıøuƒa dîde-i giryân müştâú
V'ey kâkülüƒe dil-i perîşân müştâú
2. Ey lafô-ı güher-bâruƒa òâùır-ı mâyil
V'ey laʿl-i óayât-baòşuƒa cân müştâú

LXXI

Aòreb

1. Sâzıdın irür recminde gül köƒlegi çâk
İrür önidin dîde-i bülbül-i nem-nâk
2. Bir zâr-ı köƒülsiz ey **Mesîóî** òaùdın
İtgey n'ola câme çâk ya özni helâk

LXXII

Aòreb

1. Nice bola bu dil-figârum ġamnâk
Nice bola tîġ-i ʿışú ile baġrum çâk
2. Nice bola bu cism-i øaʿîf-i zârum
Endûh u ġam âteşi ara çün òâşâk

LXXIII

Aòreb

1. Yoú dehrde bir vâlih-i Mecnûn men tek
Mecnûn teki âvâre vü maózûn men tek
2. Baġrı mecrûó vü köÆli pür-òûn men tek
Cânân-ı ġamıdın eşki ciger-gûn men tek

LXXIV

Aòreb

1. Ey şâmil-i ehl-i derd luùf u keremiÆ
Gözümge çü tûtiyâ ġubâr-ı úademiÆ
2. Óayrân úalayım ki ni ãıfatta tileyim
ʿÖzr-i kerem ü meróamet-i dem-be-demiÆ

LXXV

Aòreb

1. Ey çeró yine günümni şeb-gûn úılduÆ
Baġrumnı kebâb u köÆlümi òûn úılduÆ
2. Bes irmes idi munca maÆa bî-dâduÆ
Kim yâr firâúını hem efzûn úılduÆ

LXXVI

Aòreb

1. Yâ Rab ki cihân ehliġa sürûr bolsaÆ
Maúãûd-ı ʿarûsı bile hem-ber bolsaÆ
2. Tâ nâm u nişân u ôafer ü nuãret irür
Aʿdâ üze menãûr u muøaffer olsaÆ

LXXVII

Aòreb

1. Tâ zîb-i cemâl birdi ol serv-i çekil

Úaldı gül ü server reşkidin pây-ı bekîl

2. Çün başıġa sancıdı muraããaʿ nice

Boldı yüzidin nice òurşîd-i òacîl

LXXVIII

Aòreb

1. Ayruna ʿârıøuÆdın ey mihr-i mi¦âl

Bolmış bu ten-i øaʿîf-i zârum çü hilâl

2. Yâ kim meni hicr-i miónetidin úurtara

Yâ öldüregil úanum saÆa ola óelâl

LXXIX

Aòreb

1. Nesrîn üze gül-berkidür ey óûr-ı òıããâl

Yâ kim ten-i nâzikiiÆde pîrâhen-i al

2. ÚaddüÆ midür òayâl-i tûn içinde

Yâ şemʿ irür miyân-ı fânus-ı òayâl

LXXX

Aòreb

1. Ey râóat-ı rûó-ı bî-úarârum gelgil

V'ey arzû-yı dil-fikârum gelgil

2. Ey cân-baòş-ı cism-i nazârum gelgil

V'ey nûr-ı dü-çeşm-i eşk-bârum gelgil

LXXXI

Aòreb

1. Ey çerò ger eyledüÆ maÆa óîle vü âl
   ÚılduÆ óased ile mâh bedrümni hilâl
2. Bu çeşm-i sitâre pâş-ı te'sîridin
   Òurşîdü Æe korkasın ki yitgey bî-zevâl

LXXXII

Aòreb

1. Devrân-ı òunîde tâ irür mâh ile sâl
   Gülzâr-ı ruòuÆġa yitmesün gird-melâl
2. Yâ Rab ki n'ola bâd-ı òazândın sâlim
   Naòl-i úadüÆ ey çiçeklemiş tâze nihâl

LXXXIII

Aòreb

1. Tâ evdin işitdüm ki çıkar cânânum
   Müştâú idi aÆa dîde-i giryânum
2. Óasret bile intiôâr-ı târ-teb durdum
   Eşikide ol úadar ki çıòdı cânum

LXXXIV

Aòreb

1. Ol òâùır-ı maózûnuÆa úurbân olayım
   Ol eşk-i ciger-gûnuÆa úurbân olayım
2. Tutulmış özüÆ nevóa bile şi'rindin
   Kim tutulmış özüÆe úurbân olayım

LXXXV

Aòreb

1. Veh ki sini bî-vefâ gümân úılmas idüm
   Bî-mihrlıġıÆı bu ãıfat bilmes idüm
2. Ger bilseydüm ki bî-vefâsın bu ãıfat
   Sindin ötürü vaùandın ayrılmas idüm

LXXXVI

Aòreb

1. Cânâ bu dil-i fikâruma úılgil raóm
   Bû dîde-i eşk-bâruma úılgil raóm
2. Mundın artuġ maÆa cefâ görme revâ
   Bu âh u fiġân zâr u meh úılgil raóm

LXXXVII

Aòreb

1. Andın dehen-i teñüÆi öpmek dilerem
   Kim ġam-ı dil-i teñümdin olur andın kim
2. Laʿl-i leb-i cân-baòşuÆı ey ùurfe-i ãanem
   Andın umaram ki ol durur derd ü mehâmm

LXXXVIII

Aòreb

1. Ol nergis-i bî-mâruÆa úurbân olayım
   Ol ġamze-i òûn-òâruÆa úurbân olayım
2. AġzuÆ bile güftâruÆa úurbân olayım
   Lebini ki yoú u bâruÆa úurbân olayım

LXXXIX

Aòreb

1. Ol úâmet ü reftâruÆa úurbân olayım
Ol zülf ile ruòsâruÆa úurbân olayım
2. Ol laʿl-i güher-bâruÆa úurbân olayım
Ol nâz ile güftâruÆa úurbân olayım

XC

Aòreb

1. ʿIyd oldı vü óalú barça irür òandân
Min miónet ile sinsiz esîr ü giryân
2. Sin özgeler ile ʿıyş ü ʿişret úılgil
Kim boldı maÆa naãîb-i dâġ-ı hicrân

XCI

Aòreb

1. Şeró-i ġam-ı hicrânuÆı ey sîm beden
ʿArø eylemeñe köÆül diler bir mesken
2. Kim ehl-i zamândın anda olmay diyâr
Men bolsam ü sen bolsan vü sen bûsen ü men

XCII

Aòreb

1. Cân bolsa fedâ laʿl-i dil-efrûzuÆ içün
KöÆlüm ãadaúa ġamze-i dil-efrûzuÆ içün
2. ʿAúl olsa ùufeyl ol nemekin sözüÆ içün
Özüm daġi úurbân olayım özüÆ içün

XCIII

Aòreb

1. ʿÂşıú anı bilgil ey nigâr-ı mevzûn
Kim bolsa aÆa dâġ-ı dil ü sûz-ı derûn
2. ʿÂşıú irmes bu el-heves irür ol kim
Koydursa iliñe zerúdin nice tegün

XCIV

Aòreb

1. Gök künbedi úaãr-ı iótirâmuÆ bolsun
Gün şemsesi çatr-ı iótişâmuÆ bolsun
2. Hem sele-i salùanatda nâmuÆ bolsun
Hem baòt-cû rûzgâr râmuÆ bolsun

XCV

Aòreb

1. Yâ Rab ki felek-i tevsen râmuÆ bolsun
İúbâl-ı **Mesîóî** tek ġulâmuÆ bolsun
2. Tâ dehr bola dehrde nâmuÆ bolsun
Tâ olsa cihân cihân bekâmuÆ bolsun

XCVI

Aòreb

1. Didüm sefer ile úurtaram firúatdin
Bu miónet-i bî-nihâyet ü ġâyetdin
2. Ġurbet ġamı hem mezîd-i ʿillet boldı
Allâh Allâh firúat ile ġurbetdin

XCVII

Aòreb

1. Ruòsâr bile tâze gülistânumsın
Güftâr bile ġonce-i òandânumsın
2. Reftâr bile serv-i òırâmânumsın
Vah vah ne diyem başdın ayaġ cânumsın

XCVIII

Aòreb

1. Sini dir idüm maÆa vefâdâr olasın
Ġam günleride mûnis ü ġam-òâr olasın
2. ÚılduÆ hengâmene yârlıú şarùı idi
Ancaú bola yârlıú óaúúı bar olasın

XCIX

Aòreb

1. Her kimge cihânda yaòşîlıġ úıldum men
Ol eylemedi ġayr yamanlıġ min ilen
2. Çün yaòşîlıġa ʿivâø yamanlıġ irmiş
Bes ni görecek durur yamanlıġ úılġan

C

Aòreb

1. Taptı eŝer-i hevâ-cû ol zühre cebîn
Boldum men dil-òaste elem birle úarîn
2. Ey biñ ãabâ luùf eyleyip TiÆri içün
Bir ... niÆ ãoóbetidin[207]

[207] Mısraʿ metinde eksiktir.

CI

Aòreb

1. Úurbân olayım òâùır-ı ġam-nâkuÆ içün
Gel köÆle ki bir min câñuÆ içün

2. Nice ãorayım òâùır-ı ġam-nâkuÆnı
Kim bende bolayım òâùır-ı ġam-nâkuÆ içün

CII

Aòreb

1. Bî-mihrîyi yâr u sitem-i devrândın
Óaú şâhid irür ki dolmışam min cândın

2. Heç kimse ilâhî min bî-çâre kimi
Nevmîd cihânda bolmasun cânândın

CIII

Aòreb

1. Tâ faãl-ı bahâr bolsa vü sâl-ı nev
Tâ ay ile gün cihânġa sala pertev

2. BaşuÆ üze dâyim bola tâc-ı kâvus
BilüÆde hemîşe kemer-i Key-Òusrev

CIV

Aòreb

1. Ey ehl-i naôar-ı terk bilen tutman òû
Kim terkde yoú mihr ü vefâ bir ser-i mû

2. Ger barçası bî-vefâ…lar [208]
Heç kaysı imes velîk çün muãallû

[208] Mısra‘ metinde eksiktir.

CV

Aòreb

1. ʿIşú içre imes derd ü elem cânuma mu
Yâ dâġ-ı firâú dil-i biryânuma mu
2. Yoú mu mende niyâz-mendî vü vefâ
Yâ cevr ü cefâ serv-i òırâmânuma mu

CVI

Aòreb

1. Eslâmġa her laóôa meni ol bed-òû
Teklîf úılur velîk ùurfedür bû
2. Ko raóm ü müselmânlıú u âyin-i vefâ
Öz köÆli ara yas durur bir ser-i mû

CVII

Aòreb

1. Tâ mihr irür sipihrdin tâbende
Tâ bolsa felekġa aòter-i raòşende
2. Yâ Rab bola necm-i ùâliʿüÆ feròunde
Hem ʿömr bile salùanatuÆ pâyende

CVIII

Aòreb

1. Ey taÆ yeli raóm eyle gilen cânımġa
İtgil bu sözümni ʿarø-ı cânânumġa
2. Kim bi'llâhi sinsiz giceler taÆġa digin
Uyòu gilemir dîde-i giryânumġa

CIX

Aòreb

1. Ni úavluÆe iʿtimâdunı sözüÆġa

Ni fiʿlüÆe iʿtibârunı özüÆġa

2. Sin özüÆ di ki beşarùumız bile idi

Min gerçektür menem senüÆ yüzüÆġa

CX

Aòreb

1. Nice maÆa cevr eyleyesin ey dil-òâh

Nice sitemüÆdin eyleyim nâle vü âh

2. Ger luùf eyleyip menüm murâdum bilasin

Yâ Rab ki bire senüÆ murâduÆ Allâh

CXI

Aòreb

1. Ey mâh-ı cemâlüÆġa **Mesîòî** bende

V'ey tâze nihâlüÆġa **Mesîòî** bende

2. Ey ʿârıø u òâluÆġa **Mesîòî** bende

V'ey óüsn-i maúâluÆġa **Mesîòî** bende

CXII

Aòreb

1. Açıldı gül ü faãl-ı bahâr oldı yine

Bostân ile bâġ lâlezâr oldı yine

2. Gülşen ãuóanı ʿabîr-bâr oldı yine

Mey bir ki ġarîb-i rüzgâr oldı yine

CXIII

Aòreb

1. Ni lâle irür ʿârıø-ı tâbânuÆca
Ni ġonce irür laʿl-i dür-efşânuÆca
2. Ni serv-i çemen úad-i òırâmânuÆca
Ni sünbül-i ter zülf-i perîşânuÆca

CXIV

Aòreb

1. Laʿl-i mey içip dile uyurdum bu gice
Cânân lebini düşide gördüm bu gice
2. O çoúdın aÆa ʿârıøa-i ʿârıø idi
Çoú çoú dehenüÆdin anı ãordum bu gice

CXV

Aòreb

1. Tün luùf ile bende-i òânesiġa ol meh
Gelmiş min zâr bolmamış min âgeh
2. Cânumnı ni¦âr úaddümi úılmak içün
Veh kim meded itmedi bu baòt-ı güm-reh

CXVI

Aòreb

1. Nice bolayım miónet-i hicrân birle
Nice bolayım şiddet-i óırmân birle
2. Ey ehl-i naôar derdüme bir çâre úılıÆ
Nice bolayım dil-i perîşân birle

CXVII

Aòreb

1. Hem cismüÆe bu cism-i naôârum ãadaúa
Hem cânuÆa cân-ı bî-úarârum ãadaúa
2. Hem köÆlüÆe bu dil-fikârum ãadaúa
Hem bar u yoúıġa yoú u barım ãadaúa

CXVIII

Aòreb

1. Bâġ içre òırâm it ey ãanevber-i bâlâ
Tâ görse úadüÆ çıkmaya ʿarʿar-ı bâlâ
2. Bir naòl-i úadüÆe cilve tâ serv-i dâġı
O taÆ õevúıdın eylemeye ser-bâlâ

CXIX

Aòreb

1. Yâ Rab bola birgün ki görem yüzüÆni
Yâ gûşum işitse güher-i sözüÆni
2. Yâ Rab bola birgün ki köÆül kâmı ile
Hem-dem göreyim özüm ile özüÆni

CXX

Aòreb

1. Devrân-ı ġam u ġuããadın úadüm òam úıldı
Ġam miónetini köÆlüme hem-dem úıldı
2. Âhum tütüni gözlerümi nem úıldı
Mirzâ maÆa iltifâtda kem úıldı

CXXI

Aòreb

1. Òoş ol ki gehi el ayağıÆnı öpey
Kâmnı vü úan u gehi kabağıÆnı öpey
2. Kim boynuÆı úavcûben yaÆağuÆnı öpey
Ki laʿlüÆni tişleben dudağıÆnı öpey

CXXII

Aòreb

1. İtdüÆ kerem ü luùf ile şermende mini
Ni şermende ki muòlıã u bende mini
2. Cân-baòş-ı dem ü rûó-fezâ-i söz birle
Mânend-i **Mesîóâ** eyledüÆ zinde mini

CXXIII

Aòreb

1. Ol maÆa úılmak âşinâlık ne idi
Âòirine eylemek cüdâlık ne idi
2. Çün cevr ü cefâ vü ôulm imiş anıÆ
Ol mihr ü vefâ vü dil-rubâlık ne idi

CXXIV

Aòreb

1. Yâ Rab ki saÆa yetmeye derd ü elemi
Eyyâm-ı óavâdi¦idin endûh u ġamı
2. Budur tilegim şâm u seóer–i izzetdin
Kim yitmeye ġam õât-ı şerîfüÆe demi

CXXV

Aòreb

1. Yüz şükür ki râóat u revânum geldi
   Maúãûd-ı dil ü murâd-ı cânum geldi
2. Ansız idi cism-i nâ-tüvânum cânsız
   El minnetu'llâh ki cânum geldi

CXXVI

Aòreb

1. Feryâd úıl ey köÆül ki yârruÆ gitdi
   Úan yıġlagil ey göz ki nigâruÆ gitdi
2. Hicr otıġa yan sen daġi ey cism-i øaʿîf
   Çün arzu-yı cân-figâruÆ gitdi

CXXVII

Aòreb

1. Gülni niteyim ol ruò-ı zîbâ bolmay
   Yâ servġı ol úâmet-i raʿnâ bolmay
2. Nergis göziniÆ ʿişvesini iste menem
   Göz úaşıda ol nergis-i şehlâ bolmay

CXXVIII

Aòreb

1. Ol meh yine úanun cefâ-sâz itti
   Derd ehliġa bed mihrlıú âġâz itti
2. Gün günġa didüm cevr ü cefâ az ite
   Ol pâre pâre mihr ü cefâ az itti

CXXIX

Aòreb

1. Yâr cânġa òumârdın ʿazâb ey sâúî
Hem òaste köÆliñe ıødırâb ey sâúî
2. Mey birmeñe eylegil sitâb ey sâúî
Ki óâlum irür esr ü òarâb ey sâúî

CXXX

Aòreb

1. Tut bir kâmı ùarab-fezâ ey sâúî
Bir nice úadeó tola tola ey sâúî
2. Tâ cevher-i cân tapsa ãafâ ey sâúî
Âyine-i dil görse cellâ ey sâúî

CXXXI

Aòreb

1. Tut bir nice câm dem-be-dem ey sâúî
Tâ refʿ-i köÆüldin olsa ġam ey sâúî
2. Lîk ol meydin eyle kerem ey sâúî
Kim bolsa lebüÆdin aÆa øam ey sâúî

CXXXII

Aòreb

1. Yâ Rab sûz arâ müyesser it kâmumnı
Şîrîn eyle naôm-ı şehîdin kâmumnı
2. Pûr eyle maʿâni-i meydin câmumnı
Ehl-i suòan içre nâmî it nâmumnı

CXXXIII

Aòreb

1. Yâ Rab ki baóir úıl serencâmumnı
Şîrîn eyla öz zikrüÆ ile kâmumnı

2. İt ʿisyânedin òalâã encâmumnı
Ġufrân-ı varaúıda ¦ebit úıl nâmumnı

IX- MATLAʿLAR VE MÜFRETLER

MATLAʿLAR

I

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Feʿûlün

- - . . - - . . - - . . - -

Óayvân suyı ey dil güÆe cân-ı bî-merâkmış
Gûyâ ki **Mesîóüm** leb-i cân-bâòşuÆa yetmiş

II

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Feʿûl

- - . . - - . . - - . . -

Òoş ol ki nigâr vaslıġa çün bî-tâbım
Yüz pâyıÆa úavîm ü özümdin giteyim

III

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Feʿûlün

- - . . - - . . - - . . - -

Dâmen teki pâyıġa dile min ki úoyem ser
Yârum iki yandın cûy tek biliñe sencir

IV

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - - - . - - - . - - - . -

Her ki görse laʿl-i vaúdü vü ʿârıøuÆ dil-nevâz
Dir ki òoştur bâde içmek ser ü ayaúıda yaz

V

Mefâʿilün / Feʿûlün / Mefâʿilün

. - . -   . - -   . - . -

Gözüm durur çü menzilüÆ ey ãanem
Kerem úıl gözüm ucuġa bas úadem

VI

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Feʿûlün

. - - -   . - - -   . - -

Mesîóî ger dilersin óüsn anı
Temâşâ it anıÆ óüsnida anı

VII

Fâʿilâtün / Mefâʿilün / Feʿilün

- . - -   . - . -   . . -

Bar yüzüÆ göz pozuúlıġına sebeb
Göz yüzüÆdin götürmesem ni ʿaceb

VIII

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Feʿûlün

. - - -   . - - -   . - -

Viãâlıġa maÆa birdi beşâret
Úılıp úaşı ucı birle işâret

IX

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Feʿûlün

. - - -   . - - -   . - -

DehânıÆ úıl ucı birle irür tenk
LebiÆ yâúut-ı sîrâb ile hem-renk

X

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

. - - -   . - - -   . - - -   . - - -

ʿAceb irmes eger bülbül ãıfat feryâdlar úılsam
Cü yüz úoysam yüzüÆ gülge bâġ ara her dem

XI

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . -

Bolmadı ol gül menümle âşinâ
KöÆli özge yerdedür gözi maÆa

XII

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

ʿÂrıøuÆ çün reşk mihr ü meh duray ârâm-ı cân
İctimâʿ-i mihr ile mehdin bolur o tek ʿayân

MÜFRETLER

I

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Feʿûlün

. - - -   . - - -   . - - -   . - -

Ġarîb ü bî-kes ü bî-òân u mâni'lara kim
Ġarîblıġda be-cüz derd ü ġam-ı naãîb irmes

II

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . - -   - . -

Ol úara zülf ki ayaúıÆ üze salbesin
Yâriylen tek ki úıla ser ü ayaúıġa vatan

III

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

- . - -   - . - -   - . -

Òüsrevi òilʿatda lâyıú dil seni
Gördi naôm ehlide vü yüz görmedi

SONUÇ

“Mesîhî-i Tebrizî-Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Divânının İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezi çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, “ Mesîhî-i Tebrizî-Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri”, ikinci bölüm ise “Mesîhî-i Tebrizî Dîvânı” dır. Bunlardan birinci bölümde; Mesîhî-i Tebrizî’nin hayatını farklı kaynaklardan yararlanarak açıkladık. Daha sonra Mesîhî Dîvânı’ndan yaptığımız tespitlerle oluşturduğumuz şâirin “Edebî Şahsiyeti” ve dîvânın bazı açılardan değerlendirilerek incelenmesi yer almaktadır. Bunlardan sonra da Mesîhî’nin eserlerini tanıttık. İkinci bölümde ise; “Dîvân”ın transkripsiyonlu metnini verdik. Bunları “Sonuç”, “İndeksler” ile “Kaynakça” tâkip etmektedir.

Türkiye’ye dil ve kültür açısından en yakın olan kardeş Türk cumhuriyeti Azerbaycan’dır. Azerbaycan Klasik Edebiyatı’nın da önemli eserlerinden birisi Mesîhî Dîvânı’dır.Mesîhî, dîvânını Çağatay Türkçesi’yle yazmıştır.Dîvânda genel olarak aşk ve ıstırâp, tasavvuf, zamandan şikayet, methiye ve fahriye gibi konuları işlemiştir. Şiirlerinde Nevâyî ve Fuzûlî’nin etkisi görülse de Mesîhî’nin kendine ait bir üslûbunun olduğunu söyleyebiliriz.

Tez çalışmamızın, Azerbaycan Klasik Edebiyatı sahasında yapılacak bundan sonraki çalışmalara yardımcı olacağı inancındayız. Bu çalışmayla birlikte, Mesîhî-i Tebrizî’nin Türk toplumu tarafından yeteri kadar tanınacağını ve şâirimize lâyık olduğu değerin verileceğini umuyoruz.

İNDEKSLER

Bu bölümde şahıs ve yer adları ile beyit sayılarına göre şiirlerin indekslerini verdik.Rubâ'îleri ve Tahmisleri beyit sayılarını gösteren indekse dahil etmedik.

A- ŞAHIS VE YER ADLARI İNDEKSİ

B- BEYİT SAYILARINA GÖRE ŞİİRLERİN İNDEKSİ

KAYNAKÇA

ARAT, R. Rahmeti, " *Eski Türk Şiiri* " Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1965.

BANARLI, N. Sami, "*Resimli Türk Edebiyatı Tarihi"*, Fas. 9, MEB. Yay. İst. 1976.

"*Başlangıçtan Günümüze Kadar Büyük Türk Klâsikleri* " Tarih-Antoloji-Ansiklopedi, Cilt: 1, 2, 3, 4, 5, Ötüken-Söğüt, İst., 1987.

CAFEROĞLU, A.; AKPINAR , Y., "Azerbaycan Türkleri Edebiyatı", *Türk Dünyası El Kitabı*, Türk Kültürünü Araştırma Ens.Yay., Ankara, 1992. (CAFEROĞLU)

DEVELLİOĞLU, Ferit, "*Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* " 3. Baskı, Doğuş Matbaası, Ankara, 1978.

DİLÇİN, Cem, "*Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, Ölçüler-Uyak-Nazım Biçimleri-Söz Sanatları* ", Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Sayı: 517, 3. Baskı, Ankara, 1995.

ECKMANN, Janos, " *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar*", TDK. Yay. Ank. 1996.

ERASLAN, Kemal, "*Çağatay Şiiri",* Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri), Yıl:36, C.LII, Sayı 415, 416, 417, Ankara, 1986. (ERASLAN)

ERCİLASUN, A. Bican; MUHTAROĞLU,Vilâyet; NEBİYEV, Azad, "*Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi"* C.1 (Azerbaycan Türk Edebiyatı) Kültür Bak. Yay. Ankara,1993. (ERCİLASUN)

ERGİN, Muharrem, " *Azeri Türkçesi* " 2. Baskı, Ebru Yayınları, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1981.

FURAT, Ahmet Suphi, "*Ya'kup md.*" İA. cilt 13, s. 351.

FURAT, Ahmet Suphi, "*Yûsuf md.*" İA. cilt 13, s. 441-443.

HİKMET, İsmail, "*Azerbaycan Edebiyatı Tarihi*", C. II, Bakü, 1926.

İMANOV, Gülahmet, "*Mesîhî-i Tebrizî'nin Verga ve Gülşa Mesnevîsi*", Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, Afyon, 2002. (İMANOV)

İmlâ Kılavuzu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.

İPEKTEN, Haluk, "*Eski Türk Edebiyâtı (Nazım Şekilleri ve Aruz)*", Dergah yay., İstanbul, 2001.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad, " *Arûz md.* " İA. cilt 1, s. 634-653.

LEVEND, Agâh Sırrı, "*Divan edebiyatı* " Enderun Yay. 3. bas., İst. 1980.

Lisans Üstü Tez Yazım Kılavuzu, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, 2005.

MACDONALD, D. B., " *Îsâ md.* " İA. cilt 5, s. 1062-1064.

MAZIOĞLU, Hasibe, "*Fuzûlî ve Türkçe Dîvânı'ndan Seçmeler*" Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1992. (MAZIOĞLU)

"Özbekistan Şarkşinaslık Üniversitesi Elyazmalar Fondu", Cönk, sayı:244-p.

PALA, İskender, *"Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü"*, Cilt:I,II, Akçağ Yay., Ankara, 1995. (PALA)

SARI, Mehmet, (Okt. İnci Özgüven ile birlikte) "*Fakülte ve Yüksek Okullar İçin Türk Dili*", Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları 7, Afyon, 1997.

SARI, Mehmet, "*Özbek Şairleri*", Kardeş Ağızlar Dergisi, 8. Sayı, Kastamonu, 1999.

SARI, Mehmet, " *Sabûhî Şeyh Ahmed Dede-Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Dîvânı'nın Tenkitli Metni* ", Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Yayımlanmamış) Doktara Tezi , Ankara, 1992.

SEFERLİ, Elyar, *"Mesîhî Divan"*, (Redaktor: H. S. Soytürk), Tahran, 1998 (SEFERLİ)

SEFERLİ, Elyar, "*Verga ve Gülşa*", Bakü Gençlik, Bakü, 1992, s.1-136

"Türk Ansiklopedisi" C. XXVIII, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1980.

ÜZGÖR, Tahir, "*FEHİM-İ KADÎM (Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi)*", Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara, 1991

Walker, J., " *Süleyman md.* " İA. cilt 11, s 172-174.

Wensinck, A. J., " *Hızır md.* " İA. cilt 5, s. 457-462.

YÜCE, Bilal, "*Bâbür Dîvânı (Gramer-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)"*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara, 1995. (YÜCE)